

Selvitys koronan vaikutuksista STEA- avustuksilla rahoitettuun toimintaan

RAPORTTI

ELOKUU 2021

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	1
SAMMANDRAG.....	2
1 JOHDANTO	4
1.1 TAUSTA JA SELVITYSKYSYMYKSET.....	4
1.2 AINEISTOT JA MENETELMÄT.....	5
2 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUS AVUSTUSKOHTEISIIN	16
2.1 VAIKUTUS TOIMINTAAN, OSALLISTUNEISIIN JA TOIMINTAMUOTOIHIN.....	16
2.1.1 PANDEMIAN VAIKUTUS AVUSTUSKOHTEIDEN TOIMINTAAN	16
2.1.2 PANDEMIAN VAIKUTUS TOIMINTAAN OSALLISTUNEIDEN MÄÄRÄÄN.....	30
2.1.3 TOIMINTAMUODOISTA LUOPUMINEN PANDEMIAN SEURAUKSENA.....	39
2.2 UUDET TOIMINTAMUODOT	44
2.2.1 KEHITYT TOIMINTAMUODOT	44
2.2.2 TOIMINNAN SIIRTYMINEN VERKKOON	50
2.3 UUDET VAPAAEHTOISET	55
3 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	63
Koronan vaikutukset.....	64
Oppeja ja sovellettavaa	65
LIITTEET	68
Haastateltujen taustaorganisaatiot.....	68
Kyselyn täydentävät kuviot.....	68

Tiivistelmä

Selvityksen tavoitteena oli selvittää koronan vaikutuksia järjestöjen STEA-avustuksilla rahoitettuun toimintaan vuonna 2020. Selvityksen aineisto koostui STEAn vuoden 2020 tuloksellisuusraportin koronavälilehden vastauksista. Kyselyyn vastanneille esitettiin kysymyksiä koskien koronapandemian keskeisiä vaikutuksia, vaikutuksia kohderyhmiin ja niiden tavoittamiseen, vaikutuksia erilaisiin toimintamuotoihin ja vapaaehtoisten lukumäärään.

Pandemian vaikutus STEA-rahoituksella avustettujen kohteiden toimintaan on ollut merkittävä. Pandemia on vaikuttanut avustuskohteisiin hyvin laajasti, ja erot avustuskohteiden välillä kohderyhmän, toimintamuodon tai muiden taustatekijöiden osalta ovat vähäisiä. Erityisesti erottuu se, että vaikutukset ovat olleet jonkin verran suurempia pienimmille avustuskohteille, joiden mahdollisuudet kehittää uusia toimintamuotoja tai siirtää toimintoja verkkoon ovat olleet muita vähäisempiä. Pandemia on vaikuttanut suuresti kohderyhmien tavoittamiseen. Muutokset ovat kuitenkin pitkälti koko kyselyaineistoa läpileikkaavia. Avustuskohteista yli kahdessa kolmasosassa osallistuneiden määrä on pudonnut pandemian vaikutuksesta. Kaikista avustuskohteista 74 prosenttia on joutunut luopumaan jostain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta. Pandemian aikana 39 prosenttiin avustuskohteista tuli uusia vapaaehtoisia.

Yksilöasiakastoiminta on joko siirtynyt verkkoyhteyksien kautta toimivaksi, kyetty järjestämään terveysturvallisesti tai joissain tapauksissa jäänyt tauolle. Ryhmämuotoinen toiminta on pääasiassa joko siirtynyt verkkoon tai jäänyt tauolle. Sekä yksilö- että ryhmämuotoisia tapaamisia on myös siirretty ulos. Koulutustoiminta on pitkälti siirtynyt verkkoon. Konsultoiva ja muiden työtä tukeva työ on jatkunut eri kanavien kautta. Siinä määrin kuin toiminnot ovat siirtyneet verkkoon, ne eivät ole siirtyneet verkkoon sellaisinaan pandemiaa edeltävässä muodossa, vaan räätälöityinä verkkoon soveltuviksi. Tämä on edellyttänyt kokeiluja ja testaamista, mikä puolestaan on edellyttänyt toteuttajilta osaamista ja ennakoluulottomuutta.

Kyselyaineistosta nousee esiin eräitä keskeisiä oppeja. Ensinnäkin, yksinkertainenkin ratkaisu voi toimia hyvin. Toiseksi, verkkopalveluiden saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota oman asiakaskunnan tarpeiden näkökulmasta. Kolmanneksi, vaikutukset voivat olla ennemminkin yksilöllisiä kuin asiakas- tai kohderyhmiin liittyviä. Neljänneksi, verkkoon siirtymisen soveltuvuudella on rajansa. Viidenneksi, onnistumisiin pandemiavuonna vaikutti järjestöjen ja niiden asiantuntijoiden sinnikkyys ja kekseliäisyys kokeilla rohkeasti uutta.

Sammandrag

Syftet med undersökningen var att utreda coronapandemins konsekvenser för den verksamhet som finansierades med STEA-understöd år 2020. Undersökningsmaterialet bestod av svaren från coronaenkäten i STEAs resultatrapport. Till de som svarade på enkäten ställdes frågor om de största konsekvenserna av coronapandemin bland annat för målgrupperna och möjligheterna att nå målgrupperna samt för de olika verksamhetsformerna och antalet frivilliga.

Pandemin har haft betydande konsekvenser för de verksamheter som fått STEA-understöd. Pandemins verkningar på understödsobjekten har varit omfattande och det finns inga stora skillnader mellan understödsobjekten vad gäller målgrupp, verksamhetsform eller övriga bakgrundsfaktorer. Det som undersökningen visar är att konsekvenserna har varit en aning större för de mindre understödsobjekt som har haft sämre möjligheter att utveckla nya verksamhetsformer eller övergå till att bedriva verksamheten på webben. När det gäller att nå målgrupperna har pandemin haft stora konsekvenser. Förändringar hade dock skett på samtliga punkter i enkäten. Antalet verksamhetsdeltagare har minskat för över två tredjedelar av alla understödsobjekt som en följd av pandemin. Andelen understödsobjekt som har varit tvungna att avbryta någon verksamhetsform under pandemin eller som en följd av den var 74 procent. Andelen understödsobjekt som fick hjälp av nya frivilliga under pandemin var 39 procent.

Verksamhet för enskilda kunder har ordnats genom nätförbindelser eller på något annat hälsosäkert sätt, och i vissa fall avbrutits temporärt. Gruppverksamheterna har i de flesta fall överförs till webben eller avbrutits temporärt. I vissa fall har man gått över till att ordna verksamheten för enskilda kunder eller grupper utomhus. Utbildningsverksamheten har i huvudsak överförs till webben. Konsulteringsverksamheten och övrig stödverksamhet har fortsatt via många olika kanaler. De verksamheter som har överförs till webben har inte kunnat ordnas på samma sätt som före pandemin, utan de har skräddarsytts så att de ska lämpa sig för webben. För det har man varit tvungen att pröva och testa verksamheten på webben, och det kräver både kunnande och fördomsfrihet.

Av enkätsvaren framgår några centrala lärdomar; för det första att till och med en enkel lösning kan fungera bra, och för det andra att man måste fästa uppmärksamhet vid webbtjänsternas tillgänglighet särskilt när det gäller den egna kundkretsens behov. För det tredje måste man beakta att konsekvenserna kan vara större för enskilda kunder än för kund- eller målgruppen som helhet. Den fjärde lärdomen är att möjligheterna att

överföra verksamhet till webben är begränsade. Och för det femte, de som klarade sig bra under pandemiåret gjorde det tack vare organisationernas och deras experters ihärdighet, uppfinningsrikedom och mod att pröva något nytt.

1 Johdanto

Tässä luvussa kuvataan arviointitehtävä, toteutustapa ja arvioinnin kohde.

1.1 Tausta ja selvityskysymykset

Tämän selvityksen tavoitteena on selvittää koronan vaikutuksia järjestöjen STEA-avustuksilla rahoitettuun toimintaan vuonna 2020. STEA seuraa säännöllisesti valtionavustusten käytön tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. STEAn johtoryhmä päätti koronapandemiasta johtuen, että vuoden 2020 toiminnan tuloksellisuusraporttiin lisättiin osio, jossa kysyttiin koronan vaikutuksia avustettuun toimintaan. Selvityksen tuloksia hyödynnetään vuoden 2021 avustusehdotuksen teossa. Tämä raportti perustuu suurelta osin siis STEAn avustuskohdeiden kyselyvastauksiin. Kyselyyn vastanneille esitettiin kysymyksiä koskien koronapandemian keskeisiä vaikutuksia, vaikutuksia kohderyhmiin ja niiden tavoittamiseen, vaikutuksia erilaisiin toimintamuotoihin ja vapaaehtoisten lukumäärään. Tälle selvitykselle asetetut kysymykset noudattavat tältä osin STEAn kyselylomakkeen sisältöä ja logiikkaa.

Taulukko 1 Arviointikysymykset

TEEMA	KYSYMYKSET
KESKEISET VAIKUTUKSET	Mitkä olivat koronapandemian keskeisimmät vaikutukset järjestöjen STEA-avustuksella rahoitettuun toimintaan vuonna 2020?
KOHDERYHMÄT	- Miten koronapandemia vaikutti STEA-avustuksilla rahoitetuissa toiminnoissa kohderyhmien tavoittamiseen vuonna 2020? - Mitkä STEA-avustuksella rahoitettujen toimintojen kohderyhmät ovat kärsineet eniten koronapandemiasta, kun mittariksi otetaan raportoidut muutokset tavoitettujen kohderyhmien määrässä vuonna 2020? Miksi näin on (selittääkö asiaa toimintamuoto, alue, kohderyhmä tai siihen liittyvä asia tai jokin muu)? - Mitkä STEA-avustuksella rahoitettujen toimintojen kohderyhmät ovat kärsineet vähiten koronapandemiasta, kun mittariksi otetaan raportoidut muutokset tavoitettujen kohderyhmien määrässä vuonna 2020? Miksi näin on? - Missä STEA-avustuksella rahoitetuissa toiminnoissa kohdattujen ihmisten määrä säilyi ennallaan koronasta huolimatta? Miksi näin on?

TEEMA	KYSYMYKSET
	Missä STEA-avustuksella rahoitetuissa toiminnoissa on onnistuttu lisäämään tavoitetun kohderyhmän määriä vuonna 2020? Miksi ja miten tässä on onnistuttu ja miten muut avustuskohteet voivat soveltaa onnistumisen esimerkkejä omassa toiminnassaan?
TOIMINTAMUODOT	Mitä sellaisia uusia toimintamuotoja kehitettiin koronapandemian aikana, joilla on edellytyksiä jäädä pysyviksi toimintamuodoiksi? Miksi ja miten tässä on onnistuttu ja miten muut avustuskohteet voivat soveltaa onnistumisen esimerkkejä omassa toiminnassaan?
VAPAAEHTOISET	Minkälainen toiminta erityisesti houkutteli lisää vapaaehtoistoimijoita pandemian aikana?

Kyselyvastaukset kertovat hyvin, millaisia vaikutuksia koronalla on ollut ja millaisia muutoksia avustuskohteiden toiminnassa on yleisesti ottaen tapahtunut. Tässä selvityksessä tarkastellaan koronan vaikutuksia laaja-alaisesti koko avustuskohteiden muodostamassa kentässä. Kyselyaineisto ei mahdollista kovin tarkkaa kohderyhmä- tai toimintamuotokohtaista syiden ja seurausten analyysiä, vaan tarkoituksena on tältä osin enemmän osoittaa, miltä osin näkemykset ja kokemukset koronan vaikutuksista ovat samansuuntaisia ja miltä osin keskenään eriäviä osoittaen näin myös mahdollisia tarkempia jatkotarkastelun kohteita. Tämän selvityksen tuloksia on myös tärkeää tarkastella ja tulkita muiden koronapandemian vaikutuksia käsittelevien tutkimusten ja selvitysten kanssa rinnakkain.

Selvityksen toteutti STEAn toimeksiannosta Owal Group Oy. STEA luovutti koronan vaikutuksia koskevan kyselyaineiston selvityksen toteuttajan käyttöön.

1.2 Aineistot ja menetelmät

Selvityksen aineisto koostui STEAn vuoden 2020 tuloksellisuusraportin koronavälilehden vastauksista. Välilehden seitsemällä kysymyksellä kartoitettiin avustuskohteiden näkemystä koronan vaikutuksesta toimintaan, osallistuneiden määrään, toimintatapoihin ja vapaaehtoisten määrään. Alkuperäinen aineisto sisälsi yhteensä 1 845 avustuskohteen vastaukset.

Tietoja täydennettiin vuosien 2020 ja 2021 avustuskohteita koskevilla tiedoilla. Näitä olivat järjestöluokka, avustuksen määrä, kohteen toiminta-alue, kohderyhmä ja

toimintamuoto. Kohderyhmäluokittelun uudistumisesta johtuen osalle avustuskohteista täydennettiin tietoja vuoden 2021 aineistosta, jolloin analyysit pystyttiin toteuttamaan uudistettua luokittelua hyödyntäen.

Tarkastelu rajattiin koskemaan Ak- ja C-avustuslajeja. Alustavan tarkastelun perusteella vaikutukset yleisavustusta saaneisiin kohteisiin olivat näitä vastaavia, mutta avustuksen luonteesta johtuen selittävien tekijöiden löytäminen yleisluonteiseen toimintaan kohdentuvien vaikutusten löytämiseksi ei osoittautunut mielekkääksi. Ylipäättään avustuslajin merkitys vaikutusten suuruuden selittäjänä oli vähäinen. Yhteensä Ak- ja C-avustuslajien avustettuja kohteita aineistossa oli 1 672.

Kukin koronavälilehden määrällisistä kysymyksistä ristiintaulukoitiin suhteessa kaikkiin taustamuuttujiin: kohderyhmä, järjestöluokka, toimintamuoto, avustuksen määrä ja toiminta-alue. Näistä järjestöluokkaa käytettiin analyysissa sellaisenaan. Avustuksen määrää tarkasteltiin 4-, 6- ja 10-luokkaisena muuttujana, joista lopulta esitettäväksi valittiin 4-luokkainen luokittelu. Lisäksi vapaaehtoisten määrään liittyvissä tarkasteluissa vapaaehtoisten ja avustuksen määrästä on muodostettu suhdeluku *vapaaehtoista 100 000 avustuseuroa kohden* helpottamaan vertailua.

Toiminta-alueen osalta haettiin mahdollisia vaikutuksia sille, vaikuttaako koronan alueellinen esiintyminen järjestöjen kokemaan vaikutukseen. Tarkastelu tehtiin vain Uudellamaalla, muualla kuin Uudellamaalla ja valtakunnallisesti toimivien avustuskohteiden välillä. Hypoteesin olisi vahvistanut se, että koronan vaikutukset olisi koettu suuremmiksi Uudellamaalla toimivissa avustuskohteissa. Tätä ei kuitenkaan voitu havaita.

Avustettujen järjestöjen kohderyhmiä ja toimintamuotoja tarkasteltiin STEAn käyttämien luokittelujen perusteella. Pääkohderyhmistä yksittäisiin sairauksiin kohdentuneet avustuskohteet luokiteltiin omaksi temaattiseksi kokonaisuudekseen, sillä monet luokista jäivät hyvin pieniksi, ja toiminnaltaan ne muodostivat myös tulkinnallisesti selkeän kokonaisuuden. Näin ollen pääkohderyhmiä oli viisi. Kunkin alle sijoittui 10–17 tarkentavaa alakohderyhmää. Kohderyhmäluokittelu on kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2 Pää- ja alakohderyhmien luokittelu

Päätoimintamuoto	Alatoimintamuodot
Ammattilaiset ja vapaaehtoiset 1	Harrasteryhmien vetäjät Julkisten tilojen työntekijät Järjestöt Kokemushenkilö Kuntapäättäjät Kuntien työntekijät Lainsäädäntöpäättäjät Neljännen sektorin aktiivit Opettajat/koulujen, varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten työntekijät Sote-ammattilaiset Srk-työntekijät Tiedotusvälineet Tutkijat Vapaaehtoiset Viranomaiset (poliisi yms.)
Korostuneesti apua tarvitsevat 2	Aineellista apua tarvitsevat Asunnottomat Ihmiskaupan uhrin Kaltokohdellut ja kiusatut Jälkihuollon asiakkaat Kouluttamattomat Lastensuojelun asiakasperheet Pakolaiset Rikosten uhrin Rikostaukaiset Seksityötä tekevät Sijaishuollon asiakkaat Talousvaikeuksissa olevat Turvapaikanhakijat Työttömät Vangit Vähävaraiset Väkivaltaisesti oireilevat Äkillisen kriisin kokeneet
Yleiset 3	Eläkeläiset Eroperheet Lapsiperheet Läheisen menettäneet Maahanmuuttajat Omaiset Omaishoitajat Opiskelijat, koululaiset ja varhaiskasvatuksessa olevat Primaarin ehkäisevän tai terveyttä edistävän työn kohteet Romanit Ruotsinkieliset Saamelaiset Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt Ulkosuomalaiset Varus- tai siviilipalvelusta suorittavat Veteraanit Yrittäjät Yritysten työntekijät
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (f00-f99) 4	Elimelliset aivo-oireyhtymät (f00-f09) Lääkkeiden ja päihteiden aiheuttamat elimelliset aivo-oireyhtymät ja käyttäytymisen häiriöt (f10) (alkoholi) Lääkkeiden ja päihteiden aiheuttamat elimelliset aivo-oireyhtymät ja käyttäytymisen häiriöt (f11-f19) (muut päihdyttävät päihteet) Skitsofrenia, skitsotyyppinen häiriö ja harhaluuloisuushäiriöt (f20-f29) Mielialahäiriöt [affektiiviset häiriöt] (f30-f39)

Päätoimintamuoto	Alatoimintamuodot
	Neuroottiset, stressiin liittyvät ja somatoformiset häiriöt (f40-f48) Fysiologisiin häiriöihin ja ruumiillisiin tekijöihin liittyvät käyttäytymisoireyhtymät (f50-f59) Aikuisiän persoonallisuus- ja käytöshäiriöt (f60-f69) Älyllinen kehitysvammaisuus (f70-f79) Psykkisen kehityksen häiriöt (f80-f89) Tavallisesti lapsuus- tai nuoruusiässä alkavat käytös- ja tunnehäiriöt (f90-f98) Määrittämätön mielenterveyden häiriö (f99-f99)
Sairaudet 5	Tartunta- ja loistaudit (a00-b99) Kasvaimet (c00-d48) Veren ja verta muodostavien elinten sairaudet (d50-d89) Umpierityssairaudet, ravitsemussairaudet ja aineenvaihduntasairaudet (e00-e90) Hermoston sairaudet (g00-g99) Silmän ja sen apuelinten sairaudet (h00-h59) Korvan ja kartiolisäkkeen sairaudet (h60-h95) Verenkierroelinten sairaudet (i00-i99) Hengityselinten sairaudet (j00-j99) Ruuansulatuselinten sairaudet (k00-k93) Ihon ja ihonalaiskudoksen sairaudet (l00-l99) Tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudoksen sairaudet (m00-m99) Virtsa- ja sukupuolielinten sairaudet (n00-n99) Raskaus, synnytys ja lapsivuoteus (o00-o99) Eräät perinataalialueen alkaneet tilat (p00-p96) Synnyttäiset epämuodostumat, epämuotoisuudet ja kromosomipoikkeavuudet (q00-q99) Muualla luokittelemattomat oireet, sairaudenmerkit sekä poikkeavat kliiniset ja laboratoriolöydökset (r00-r99) Vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset (s00-t98)

Avustuskohteiden toimintamuodot jakaantuvat seitsemään pääluokkaan ja edelleen 3–8 alaluokkaan. Luokittelu on kuvattu taulukossa 3. Pää- ja alatoimintamuodoista muodostettiin lisäksi toiminnan luonnetta kuvaava kolmiluokkainen muuttuja, jonka tarkoituksena oli tuoda esiin toiminnon fyysisen kohtaamisen määrää. Luokista ensimmäinen sisältää avustuskohteita, jotka eivät lähtökohtaisesti sisällä lainkaan asiakastyötä (esim. edunvalvonta), toinen sisältää etätoiminnot (esim. verkkoneuvonta) ja kolmas lähitoiminnot eli asiakkaiden kohtaamisen perustuvan toiminnan. Luokittelu on tutkijoiden tulkinta kohteista, ja se kokoaa toimintamuotoja selkeämmin jäsennettäväksi kokonaisuudeksi.

Taulukko 3 Pää- ja alatoimintamuotojen luokittelu

Päätoimintamuoto	Alatoimintamuodot
Järjestöjen perustoiminta	Järjestötalot Jäsenjärjestöjen avustaminen Koordinaatio- ja verkottumistoiminta Kv-toiminta Edunvalvonta Vapaaehtoistyön koordinointi Vaikuttaminen Tiedotustoiminta Kampanjat
Koulutus	Ammattilaisten koulutus Digilaitteiden käyttökoulutus Ennaltaehkäisevä toiminta
Kohtaamispaikat	Perhekeskukset Vapaaehtoisten ylläpitämät kohtaamispaikat Tyttyöjen- ja poikien talot Liikkuva kohtaamispaikka
Neuvonta	Verkkoneuvonta Puhelinneuvonta
Ryhmätoiminta	Loma- ja leiritoiminta Sopeutumisvalmennus Vapaaehtoisten ohjaamat ryhmät Verkossa toteutettavat ryhmät
Yksilöllinen tuki	Vapaaehtoisten antama yksilöllinen tuki Verkossa annettava yksilöllinen tuki Palveluohjaus Etsivä työ Kotiin vietävä tuki Puhelimessa annettava yksilöllinen tuki
Muut toimintamuodot	Kulttuuri toimintamuotona Eläinavusteinen toiminta Liikunta toimintamuotona Luontoavusteinen toiminta Tutkimus ja kehittäminen Elinkeinotoiminta Julkisen palvelun täydentäminen

Avustuskohteilla voi olla useita kohderyhmiä ja toimintamuotoja. Tällaisissa tapauksissa aineistosta ei käynyt ilmi, mikä osuus toiminnasta kohdentuu mihinkin kohderyhmään tai toimintamuotoon. Raportissa kuvatut analyysit on tehty ensisijaisen eli ensimmäiseksi mainitun pääkohderyhmän ja -toimintamuodon sekä niihin kytkeytyvien tarkentavien alakohderyhmien ja -toimintamuotojen perusteella¹. Oletuksena oli, että tämä kuvastaa todennäköisimmin avustuskohteen toimintaa. Voi kuitenkin olla, että osassa avustuskohteista esimerkiksi ensisijaiseksi ilmoitettu toimintamuoto vastaa vain pientä osaa todellisesta toiminnasta. Vastaavasti ei ole tietoa siitä, mistä näkökulmasta

¹ Kaikissa avustuskohteissa alakohderyhmää tai -toimintamuotoa ei ollut ilmoitettu tai kytkettävissä pääluokkaan.

vastaaja on kysymyksiin vastannut: vain yhden toimintamuodon vai laajasti kaikkien näkökulmasta.

Tulosten validoimiseksi analyysi toteutettiin valittujen, vaikutukseltaan selkeimpien ensisijaisten kohderyhmien ja toimintamuotojen osalta myös käänteisesti. Tunnistetulta vaikutukseltaan selkeimmistä taustamuuttujien luokista muodostettiin kaksiluokkaisia muuttujia, jotka saivat arvon yksi, jos kyseinen kohderyhmä tai toimintamuoto esiintyy millään tavalla toiminnassa ja 0, jos näin ei ole². Tulokset olivat samansuuntaisia kuin ensimmäiseksi mainitun kohderyhmän, alakohderyhmän, toimintamuodon tai alatoimintamuodon osalta. On viitteitä siitä, että myös muuna kuin ensisijaisena mainittu luokka vaikuttaa tuloksiin samansuuntaisesti kuin ensisijainen luokka. Kokonaisuutena ensisijainen luokka vaikuttaisi kuitenkin olevan merkityksellisempi erityisesti silloin, kun kyseessä on kohderyhmä. Toimintamuotoja tarkasteltaessa esimerkiksi toissijaisena mainitun verkkoneuvonnan vaikutus ei vastaa verkkoneuvontaa ensisijaisena muotona.

Oheisessa taulukossa 4 on esitetty kaikkien taustamuuttujien luokkien koot ja osuudet vastauksista. Luokkien kokoerot ovat suuria, ja kuvaajia tulkitessa on syytä huomioida, etteivät ne kuvaa luokkien kokoa, vaan pandemian vaikutuksia kunkin luokan sisällä. Kuvaajista on jätetty pois pienimmät, kyseisen kysymyksen kohdalla alle 5 vastaajan luokat. Luokkien kokoerojen tuottama epävarmuus on huomioitu esitetyissä johtopäätöksissä.

Raportin luvussa 2 esitetään havainnot kaikkien koronavälilehden kysymysten vastausten jakautumisesta eri taustamuuttujien luokissa. Kaikkiin taustamuuttujiin kytkeytyviä kuvaajia ei esitetä leipätekstissä. Näissä tapauksissa kuvaajat löytyvät vastaavassa järjestyksessä raportin liitteistä.

Taulukko 4 Analyysin avustuskohteet taustamuuttujien luokissa

Muuttuja	Luokat	N	%
Järjestöluokka (n=1 672)	Monialajjärjestöt	180	10,8
	Mielenterveysjärjestöt	177	10,6
	Päihde- ja riippuvuusjärjestöt	120	7,2
	Neurologisten sairauksien järjestöt	103	6,2
	Vähemmistöt	88	5,3
	Nuorisoolan toiminnalliset järjestöt	79	4,7
	Kehitysvammajärjestöt	77	4,6

² Esimerkiksi joksikin kohderyhmäksi *korostuneesti apua tarvitsevat* ilmoittaneet avustuskohteet verrattuna niihin avustuskohteisiin, joiden toiminta ei lainkaan kohdennu *korostuneesti apua tarvitseviin*.

Muuttuja	Luokat	N	%
	Ensi- ja turvakoti	75	4,5
	Aistivammajärjestöt	58	3,5
	Järjestöjen yhteisjärjestöt	59	3,5
	Ikääntyneiden ja vammaisten omaisjärjestöt	54	3,2
	Lapsi- ja perhetyön yleisjärjestöt	54	3,2
	Ikääntyneiden asumis- ja palvelujärjestöt	41	2,5
	Sijaishuollon järjestöt	38	2,3
	Muut sairausjärjestöt	35	2,1
	Kansanterveysjärjestöt	32	1,9
	Muut ikääntyneiden toiminnalliset järjestöt	32	1,9
	Invalidijärjestöt	28	1,7
	Muut yleisen terveyden ja hyvinvoinnin järjestöt	27	1,6
	Taloustaidon ja aineellisen avun järjestöt	27	1,6
	Nuorisoasumisen järjestöt	25	1,5
	Mielenterveystyön omaisjärjestöt	23	1,4
	Iho-, allergia- ja hengitysjärjestöt	21	1,3
	Muut lapsi- ja perhetyön järjestöt	21	1,3
	Syöpäjärjestöt	20	1,2
	Eläkeläisjärjestöt	18	1,1
	Kriminaalityön järjestöt	16	1,0
	Monimuotoisten perheiden järjestöt	16	1,0
	Muut sosiaalisen hyvinvoinnin järjestöt	16	1,0
	Tuki- ja liikuntaelinjärjestöt	16	1,0
	Työllisyyden edistämisen järjestöt	16	1,0
	Työttömien järjestöt	17	1,0
	Asukasyhdistykset	14	0,8
	Hyvinvoinnin ja kuntoutuksen kehittämisjärjestöt	11	0,7
	Lasten lomajärjestöt	9	0,5
	Lomajärjestöt	8	0,5
	Pelastusalan vapaaehtoisjärjestöt	8	0,5
	Oppimisvaikeusjärjestöt	7	0,4
	Veteraanijärjestöt	4	0,2
	Muut omaisjärjestöt	2	0,1
Avustuksen määrä (n=1 668)	Alle 100 000 euroa	464	27,8
	100 000 – 199 999 euroa	825	49,5
	200 000– 299 999 euroa	226	13,5
	Yli 300 000 euroa	153	9,2

Muuttuja	Luokat	N	%
Alue (n=1 672)	Valtakunnallinen	638	38,2
	Muu kuin Uusimaa	805	48,1
	Vain Uusimaa	229	13,7
Avustuslaji (n=1 672)	Ak	1089	65,1
	C	583	34,9
Ensisijainen pääkohderyhmä (n=1 624)	Ammattilaiset ja vapaaehtoiset 1	206	12,7
	Korostuneesti apua tarvitsevat 2	316	19,5
	Yleiset 3	523	32,2
	Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt 4	329	20,3
	Sairaudet 5	250	15,4
Ensisijainen alakohderyhmä (n=1 118)	Päihde- ja mielenterveys 4	146	8,7
	Sairaudet 5	122	7,3
	Lapsiperheet 3	115	6,9
	Maahanmuuttajat 3	116	6,9
	Järjestöt 1	96	5,7
	Omaishoitajat 3	52	3,1
	Työttömät 2	49	2,9
	Vapaaehtoiset 1	49	2,9
	Asunnottomat 2	35	2,1
	Eläkeläiset 3	33	2,0
	Rikosten uhrin 2	30	1,8
	Kaltoinkohdellut ja kiusatut 2	28	1,7
	Rikostaustaiset 2	28	1,7
	Opiskelijat, koululaiset ja varhaiskasvatuksessa olevat 3	25	1,5
	Omaiset 3	23	1,4
	Eroperheet 3	22	1,3
	Primaarin ehkäisevän tai terveyttä edistävän työn kohteet 3	17	1,0
	Romanit 3	11	0,7
	Aineellista apua tarvitsevat 2	10	0,6
	Lastensuojelun asiakasperheet 2	10	0,6
	Talousvaikeuksissa olevat 2	10	0,6
	Turvapaikanhakijat 2	10	0,6
	Kokemushenkilö 1	9	0,5
	Pakolaiset 2	8	0,5
	Sijaishuollon asiakkaat 2	9	0,5
	Sote-ammattilaiset 1	9	0,5

Muuttuja	Luokat	N	%
	Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt 3	9	0,5
	Kouluttamattomat 2	7	0,4
	Kuntien työntekijät 1	5	0,3
	Läheisen menettäneet 3	5	0,3
	Harrasteryhmien vetäjät 1	3	0,2
	Kuntapäätäjät 1	3	0,2
	Seksityötä tekevät 2	4	0,2
	Ulkosuomalaiset 3	3	0,2
	Jälkihuollon asiakkaat 2	1	0,1
	Lainsäädäntöpäätäjät 1	2	0,1
	Opettajat/koulujen, varhaiskasvatuksen ja oppilaat 3	1	0,1
	Ruotsinkieliset 3	2	0,1
	Varus- tai siviilipalvelusta suorittavat 3	1	0,1
Ensisijainen päätoimintamuoto (n=1 669)	Järjestöjen perustoiminta	329	19,7
	Koulutus	108	6,5
	Kohtaamispaikat	264	15,8
	Neuvonta	89	5,3
	Ryhmätoiminta	415	24,9
	Yksilöllinen tuki	397	23,8
	Muut toimintamuodot	67	4,0
Ensisijainen alatoimintamuoto (n=1 287)	Tiedotustoiminta	127	7,6
	Vapaaehtoisten antama yksilöllinen tuki	96	5,7
	Vapaaehtoisten ohjaamat ryhmät	95	5,7
	Koordinaatio- ja verkottumistoiminta	89	5,3
	Jäsenjärjestöjen avustaminen	75	4,5
	Etsivä työ	69	4,1
	Palveluohjaus	68	4,1
	Vapaaehtoistyön koordinointi	56	3,3
	Sopeutumisvalmennus	50	3,0
	Ennaltaehkäisevä toiminta	41	2,5
	Tutkimus ja kehittäminen	38	2,3
	Puhelimessa annettava yksilöllinen tuki	36	2,2
	Kotiin vietävä tuki	31	1,9
	Kulttuuri toimintamuotona	31	1,9
	Loma- ja leiritoiminta	31	1,9
	Ammattilaisten koulutus	30	1,8

Muuttuja	Luokat	N	%
	Verkossa annettava yksilöllinen tuki	30	1,8
	Julkisen palvelun täydentäminen	28	1,7
	Puhelinneuvonta	29	1,7
	Järjestötalot	27	1,6
	Vaikuttaminen	25	1,5
	Edunvalvonta	24	1,4
	Digilaitteiden käyttökoulutus	22	1,3
	Liikkuva kohtaamispaikka	21	1,3
	Verkkoneuvonta	22	1,3
	Verkossa Toteutettavat ryhmät	18	1,1
	Liikunta toimintamuotona	17	1,0
	Tyttöjen- ja poikien talot	17	1,0
	Perhekeskukset	14	0,8
	Vapaaehtoisten ylläpitämät kohtaamispaikat	11	0,7
	Luontoavusteinen toiminta	10	0,6
	Eläinavusteinen toiminta	4	0,2
	Kampanjat	4	0,2
	Kv-toiminta	1	0,1
Toiminnan luonne (n=1 287)	Muut toiminnot (ei asiakastyötä)	563	43,7
	Etätoiminto	138	10,7
	Lähi-toiminto	586	45,5

Kyselyssä oli yhteensä neljä avokysymystä ja vastauksia oli noin 1 700 kappaletta/kysymys. Menetelmällisesti laadullista sisällönanalyysia mukaillen avovastausten analyysi muodostettiin läpikäymällä ensin kysymys kerrallaan vastausten sisältöjä yleisellä tasolla ja kokoamalla yhteen merkittävimpiä huomioita sekä vastauksissa usein toistuvia teemoja. Aineisto koodattiin kysymyskohtaisesti siten, että avovastauksista esiin nousevat seikat saatiin jäsenneltyä koherentiksi kokonaisuudeksi. Tästä saatiin eräänlaiset kuvaavat pelkistetyt ilmaukset ja luokat, joiden pohjalta kokonaisuutta pystyttiin tarkastelemaan yleisellä tasolla, mutta suuntaa antavasti myös yksittäisten kohderyhmien tasolla.

Koska avokysymykset olivat selkeästi yhteydessä määrällisiin kysymyksiin ja aineistoon, tarkasteltiin avodataa suhteessa määrällisestä aineistosta saatuihin tuloksiin. Erityistä huomiota kiinnitettiin määrällisestä datasta nousseiden ryhmien tarkasteluun; koska erot koko aineistossa eri kohderyhmien ja toimijoiden välillä olivat pieniä, oli perusteltua keskittyä tarkastelemaan esiin nousevien ryhmien avovastausdataa. Tämän lisäksi

avovastausdata käytiin läpi siten, että huomio keskitettiin mahdollisten eriävyyksien tarkasteluun. Avovastausdata oli kuitenkin sisällöllisesti vahvasti linjassa määrällisen aineiston kanssa. Avovastausten analyysin pohjalta nostettiin esiin lainauksia, joiden avulla määrällisten vastausten sisältöjä saatiin syvennettyä ja avattua tarkemmin.

Kyselyvastausten perusteella tunnistettiin vastaajien joukosta muutamia haastateltavia. Valintakriteerinä pidettiin sitä, että vastaajalla oli erilaisia avustuskohteita, jotka valaisivat monipuolisesti koronan vaikutuksia. Lisäksi huomioitiin avovastauksissa esille nostetut kiinnostavat näkökulmat siitä, millaisia oppeja korona-ajasta oli saatu. Haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2021 videoyhteyden avulla. Haastateltavat edustivat Aspa-säätiötä, Helsingin Diakonissalaitosta, Joensuun Setlementti ry:tä, Miessakit ry:tä ja Suomen Pakolaisapu ry:tä.

Aineistoon sisältyy väistämättä jonkinasteista tulkinnanvaraisuutta, joka on huomioitu analyysin toteutuksessa sekä johtopäätösten laatimisessa. Ensinnäkin tarkastelun taso on avustuskohteissa. Kuitenkin merkittävä tekijä koronan vaikutusten hallitsemisessa on taustaorganisaatio resursseineen. Tuloksellisuusraportointi on toteutettu avustuskohteiden tasolla, joten käytännössä se on myös taso, jolla vastaaja kysymyksiin on vastannut. Taustaorganisaatioiden toiminnasta tai avustuskohteen sijoittumisesta taustaorganisaation toimintaan ei ole tarkkaa tietoa. Taustatietoon avustuskohteista liittyy myös edellä kuvattu luokittelun toteutus.

Toiseksi koronapandemia ei ole ollut kyselyn vastaushetkellä vielä päättynyt, joten vaikutusten täsmällinen arviointi on ollut vastaajien näkökulmasta vaikeaa. Tästä johtuen varsinkin määrällisten kysymysten osalta arviot ovat osin tulkinnanvaraisia. Tämä pätee erityisesti kysymykseen kehitettyjen uusien toimintamuotojen pysyvyydestä.

Kolmantena tulkinnanvaraisuutta aiheuttavana tekijänä tuloksiin on vaikuttanut kysymysten muotoilu. Laajasta kohderyhmästä johtuen kysymykset ovat olleet suhteellisen yleisellä tasolla, minkä ansiosta niihin on ollut helppoa vastata eri lähtökohdista. Samalla kuitenkin esimerkiksi "pandemian vaikutus kohteen toimintaan" on vastaajan subjektiivinen kokemus, ja hyvin erilaiset kokemukset ovat saattaneet johtaa vastaamaan vaikutuksen olleen merkittävä (etätöihin siirtymisestä toiminnon lakkauttamiseen). Yksittäisissä kysymyksissä on lisäksi ollut mahdollista ymmärtää kysytty asia eri tavoin. Esimerkiksi kysymys uusista vapaaehtoisista on saatettu ymmärtää erityisesti pandemian seurauksena tulleiden uusien vapaaehtoisten näkökulmasta tai siten, onko toimintaan ylipäätään tullut uusia vapaaehtoisia kuluneen vuoden aikana. Myös toimintamuodoista luopumiseen liittyy tulkinnanvaraisuutta. Kokonaisuutena aineisto on kuitenkin laaja, eivätkä yksittäiset tulkinnanvaraisuudet tai monitulkintaisuudet todennäköisesti vaikuta johtopäätöksiin.

2 Koronapandemian vaikutus avustuskohteisiin

Tässä luvussa esitetään koronavälilehden tulokset pandemian vaikutuksesta avustuskohteiden toimintaan, osallistuneisiin, toimintamuotoihin ja vapaaehtoihin.

2.1 Vaikutus toimintaan, osallistuneisiin ja toimintamuotoihin

Keskeiset havainnot

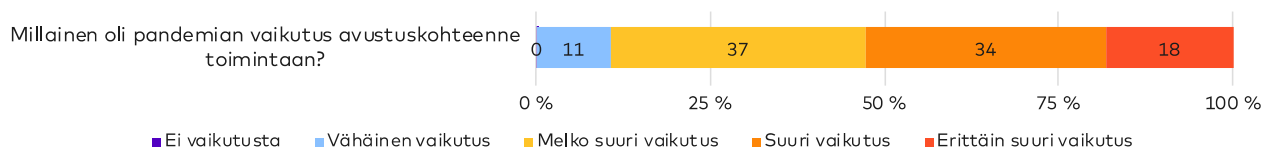
- » 89 prosenttia vastaajista arvioi pandemian vaikutuksen melko suureksi tai sitä suuremmaksi. Toimintaan osallistuneiden määrä on vähentynyt 69 prosentissa avustuskohteista.
 - » Pandemia on vaikuttanut avustuskohteisiin hyvin laajasti, ja erot avustuskohteiden kohteiden välillä kohderyhmän, toimintamuodon tai muiden taustatekijöiden osalta ovat vähäisiä.
 - » Vaikutukset ovat olleet jonkin verran suurempia pienimmille avustuskohteille, joiden mahdollisuudet kehittää uusia toimintamuotoja tai siirtää toimintoja verkkoon ovat olleet muita vähäisempiä.
 - » Pandemian vaikutus on ollut merkittävin fyysiseen kohtaamiseen perustuvissa toimintamodoissa. Korostuneesti apua tarvitsevien pääkohderyhmässä on ollut muita enemmän avustuskohteita, joihin pandemian vaikutus on ollut vain vähäinen.
 - » Avustuskohteista yli kahdessa kolmasosassa osallistuneiden määrä on pudonnut pandemian vaikutuksesta. Osallistuneiden määrä on noussut erityisesti rikosten uhrien, aineellista apua tarvitsevien ja eroperheiden alakohderyhmissä.
 - » Avustuskohteista 74 prosenttia on joutunut luopumaan jostain toimintamodoista pandemian aikana tai sen johdosta.
-

2.1.1 Pandemian vaikutus avustuskohteiden toimintaan

Pandemian vaikutus STEA-rahoituksella avustettujen kohteiden toimintaan on ollut merkittävä. Järjestöjen koronalisäkysymysten vastausten perusteella 89 prosenttia avustuskohteista katsoi pandemialla ollen avustuskohteen toimintaan melko suuri tai sitä suurempi vaikutus. 18 prosenttia arvioi vaikutuksen olleen erittäin suuri. Vain 11

prosenttia arvioi vaikutuksen jääneen vähäiseksi ja muutama vastaaja ei tunnistanut lainkaan vaikutusta.

Kysymystä pandemian vaikutuksesta avustuskohteen toimintaan voi pitää kokoavana. Se kertoo vastaajien näkemyksen kokonaisvaikutuksesta, jota sittemmin tarkennettiin erillisillä kysymyksillä toiminnasta, osallistuneiden ja vapaaehtoisten määrästä ja toimintatapojen muutoksista. Kysymys on siinä mielessä subjektiivinen, että koronan vaikutuksen voi tulkita olleen suuri, vaikka se olisikin tarkoittanut vain konttorilta etätöihin siirtymistä. Suuresta aineistosta on kuitenkin mahdollista löytää myös nyansseja siitä, mitkä kohderyhmät tai toimintamuodot raportoivat enemmän suurimpia vaikutuksia. Havaintoihin liittyy kuitenkin väistämättä jonkin verran tulkinnanvaraisuutta.

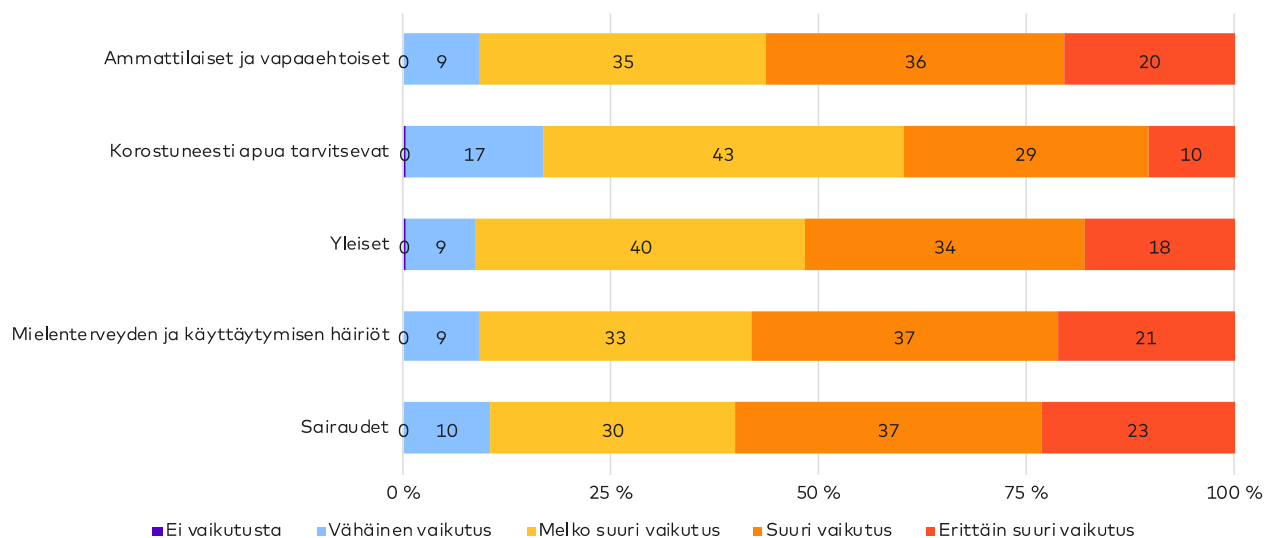
Kuva 1 Pandemian vaikutus avustuskohteen toimintaan

Korostuneesti apua tarvitsevien³ pääkohderyhmässä on ollut muita enemmän avustuskohteita, joihin pandemian vaikutus on ollut vain vähäinen. Vaikutukset jakautuivat kokonaisuutena tasaisesti avustusta saaneiden pääsijaisten kohderyhmien perusteella. Aineistosta voi kuitenkin tunnistaa yksittäisiä kohderyhmiä, joihin vaikutusten voi tulkita kohdentuneen muita voimakkaammin. Erot eivät välttämättä ole johtuneet eri kohderyhmillä samasta syystä. Korostuneesti apua tarvitsevien luokka sisältää monia erityisen hädänalaisia kohderyhmiä, joiden tarvitsemia toimintoja ei ole keskeytetty edes pandemian aikana. Näihin lukeutuvat mm. lastensuojelun asiakasperheet, rikosten uhrin ja aineellista apua tarvitsevat (kuva 2). Toisaalta korostuneesti apua tarvitsevien alakohderyhmistä erityisen paljon ovat kärsineet opiskelijat, koululaiset ja varhaiskasvatuksessa olevat sekä omaishoitajat ja eläkeläiset. Näitä ryhmiä yhdistää pandemian rajoitusten suora kohdentuminen toimintaympäristöön koulujen sulkemisen tai liikkumisrajoitusten kautta. Järjestyksessä eniten alakohderyhmistä ovat kärsineet

³ Pääluokkaan kuuluvat aineellista apua tarvitsevat, asunnottomat, ihmiskaupan uhrin, kaltoinkohdellut ja kiusatut, jälkihuollon asiakkaat, kouluttamattomat, lastensuojelun asiakasperheet, pakolaiset, rikosten uhrin, rikostaustaiset, seksityötä tekevät, sijaishuollon asiakkaat, talousvaikeuksissa olevat, turvapaikanhakijat, työttömät, vangit, vähävaraiset, väkivaltaisesti oireilevat ja äkillisen kriisin kokeneet.

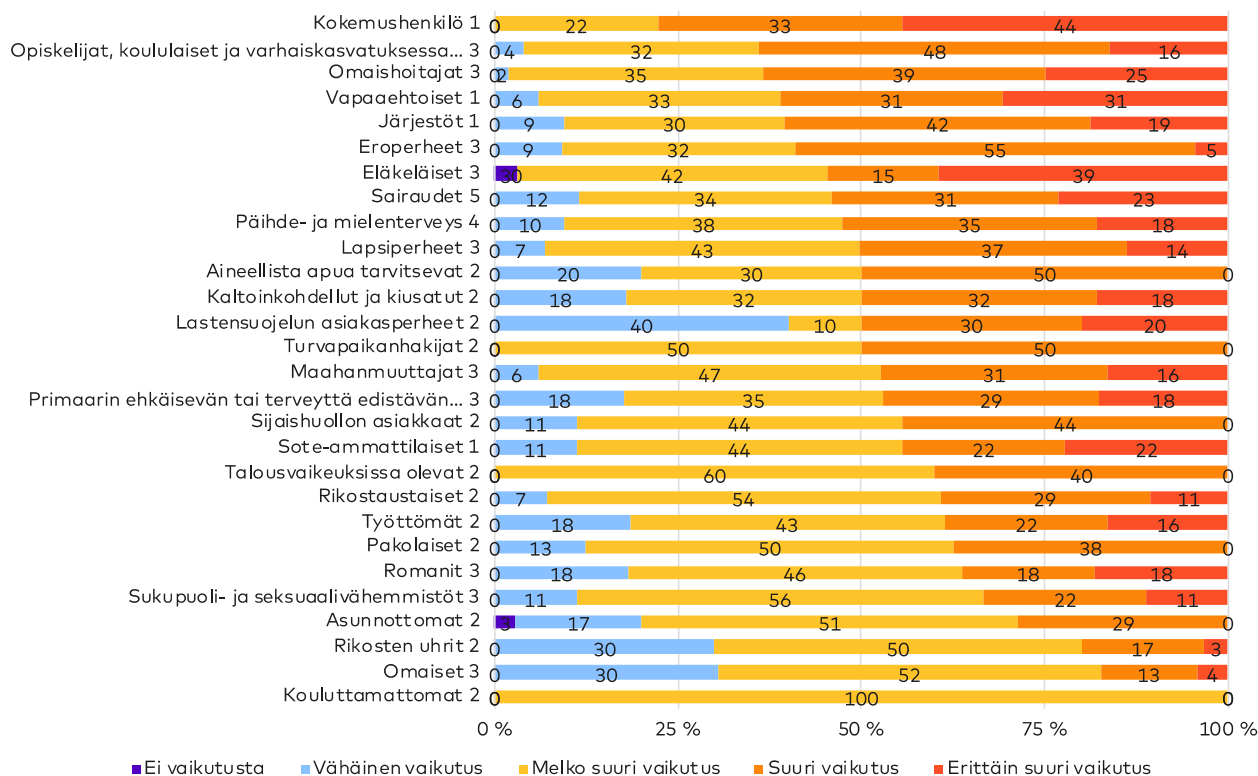
kokemushenkilöt, koululaiset, opiskelijat ja varhaiskasvatuksessa olevat, omaishoitajat, vapaaehtoiset ja järjestöt.

Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

Kuva 2 Pandemian vaikutus avustuskohteiden toimintaan (pääkohderyhmä)

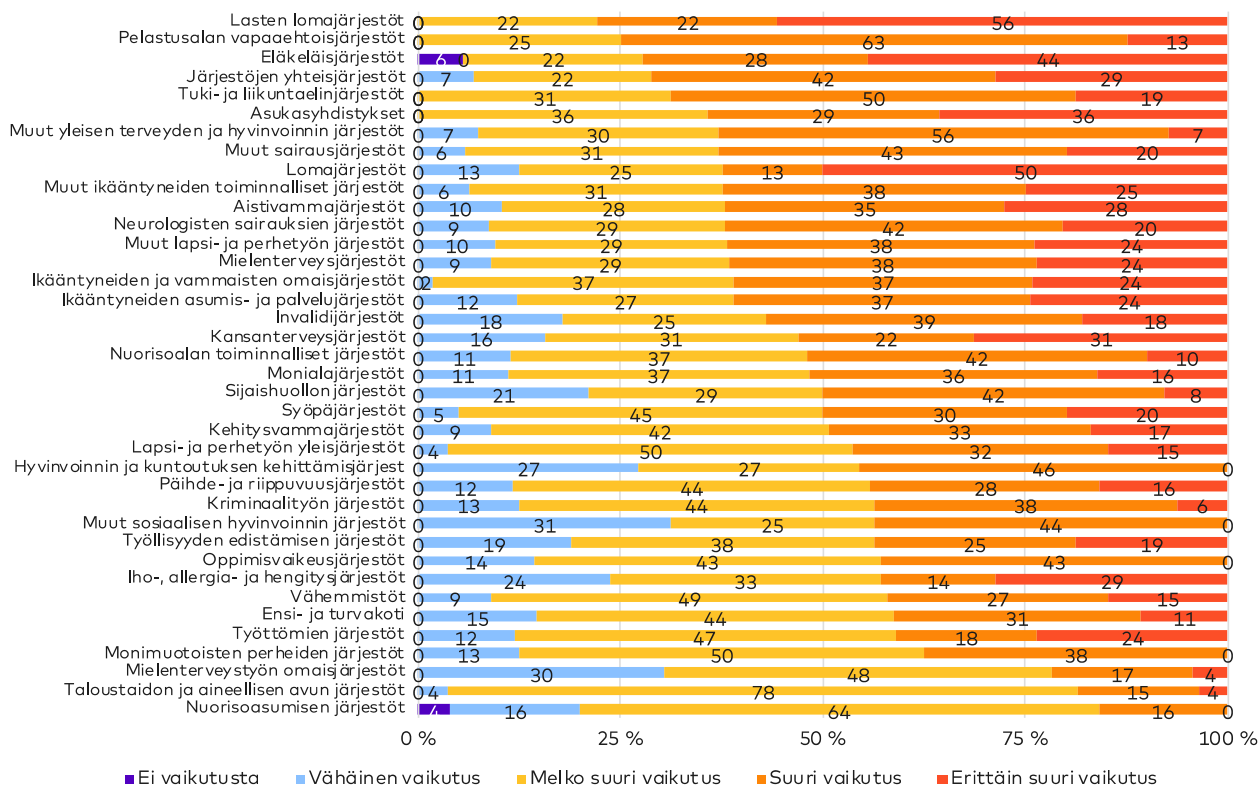
Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

Kuva 3 Pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan (alakohderyhmä). Alakohderyhmien perässä olevat numerot viittaavat pääluokkaan (1=ammattilaiset ja vapaaehtoiset, 2=korostuneesti apua tarvitsevat, 3=yleiset, 4=mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt ja 5=sairaudet).

Järjestöluokittain tarkasteltuna eniten pandemia on vaikuttanut lasten lomajärjestöihin, pelastusalan vapaaehtoisjärjestöihin, eläkeläisjärjestöihin, järjestöjen yhteisjärjestöihin sekä tuki- ja liikuntaelinjärjestöihin. Lisäksi lomajärjestöt ovat raportoineet erityisen paljon erittäin suuri vaikutus -vastauksia. Järjestöluokat kuvaavat edellä esitettyjä erilaisia syitä vaikutuksen syntymiseen: fyysisiä kohtaamispaikkoja (lomajärjestöt), liikkumisrajoituksia (eläkeläisjärjestöt) tai merkittäviä vaikutuksia perustoimintaan (yhteisjärjestöt). Vähemmän vaikutusta on ollut muihin sosiaalisen hyvinvoinnin järjestöihin, mielenterveyden omaisjärjestöihin sekä hyvinvoinnin ja kuntoutuksen kehittämisjärjestöihin, joista kaikista yli neljäsosa on vastannut vaikutusten jääneen vähäisiksi (kuva 4).

Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

Kuva 4 Pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan (järjestöluokka)

Avovastausten mukaan esimerkiksi rikosten uhrien kohderyhmässä koronan vaikutukset ovat olleet kahtalaiset: toisaalta osa tapahtumista ja esimerkiksi vertaistukiryhmien toiminnasta on jouduttu kokoontumisrajoitusten vuoksi perumaan, yhtäältä verkkotoiminta on vilkastunut ja lisännyt positiivisia vaikutuksia toiminnassa.

"Joutuimme perumaan joitakin omia tapahtumia ja lykkäämään vertaistukiryhmien aloittamista. Emme päässeet esittelemään toimintaamme ammattilaisille emmekä osallistumaan yhteistyöhön toivomassamme määrin."

"Verkkoauttamisemme lisääntyi tuntuvasti, mikä asettaa eri puolilla maata ja maailmaa olevat perheet tasavertaisempaan asemaan. Jätämme käyttöön etäosallistumisen yhdistyksen kokouksiin ja alamme toteuttaa yhä useammin tapahtumia niin, että niihin voi osallistua myös verkon kautta. Esimerkiksi keskusteluillat tullaan järjestämään näin."

Monilla toiminta on tavoittanut asiakkaita, ja uusia toimintamalleja on pystytty kehittämään nopeasti. Toisin kuin useiden muiden toimijoiden vastauksissa, rikosten

uhrien kohderyhmän avovastauksissa nousi esiin lähitoiminnan järjestäminen ja jatkaminen: ryhmätoimintaa on jouduttu lopettamaan, mutta yksilö- ja pienryhmätoimintaa on jatkettu useissa paikoissa mahdollisuuksien mukaan:

"Pandemian vaikutuksen suuruus riippuu siitä, miltä kantilta tilannetta katsoo. Vaikutus esimerkiksi asiakkaiden kasvokkain tapaamisten osalta oli pieni, koska tapaamiset pystyttiin toteuttamaan turvallisuusnäkökohdat huomioiden. Ainoa merkittävämpi negatiivinen vaikutus asiakastyössä tuli ryhmätoimintojen järjestämiseen kokoontumisrajoituksista johtuen."

"Pandemian vaikutus oli työskentelytapojen kehittämisen kannalta positiivinen ja melko suuri. Verkkotyöskentelyn ja -työkalujen kehittäminen mahdollistivat asiakkaiden palvelemisen aikaisempaa monipuolisemmin ja lisäsi asiakkaiden mahdollisuutta valita heille sopiva palvelumuoto. Palaverit siirtyivät pääosin etäyhteydellä pidettäviksi ja se toi säästöä sekä ajallisesti että matkakustannusten osalta ja helpotti ajankäytön suunnittelua."

Myös kohderyhmä aineellista apua tarvitsevat näyttäytyi avovastausten perusteella ryhmänä, jossa koronan vaikutukset ovat olleet vähäisempiä. Avovastausten mukaan pandemian myötä moni toimija on muokannut toimintamallejaan samansuuntaisesti kuin rikosten uhrit-kohderyhmän toimijat, eli ryhmätoiminnasta yksilöllisempään toimintaan ja tukeen:

"Merkittävin vaikutus oli käytännön työssä siinä, että kohtaamiseen perustuvaa ryhmätoimintaa ei enää voitu toteuttaa samalla tavalla kuin aiemmin. Toimintamuoto vaihdettiin vahvemmin yksilötyöksi."

"Osaltaan Korona myös vahvisti ja selkeytti 2019 käynnistettyä ruoka-aputoimijoiden verkostotyötä, vaikka se toteutettiin puhtaasti sähköisten palvelujen avulla. Tässä asiassa Korona toimi jopa asiaa edistävänä."

"Korona tiivisti yhteistyötä Kaupungin suuntaan. Kaupunki hyödynsi hankkeemme toimintaa ja kokoamaamme verkostoa. Kaupunki tunnisti ja hyödynsi sitä, että meillä on kokonaiskuva kentästä ja tietoa asiakkaiden tilanteista ja tarpeista."

"Kaupungin toimijat olivat mukana perustamissamme verkostoissa ja he saivat sitä kautta arvokasta tietoa kohderyhmistä."

Koronan voimakkaat negatiiviset vaikutukset sen sijaan näkyivät korostuneesti apua tarvitsevien pääkohderyhmässä myös avovastauksissa. Erityisesti kokemushenkilöiden alaryhmässä koronan vaikutukset toimintaan olivat mittavia, kun toiminta on esimerkiksi

jouduttu keskeyttämään pitkiksi ajoiksi, eikä vastaavia korvaavia toimintamuotoja ole välttämättä saatu kehitettyä tilalle. Myös tautitilanteen tuoma epävarmuus on vaikeuttanut suunnittelua ja vaikuttanut merkittävästi toimintaan:

"Pandemialla oli erittäin suuri vaikutus toimintaan. 12.3. lähtien sairaala on toiminut poikkeustilassa. Kaikki vapaaehtoistoiminta oli tauolla 25.8 saakka, jolloin saimme avata OLKA-pisteen. Pohjanmaalla on ollut vakava koronaepidemia, syksyn 2020 aikana se leimahti useaan kertaan leviämisvaiheeseen. Sairaalassa oli tarkat rajoitukset, vierailuja ei suositeltu lainkaan tai vierailuille oli tiukat säännöt, toivottiin ettei sairaalaan tulla turhaan"

"Kaikki sairaalaan tulijat pysäytettiin ovilla ja haastateltiin sairaalaan tulemisen syistä. Kaikki mahdolliset sairaalan omat työntekijät oli määrätty etätyöhön. Toiminnan eteen tehtiin paljon näkymätöntä suunnittelu- ja valmistelutyötä ja lopulta tapahtumia peruttiin tai siirrettiin. Ei voinut luvata mitään suunnitelmat muuttuivat lennossa."

Myös alakohderyhmä koululaiset, opiskelijat ja varhaiskasvatuksessa olevat sekä omaishoitajat kärsivät pandemian seurauksena huomattavasti. Toiminnan luonne muuttui merkittävästi, kun esimerkiksi aikaisemmin avoin toiminta piti mukauttaa rajoitusten mukaisesti pienryhmätoiminnaksi. Lisäksi pelko sairastumisesta vähensi osallistujia. Vaikka osa toimijoista mielsi digitaalisten ratkaisujen kehittämisen vieneen toimintaa eteenpäin, olivat haitat useiden vastaajien mielestä suurempia kuin hyödyt, sillä osallistujamäärät laskivat monella toimijalla merkittävästi:

"Pandemian vuoksi suuri osa koulutuksista jouduttiin järjestämään etätoteutuksina. Koulut peruivat pandemiatilanteen vuoksi yhteensä 32 koulutusta, joihin oli järjestelyt jo tehty. Laskennallisesti näihin olisi osallistunut noin 1000 oppilasta. Koulurauha-tapahtumaan osallistui paikan päällä vain noin 500 oppilasta turvavälein Turussa ulkoilmastadionilla, kun usein on ollut 2000–3000 osallistujaa. Tapahtuma striimattiin kuten aiemminkin, joten se oli tavoitettavissa valtakunnallisesti."

"Pandemian vuoksi nopeutimme jo aiemmin suunnitteilla olleita digitaalisia ratkaisuja, kuten verkkokurssien ja Seppo-pelien kehittämistä. Postitimme kouluille vähemmän painotuotteita, mutta jaoimme pdf-materiaalia tehokkaammin ja viestimme enemmän sosiaalisessa mediassa."

"Koulukiertueita ei voitu toteuttaa koronan vuoksi ollenkaan vuonna 2020. Nämä kiertueet ovat hankkeen sisältöjen toteuttamisen sekä kehittämisen kannalta oleellisin sisältö ja olleet keskiössä toiminnassa aiemmin. Hankkeen sisältöjä on

aiemmin luotu tiiviissä yhteistyössä koulujen kanssa, joten kouluissa tapahtuneet muutokset ja opettajien paine etäopetukseen siirtymisessä näkyi välittömästi myös hankkeen toiminnassa."

"Sekä kevään että syksyn kouluvierailut, yhteistyöpalaverit sekä asennevaikuttajatoiminta kouluissa jouduttiin perumaan. Myös oppilaista kootut testiryhmät peruttiin. Hanke on hyödyntänyt aiemmin oppilaita myös TET-harjoittelijoiden kautta, mutta myös tämä yhteistyömuoto keskeytettiin. Yhteistyökumppaneiden sairaslomat viivästyttivät joitain lopputuotteita merkittävästi."

Pandemian vaikutus on ollut merkittävin fyysiseen kohtaamiseen perustuvissa toimintamuodoissa. Näitä ovat päätoimintamuodoista kohtaamispaikat (66 % suuri tai erittäin suuri vaikutus) ja ryhmätoiminta (57 %). Kuitenkin myös järjestöjen perustoiminnan ja koulutuksen pääkohderyhmissä vaikutus on ollut merkittävä. Tässä yhteydessä merkittävä vaikutus kuitenkin oletettavasti tarkoittaa jotain muuta kuin toiminnan päättävää vaikutusta. Lopettamisen sijaan toimintaa on kuitenkin jouduttu mukauttamaan merkittävästi.

Avovastausten mukaan päätoimintamuodoltaan kohtaamispaikat kärsivät ennen kaikkea kävijämäärien laskettua merkittävästi. Vaikka toimintaa pystyttiin mukauttamaan olosuhteisiin soveltuvaksi esimerkiksi pienentämällä ryhmäkokoja kokoontumisrajoitusten mukaisiksi, kehittämällä etätoimintaa verkkomuotoiseksi tai järjestämällä toimintaa ulkotiloissa pidettäväksi, laskivat asiakasmäärät monella toimijalla. Avovastausten mukaan kohtaamispaikoissa toiminta on usein matalan kynnyksen avoimet ovet-tyyppistä toimintaa, jolloin korvaavat vaihtoehdot kuten verkon kautta tapahtuva toiminta ei välttämättä ollut asiakaskunnalle luontevin tapa osallistua:

"Koronapandemia vaikutti PerhePesä-toiminnan kävijämääriin. Toiminta on perustunut matalan kynnyksen lähitoimintaan, mikä jouduttiin laittamaan tauolle maaliskuussa. Etätoiminta ei tavoittanut perheitä toivotunlaisesti: esteeksi perheet kertoivat, että eivät halua istua koneella, heillä ei ole sopivia laitteita ja pyrkivät rajaamaan ruutuaikaa ja suosimaan ulkoilua, sillä etätoiminnan ei koeta tukevan lapsen osallisuutta ja sosiaalisia tarpeita. Lähitoiminnassa perheiltä on koronan vuoksi vaadittu ennakkoilmoittautumiset, mikä on voinut nostaa perheiden kynnystä osallistua. Vähäiseen osallistujamäärään vaikuttivat perheiden kokemusten perusteella myös mm. perheiden sairastelu, pelko tartunnan saamisesta ja kielitaidon puute (ei ymmärretä ohjeistuksia ja tiedotteita)."

Verkossa toteutettavat palvelut, verkkoneuvonta, tutkimus ja kehittäminen, sekä puhelinneuvonta ovat alatoimintamuotoja, joihin pandemian vaikutus on ollut muita vähäisempi. Nämä toimintamuodot ovat odotetusti pystyneet jatkumaan ennallaan ja olleet jo valmiiksi etätoteutuksessa.

Kuitenkin avovastauksissa esimerkiksi puhelinneuvonnan alatoimintamuodossa yksittäisen toimijan kokemuksen mukaan pandemian vaikutukset saattoivat olla hyvinkin merkittäviä, kun toimintaan osallistuneiden määrä nousi ja puhelinneuvonnan sisällöllinen kuormitus kasvoi:

"Pandemia vaikutti toimintaamme sekä määrällisesti että sisällöllisesti. Vastattujen puheluiden määrä nousi 30 % ja soittoyritysten määrä yli 40 %. Puheluiden määrän nouseminen johtui kuitenkin osittain myös toiminnan markkinoinnin lisäämisestä. Myös Päihdeneuvonnan kohderyhmään kuulumattomien, mutta kuitenkin avun tarpeessa olevien ja huonosti voivien soittajien joukko kasvoi jonkin verran. Puhelut olivat sisällöllisesti raskaampia, monet soittajat olivat ahdistuneita ja yksinäisiä. Pandemian seuraukset näkyivät myös siinä, että monet soittajat olivat tulleet lomautetuiksi, menettäneet työnsä tai jääneet etätöihin ja päihteidenkäyttö oli sen myötä lisääntynyt. Myös harrastusmahdollisuuksien supistuminen ja se, että moni oli joutunut luopumaan tärkeäksi kokemastaan vapaaehtoistyöstä, kuului."

Kyselyssä toimintamuodokseen esimerkiksi verkkoneuvonnan ilmoittaneet toimijat saattoivat avovastausten mukaan antaa neuvontaa muuallakin kuin verkossa, tai verkkoneuvontaa oli ennen pandemiaa annettu kasvotusten, ei verkossa. Tällöin pandemian vaikutukset toimintaan saattoivat olla merkittävämpiä:

"Hankkeen toiminta on ollut pandemiaan asti lähietäisyydellä tapahtuvaa neuvontaa. Kohderyhmään kuuluvat asiakkaat ovat aiemmin istuneet työntekijän vieressä samassa huoneessa, yleensä saman pöydän ääressä vierekkäin apua saadessaan. Koska näin ei pääosin voinut pandemian aikana enää menetellä, hankkeen toiminta muuttui merkittävästi."

"Vierellä annettava digiopastus ja palveluneuvonta muuttui pääosin puhelimella sekä tietokoneen etäyhteydellä toimivaksi. Tämä hankaloitti selvästi varsinkin ikääntyneiden asiakkaiden kohtaamista, jotka eivät halunneet tai pystyneet opettelemaan uusia tapoja toimia."

Moni toimija koki kuitenkin avovastausten mukaan pandemian vaikutukset vähäisinä, sillä toiminta oli lähtökohtaisesti jo etämuotoista tai helposti muunnettavissa etämuotoiseksi:

"Pandemian vaikutukset olivat erittäin vähäiset varsinaiseen ydintoimintaan, sillä pienryhmätoiminta toimi kuvapuheluvälitteisesti etäyhteydellä. Pandemia ajalle turvallinen toimintamalli oli jo valmiiksi kehitettynä."

"Pandemia ei merkittävästi vaikuttanut Tietopankin toimintaan, sillä toiminta oli jo valmiiksi kokonaan verkossa. Artikkeleiden kirjoittaminen on aina mahdollista huolimatta maailmantilanteesta ja kokoontumisrajoituksista."

Avovastausten mukaan verkossa toteutettavat palvelut, verkkoneuvonta, tutkimus ja kehittäminen, sekä puhelinneuvonta olivat alatoimintamuotoja, joissa tyypillisin vastausmuoto oli toiminnan jonkinasteinen muutos. Tällöin toimintaa mukautettiin jonkin verran tai ei ollenkaan. Huomattava osa kuitenkin kertoi toiminnan muuttuneen ainakin siten, että toimintoja jouduttiin siirtämään tai perumaan:

"Suurin vaikutus koronasta oli, että osa toiminnasta viivästyi tai siirtyi eteenpäin (mm. kokeilut Kymsoten ja Hgin kaupungin kanssa), ko. organisaatioiden Covid-tilanteiden vuoksi. Tämä tuo aikatauluhaasteita hankkeen loppuvaiheeseen mm. tuotosten ja vaikutusten osalta."

"Kehittämistoiminnan muuntaminen digitoiminnaksi aiheutti paljon töitä; kokonaisuus sisälsi paljon uusien asioiden, tekniikoiden ja menetelmien haltuunottoa. Viivästystä toimintaan tästä aiheutui jonkin verran, mutta Digi-toimintaan päästiin kuitenkin melko nopeasti, mm. koska sitä oli jo jonkin verran ollut aiemmin hankkeen toiminnassa."

"Pandemia ei lopulta juurikaan vaikuttanut hankkeen osallistujamääriin/kohderyhmien tavoittamiseen, muutamit kokemusasiantuntijat jäivät toiminnasta sivuun digitoimintaan siirtymisen vuoksi."

Alatoimintamuodoista pandemian vaikutus on ollut suurin perhekeskuksiin, vapaaehtoisten ylläpitämiin kohtaamispaikkoihin, loma ja leiritoimintaan, jäsenjärjestöjen avustamiseen ja kulttuuriin toimintamuotona. Näistä useimmat ovat fyysisiä kohtaamispaikkoja, joiden toimintaan liikkumisrajoitukset ovat vaikuttaneet suoraan, ja joiden verkkoon siirtäminen on vaikeaa. Avovastauksissa esiin nousee juurikin fyysisten kohtaamispaikkojen sulkeminen ja toiminnan rajoittaminen merkittävästi. Avovastausten mukaan osa toimijoista on pystynyt mukauttamaan toimintaansa etämuotoiseksi, mutta monella toiminta on ollut niin vahvasti lähitoimintamuotoiseksi suunniteltua, että se ei ole syystä tai toisesta toiminut etämuotoisena, jolloin ainoa vaihtoehto on ollut siirtää tai perua toimintaa:

"Osa tapahtumista jouduttiin siirtämään tai kokonaan peruuttamaan koska tiloja (esim. liikuntasalit, uimahallit) suljettiin ja esim. linja-auto kuljetuksia ei pystytty toteuttamaan."

"Pandemiasta johtuen vuoden 2020 toimintaa ei voitu toteuttaa suunnitellussa aikataulussa ja laajuudessa. Keväälle suunniteltu toiminta siirtyi syksylle tai peruuntui kokonaan. Toiminnan tavoitteiden saavuttamisessa keskeistä on juuri ihmisten kohtaaminen ja yhdessä tekeminen, johon ei vuonna 2020 ollut juurikaan mahdollisuuksia."

Vaikka lähitoimintaa pystyttiin jossain vaiheessa rajoitusten mukaisesti järjestämään, eivät kaikki kokeneet tilannetta turvalliseksi esimerkiksi riskiryhmästatuksen vuoksi:

"Viranomais määräysten mukaan osallistujamääriä jouduttiin rajaamaan, joten tämän vuoksi osallistujamäärät jäivät vähäisemmäksi. Sydänyhdistysten aktiivit, jäsenet ja muuten toiminnasta kiinnostuneet kuuluvat pääasiassa korona riskiryhmiin ikänsä ja sairautensa vuoksi. Tämän vuoksi he arastelivat toiminnan toteuttamista ja osallistumista, vaikka turvallisuusohjeita huomioitiin toiminnassa."

"Toiminnan pääasiallinen kohderyhmä koostuu ikänsä puolesta riskiryhmään ja se rajoitti toimintamahdollisuuksia. Myös pääasiallisen kohderyhmän valmiudet käyttää digitaalisia apuvälineitä olivat rajalliset, varsinkin pandemian alkuvaiheessa."

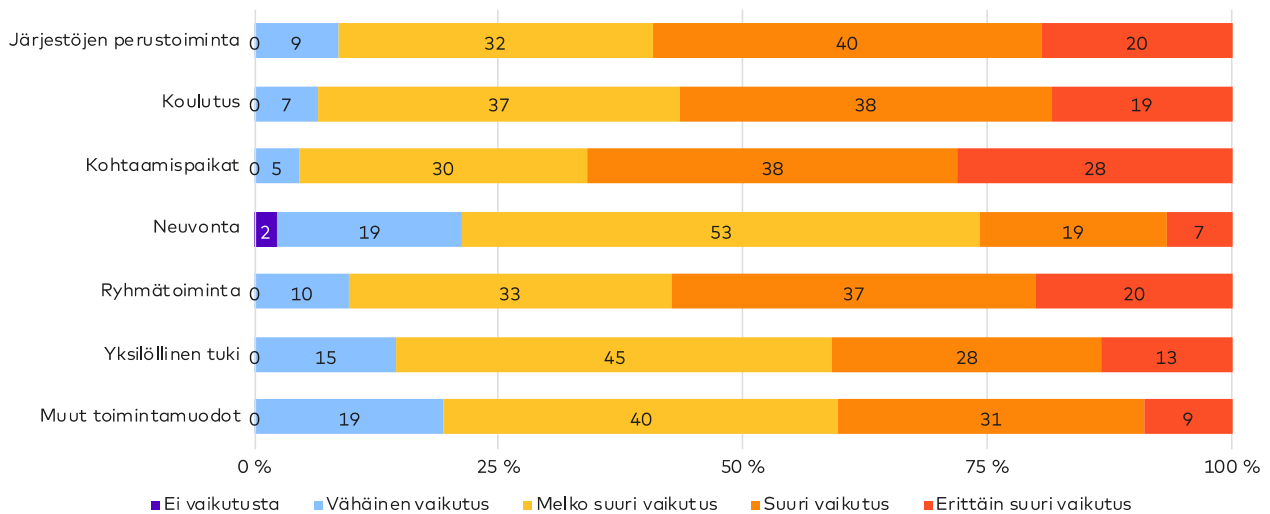
Myös esimerkiksi tyttöjen ja poikien talot nousevat esiin toimintamuotona, johon liittyy erityisen paljon erittäin suuri vaikutus -vastauksia (35 %). Toisaalta monet järjestöjen perustoimintaankin kytkeytyvät avustuskohteet ovat kokeneet vaikutuksen merkittävänä, mikä kertoo osaltaan pandemian vaikutuksen kokonaisvaltaisuudesta. Osin yllättävää onkin, että toiminnan luonteen osalta lähitoiminnot ja ei-asiakastyöksi tulkittavat avustuskohteet ovat kokeneet vaikutukset kutakuinkin yhtä suurina (kuva 5).

Avovastauksista selviää joitakin selittäviä tekijöitä sille, että ei-asiakastyöksi tulkittavat avustuskohteet kuten jäsenjärjestöjen avustaminen ja tutkimus ja kehittäminen-toimintamuodon alla olevat toimijat ovat kokeneet pandemian vaikutukset merkittävinä:

"Järj.talo piti sulkea keväällä. Sillä oli dramaattinen vaikutus, koska yhdistykset eivät voineet enää kokoontua ja kaikki yhdistysten toiminta piti laittaa seis. Sellaisten yhdistysten, joissa ei ole työntekijöitä, vetäjien voimavarat ja toimintakyky alkoivat romahtaa syksyllä. Näitä on suurin osa meidän jäsenyhdistyksistä. Koska sote-yhdistykset ovat usein sairastuneiden, vammaisten, omaisten tai muutoin voimavaroiltaan heikoimpien henkilöiden yhdistyksiä niin"

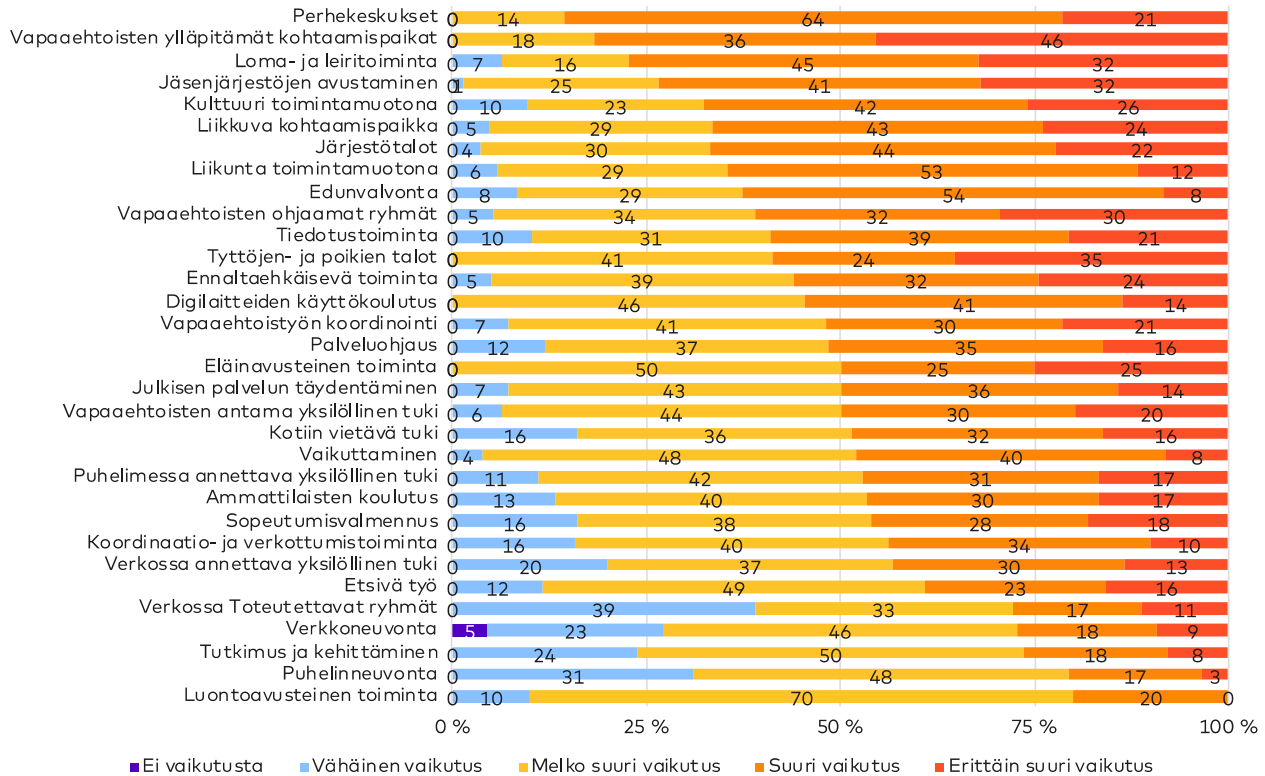
vetäjinä toimivat henkilöt ovat itsekin sairaita tai heidän omaisiaan. Sairastuneet eivät päässeet Kelan kuntoutuksiin (fysioterapia, toimintaterapia) koko keväänä ja tämä alkoi näkyä heti heidän liikkumisessaan ja puhekyvyssään ja jaksamisessa. Tämä on tehnyt sen, etteivät he jaksaa järjestää toimintaa samalla tavalla kuin aiemmin.”

Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

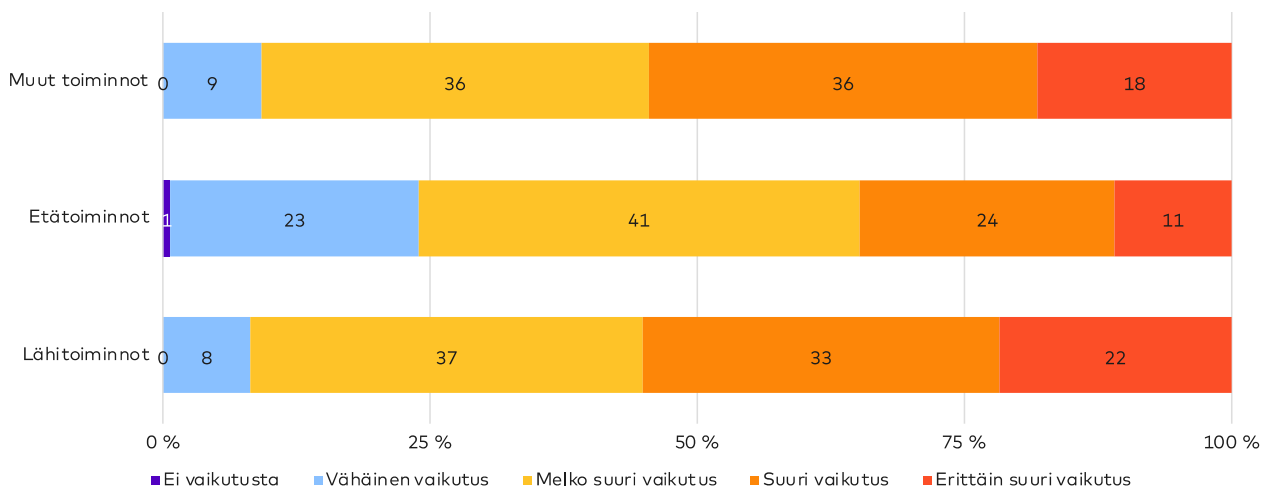
Kuva 5 Pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan (päätoimintamuoto)

Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

Kuva 6 Pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan (alatoimintamuoto)

Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

Kuva 7 Pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan (toiminnan luonne) -> MUUTETAAN Etätoiminto, Lähi-toiminto

Muuttuva toimintaympäristö ja järjestöjen resilienssi

Tämän selvityksen haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2021, jolloin huolenaiheena oli erityisesti se, kuinka pitkään pandemia ja siihen liittyvät mahdolliset rajoitukset jatkuvat. Tämä vaikuttaa toiminnan kohderyhmien hyvinvointiin, työntekijöiden työhyvinvointiin ja jaksamiseen sekä vapaaehtoisten määrään. Suunnittelussa ja johtamisessa on edelleen huomioitava erilaisia mahdollisuuksia kehityskulkuja. Keskeistä tällöin on valmius nopeisiin muutoksiin. Osa haastatelluista arvioi, että järjestöjen ja asiantuntijoiden resilienssi on ollut koetuksella ja koetun myötä parantunut. Huolien ohella haastatteluissa oltiin varovaisen optimistisia tulevan syksyn ja vuoden suhteen. Pohdintaa esitettiin myös liittyen uudenlaisiin yhteistyötarpeisiin. Palvelukanavien ja toimintamuotojen muuttuessa voi myös löytyä uudenlaisia kumppanuuksia, kunhan niitä osataan ennakkoluulottomasti tunnistaa ja edistää. Katso lisää aiheesta esimerkiksi:

Ellis-Paine, A., Macmillan, R., & Wilson, S. (2020). Reflecting on change in the third sector through Covid-19 and beyond. University of Birmingham, 5.10.2020.

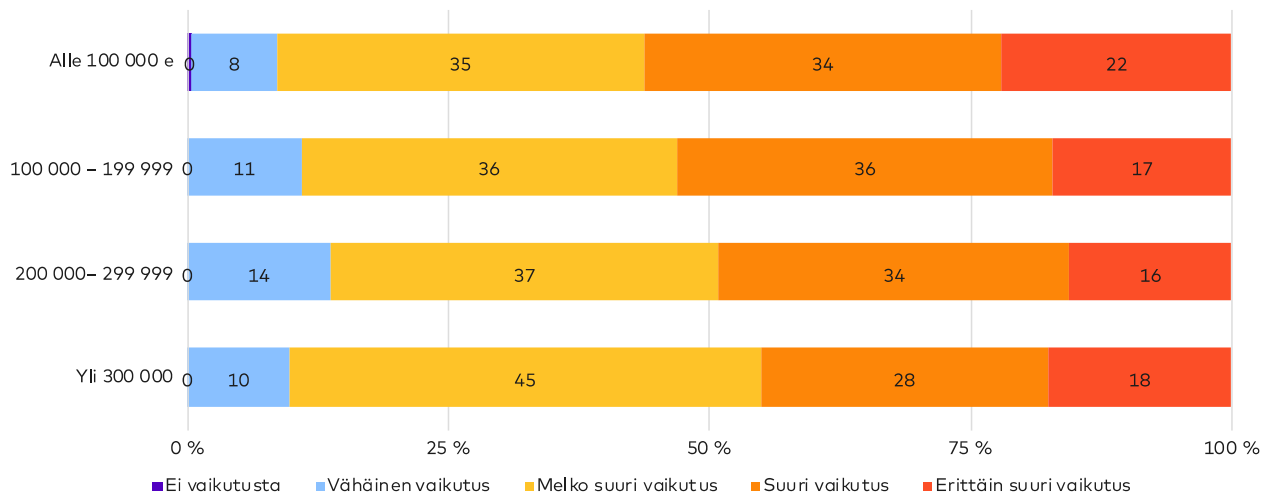
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: Sosiaalibarometri 2021 [sähköinen tietoaineisto].

Strohm, E. (2020). Järjestöissä on aika päivittää toimintasuunnitelmat – paluu vanhaan vai kohti uutta?

Pandemian vaikutus on näkynyt koko maassa. Vain Uudellamaalla toimineiden avustuskohteiden vastauksista hieman useammat ovat suuri tai erittäin suuri -vastauksia (57 %), kun taas muualla kuin Uudellamaalla toimivien vastaava osuus oli 53 prosenttia ja valtakunnallisesti toimivilla 51 prosenttia. Mahdollinen selitys eroille on pandemian rajoitustoimenpiteiden eräänlainen sattumanvaraisuus. Alkuvaiheen jälkeen rajoitustoimenpiteistä on päätetty paikallisesti, jolloin muutokset samankaltaisissa toiminnoissa ovat voineet vaihdella alueiden ja kaupunkien välillä, vaikka tilanne olisikin vastaava. Merkittävä havainto on kuitenkin se, että vaikutukset avustuskohteisiin ovat olleet lähes yhtä suuria niin Uudellamaalla kuin myös niillä alueilla, joihin pandemia ei ole kohdentunut niin voimakkaasti.

Mitä pienempi avustuskohde, sitä suurempi vaikutus pandemialla on ollut; erot ovat kuitenkin vähäisiä. Alle 100 000 euroa saaneet avustuskohteet ovat vastanneet muita useammin vaikutuksen olleen suuri tai erittäin suuri ja muita harvemmin vaikutuksen jääneen vähäiseksi. Yhteys avustuskohteen koon ja vaikutuksen välillä on lineaarinen, joskin heikko.

Millainen oli pandemian vaikutus avustuskohteenne toimintaan?

Kuva 8 Pandemian vaikutus avustuskohteen toimintaan (avustuksen määrä)

Yleisesti tarkasteltuna avovastausten mukaan valtaosa toimijoista joutui ainakin väliaikaisesti jäädyttämään, perumaan tai siirtämään toimintaansa. Toimijoilla, joilla oli julkisia tiloja käytössään, toimintaa jouduttiin muokkaamaan esimerkiksi sulkemalla tiloja. Ryhmäkokoja jouduttiin rajaamaan ja osallistujamääriä pienentämään, ja tämä näyttäytyi toiminnassa esimerkiksi asiakasmäärien laskuna. Lomautukset vaikuttivat osan toimijoista toimintaan.

2.1.2 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään

Avustuskohteista yli kahdessa kolmasosassa osallistuneiden määrä on pudonnut pandemian vaikutuksesta. Pandemian kokonaisvaikutus tarkentuu osallistujien määrän muutosten kautta. Osallistuneiden määrä on pudonnut 69 prosentissa avustuskohteista, ei vaikutusta tai vähäinen vaikutus 17 prosentissa avustuskohteista ja lisääntynyt 14 prosentissa avustuskohteista (kuva 9).

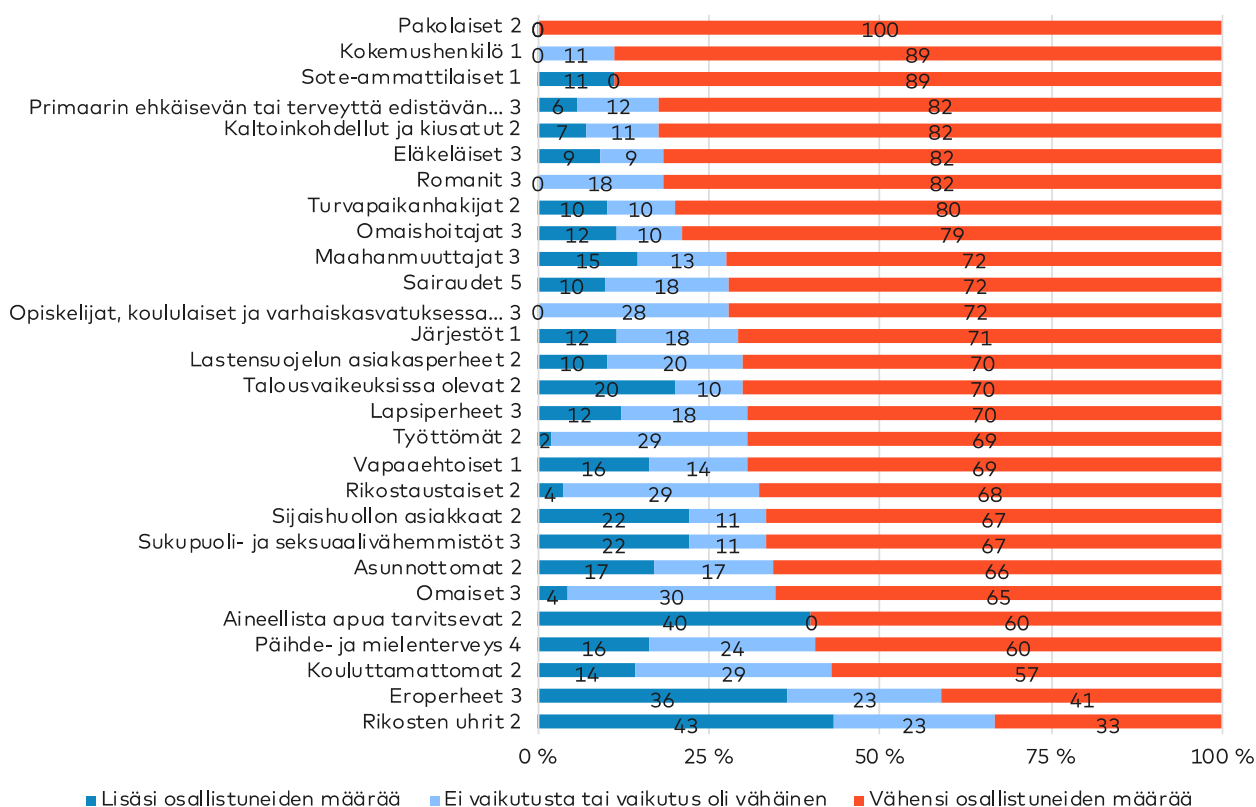

Kuva 9 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään

Toimintaan osallistuneiden määrän on raportoitu pudonneen eniten pakolaisten, kokemushenkilöiden, sote-ammattilaisten, primaarin ehkäisevän tai terveyttä edistävän työn kohteiden sekä kaltoinkohdeltujen ja kiusattujen kohderyhmissä. Mikään yksittäinen pääkohderyhmä ei nouse erityisesti esiin osallistuneiden määrän muutoksissa, ja valtaosassa alakohderyhmistä yli kaksi kolmasosaa vastaajista on arvioinut osallistuneiden määrän vähentyneen pandemian vaikutuksesta (kuva 10). Kuitenkin korostuneesti apua tarvitsevien kohderyhmä erottuu tässäkin yhteydessä hieman muista kohderyhmistä.

Lasten lomajärjestöt, lomajärjestöt, asukasyhdistykset, pelastusalan vapaaehtoisjärjestöt ja työttömien järjestöt ovat menettäneet järjestöluokittain tarkasteltuna eniten osallistujia (100–82 %). Näiden luokkien järjestöjen toimintaan liikkumisrajoitukset ovat vaikuttaneet, eikä toiminta myöskään ole korostetusti apua tarvitseville suunnattua. Pienimpiä osallistuneiden määrän vähentyneiden osuudet ovat muissa sosiaalisen hyvinvoinnin järjestöissä, ensi- ja turvakodeissa, kriminaalityön järjestöissä, taloustaidon ja aineellisen avun järjestöissä sekä monimuotoisen perheiden järjestöissä. Nämä heijastelevat edellä kuvattuja kohderyhmittäisiä muutoksia.

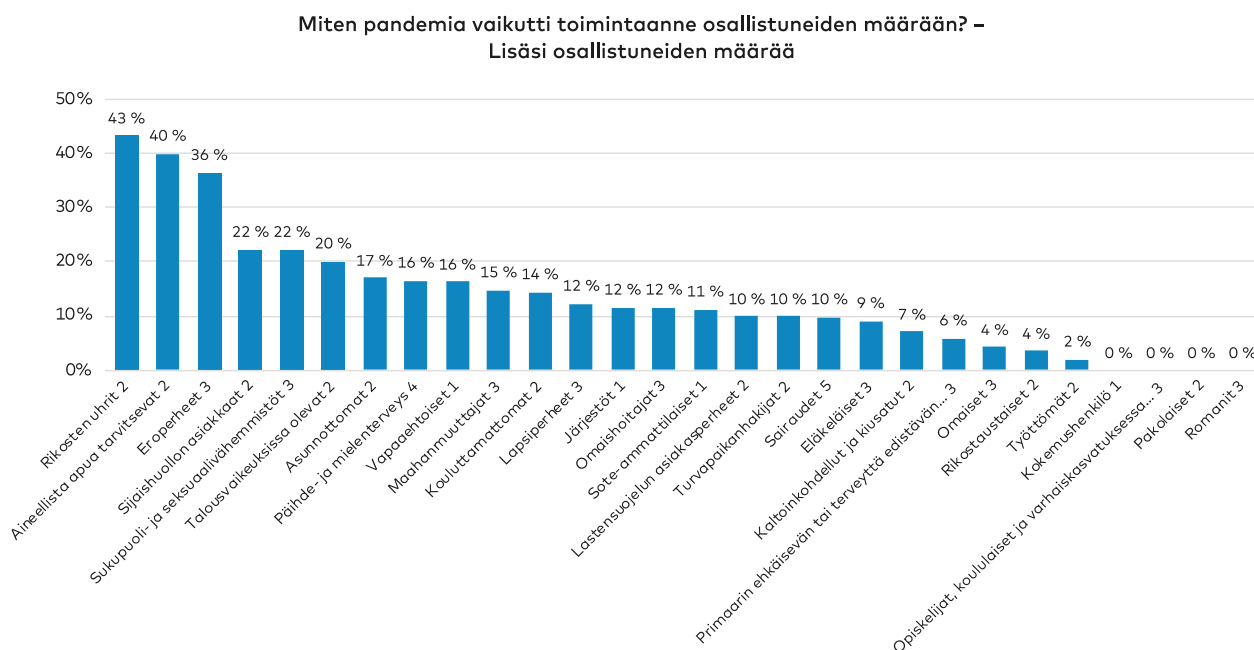
Miten pandemia vaikutti toimintaanne osallistuneiden määrään?

Kuva 10 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (alakohderyhmä)

Osallistuneiden määrä on noussut erityisesti rikosten uhrien (43 %), aineellista apua tarvitsevien (40 %) ja eroperheiden (36 %) alakohderyhmissä. Lisäksi alakohderyhmistä merkittävässä osuudessa osallistuneiden määrä on noussut tai pysynyt ennallaan sijaishuollon asiakkaissa, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöissä, talousvaikeuksissa olevissa, kouluttamattomissa sekä päihde- ja mielenterveystyössä. Kohderyhmistä omaiset, työttömät sekä koululaiset, opiskelijat ja varhaiskasvatuksessa olevat ovat sellaisia, joissa vaikutus on jäänyt vähäiseksi, eli osallistuneiden määrä vastaa aiempaa tilannetta. Eniten osallistujamäärää kasvattaneista kohderyhmistä rikosten uhrien toiminta toteutuu suurelta osin ensi- ja turvakoteina. Avovastausten mukaan rikosten uhrien toiminta kasvoi myös avopalveluiden puolella, kun ensi- ja turvakoteihin ei haluttu syystä tai toisesta mennä. Syiksi epäiltiin esimerkiksi sairastumisen pelkoa, kun turvakodit olivat täynnä ihmisiä. Jossain määrin samaan teemaan kytkeytyy myös eroperheiden kohderyhmä. Toisaalta kuitenkin lastensuojelun asiakasperheet sijoittuu lähelle keskiarvoa, ei erityisen paljon osallistujia kasvattaneisiin. Kokonaisuutena eniten

osallistujamäärää kasvattaneisiin avustuskohteisiin sijoittuu korostuneesti apua tarvitsevia ryhmiä.

Kuva 11 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (alakohderyhmä)

Avovastausten mukaan esimerkiksi rikosten uhrien alakohderyhmässä joidenkin toimijoiden osallistuneiden määrä ei vähentynyt, vaan useilla toimijoilla asiakasmäärät kasvoivat. Toimintaa jatkettiin mukautetusti etäyhteyksin ja mahdollisuuksien mukaan myös lähitoimintana:

"Vaikka koronatilanne rajoittikin asiakastyön lähitapaamisia, niin asiakastyö ei silti missään vaiheessa poikkeusoloissa keskeytynyt tai vähentynyt, vaan asiakastyössä siirryttiin etäyhteyksiin eri kanavia käyttäen. Väkivaltatyön avopalvelun aikuistyön asiakasmäärä nousi edelliseen vuoteen verrattuna (v.2019 171 asiakasta ja v.2020 199) Tarvittaessa lähitapaamiset toteutettiin vastuullisesti kaikkia suojautumis- ja varotoimenpiteitä noudattaen. Kansalaisten kohtaamiseksi suunniteltuja tapahtumia ja vertaisryhmätoimintoja jouduttiin sekä siirtämään että perumaan. Turvallisuusverkoston kaksi kokousta peruttiin ja osa ammattilaistapaamisista saatiin toteutettua vaihtoehtoisin menetelmin. "

"Arvioin pandemian vaikutukset vähäisiksi sillä onnistuimme kuitenkin tavoittamaan enemmän asiakkaita kuin mitä olimme hakemukseen arvioineet. Työntekijät toimivat luovasti ja joustavasti etsien keinoja tavata asiakkaita silloinkin kuin perinteiset toimistotapaamiset eivät olleet pandemian vuoksi

mahdollisia. Saimme nopeasti käyttöön otettua myös videovälitteiset tapaamiset asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa sillä olimme jo jonkin verran ehtineet valmistella muutosta kouluttautumalla ja uusimalla tietoteknisiä laitteita. Chat-auttamisessa olimme mukana jo ennen pandemian alkamista. Teemallisia eroiltoja tai väkivaltateemaisia ryhmiä ei järjestetty vuoden aikana ja joitakin tapahtumia peruuntui. Sidosryhmäyhteistyö oli välillä haastavaa työnantajarajoitusten vuoksi."

Rikosten uhrien alakohderyhmän yksittäisissä avovastauksissa osallistujien määrän nousuun arvellaan vaikuttaneen asiakkaiden haluttomuus hakeutua turvakoteihin, jolloin avopalveluiden asiakasmäärät kasvoivat:

"Keväällä asiakasperheitä hakeutui/ohjautui enemmän väkivaltatyön avopalveluihin, koska perheet eivät halunneet hakeutua turvakoteihin."

"Pandemia vaikutti lähinnä lapsityön ja Jussi-työn asiakasohjauksiin. Lastensuojeluilmoitusten väheneminen vaikutti palveluihin ohjaamiseen. Osa asiakkaista ei uskaltanut lähitapaamisiin lainkaan korona-aikana. Avokriisityössä puolestaan asiakasmäärät lähes kaksinkertaistuivat, joka oli selvä osoitus siitä, että korona-aikana ihmisten henkinen hätä ja avuntarve oli entistä suurempi. Vuotuisia väkivaltatyön tapahtumia ja verkostoitumista ei pystytty toteuttamaan suunnitellusti ja myös jalkautuminen sekä palvelujen vieminen ihmisten toimintaympäristöön estyi koronan takia. Näin ollen yleisen tietoisuuden lisääminen väkivallasta ja väkivaltapalveluista jäi suunniteltua vähäisemmäksi."

Myös eroperheiden alakohderyhmän avovastauksissa nousi esiin satunnaisia vastauksia, jotka olivat linjassa osallistuneiden määrän nousemiseen, esimerkiksi

"Asiakkaiden tuen tarve oli suuri ja asiakkaiden määrä nousi vuoteen 2019 verrattuna."

Osallistuneiden määrä on pudonnut eniten kohtaamispaikoissa. 86 prosenttia avustuskohteista, joiden ensimmäinen päätoimintamuoto on kohtaamispaikka, arvioi osallistuneiden määrän vähentyneen pandemian seurauksena. Ryhmätoiminnan kohteissa osuus on myös korkea, 72 prosenttia. Suurinta pudotus on ollut avustuskohteissa, joiden alatoimintamuoto on tyttöjen ja poikien talot, vapaaehtoisten ylläpitämät kohtaamispaikat, loma- ja leiritoiminta, perhekeskukset tai järjestötalot. Nämä kaikki perustuvat kohtaamiseen, ja ovat siksi kärsineet liikkumisrajoituksista merkittävästi.

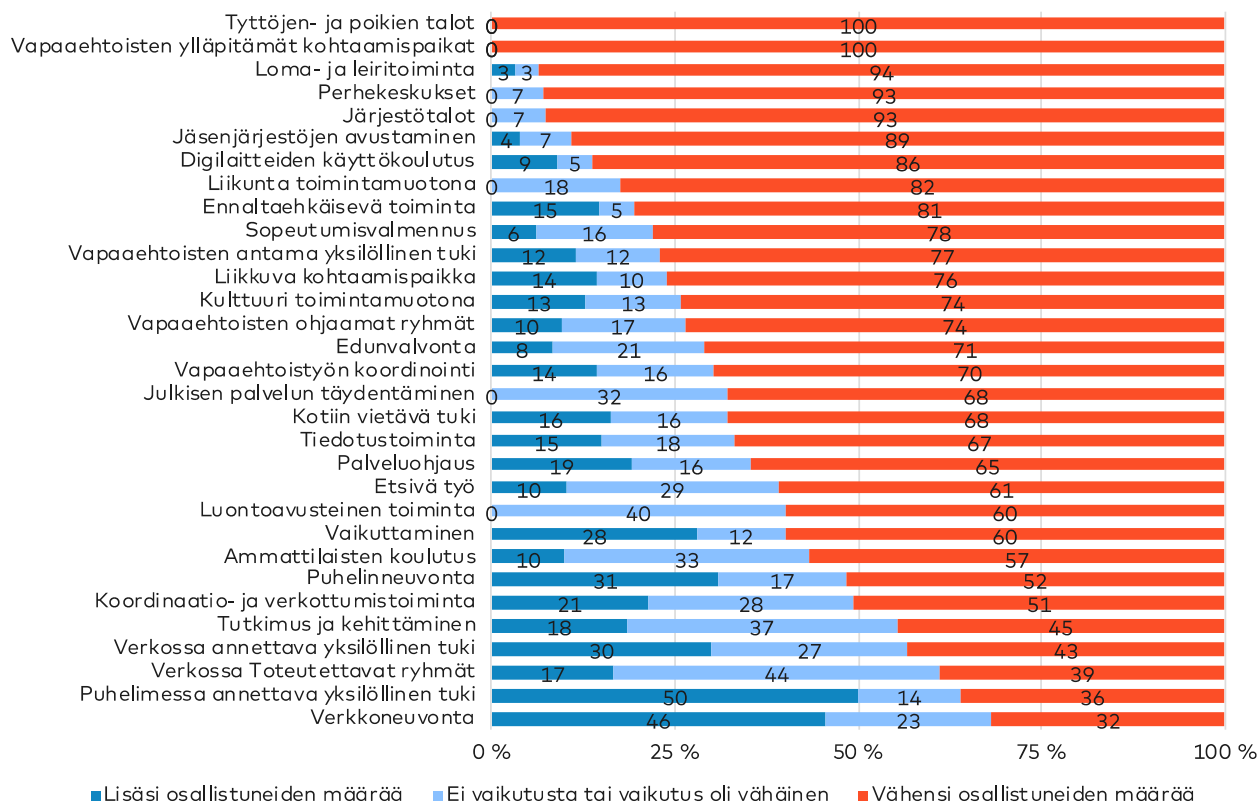
Avovastausten mukaan esimerkiksi tyttöjen- ja poikientalot menettivät paljon asiakkaita. Ryhmäkokojen rajaaminen kokoontumisrajoitusten mukaisiksi vähensi asiakkaita selkeästi. Lisäksi kynnys osallistua livetapaamiseen saattoi olla erilaisten pelkotilojen kuten

sairaudentalon vuoksi korkea. Vaikka osallistujia saatiin aktivoitua verkkotoiminnalla, osa asiakkaista ei kokenut verkkotoimintaa mielekkääksi, jolloin kokonaisasiakaskunta pieneni. Osa osallistujista jäi odottamaan normaaliolojen toiminnan jatkumista sen sijaan, että olisi osallistunut kehitettyihin verkkotoimintamuotoihin.

"Koronan alkaessa veimme nopeasti kohtaamistyömme verkkoon (Zoom, Discord, Instagram, Tiktok). Yksilötyötä jatkettiin myös verkkotapaamisten muodossa koko poikkeusajan. Syksyllä kahden kuukauden ajan pystyttiin järjestämään toimintaa fyysisesti. Ryhmäkokoja piti rajoittaa, joka vaikutti osallistujamääriin. Perheissä myös pelättiin päästää nuoria ryhmiin mukaan koronan vuoksi. Välttämättömissä tapauksissa (kuten kriisitilanne) tarjosimme tytöille mahdollisuutta tavata työntekijää ulkona kävelyn merkeissä tai toimistolla. Korona toi vahvasti esiin sen, että Tyttöjen Talon kasvokkain kohtaava työ on äärimmäisen tärkeää eikä sitä täysin voi siirtää verkkoon. Ihmiset kaipaavat edelleen matalan kynnyksen kohtaavia palveluita, jonne on helppo tulla ja josta saa apua ja tukea kasvokkain."

"Koronan aiheuttamat rajoitukset muuttivat hyvin nopeasti Tyttöjen Talon toiminnan. Perinteisesti toteutetut ryhmät Talon tiloissa jouduttiin siirtämään nopeasti verkkovälitteiseksi. Verkkotyö ei ollut entuudestaan kovinkaan tuttua työntekijöille eikä nuorillekaan ja tämä aiheutti monen nuoren keskeyttämisen toiminnoissa. Etäyhteys tuntui vieraalle tai siihen tarvittavia välineitä ei ollut. Myös osallistuminen kotoa ei kaikkien osalta ollut mahdollista. Avoin toiminta loppui kokonaan ja samoin osa ryhmistä, sillä osallistujia ei ollut. Osa nuorista pysyi toiminnoissa mukana koko toimintavuoden ja osa jäi toiminnasta kokonaan pois. Työntekijät olivat nuoriin henkilökohtaisesti yhteydessä mutta osaa nuorista ei tavoitettu. Suurin paine koronasta johtuen kohdistui yksilötyöhön."

Miten pandemia vaikutti toimintaan osallistuneiden määrään?

Kuva 12 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (alatoimintamuoto)

Neuvontaan ja yksilölliseen tukeen lukeutuviissa toimintamuodoissa osallistuneiden määrä on kasvanut pandemian vaikutuksesta. Puhelimessa annettavan yksilöllisen tuen toimintamuodon avustuskohdeista puolet arvioi osallistuneiden määrän kasvaneen, ja verkkoneuvonnan vastaava osuus oli 46 prosenttia. Verkossa toteutettavien ryhmien toteuttavat avustuskohdeet ovat useimmiten arvioineet, että vaikutusta ei ole tai se on jäänyt vähäiseksi. Yhteen vetäen toimintamuodoista etätoiminnot ovat lisänneet osallistujamääräänsä eniten, kun taas lähitoiminnot ja muut toimintamuodot ovat menettäneet osallistujia. Kuitenkin myös toimintaa etänä toteuttavista avustuskohdeista 41 prosenttia kertoi osallistujamäärän vähentyneen. Käänteisen tarkastelun perusteella osallistujamäärien kasvu on toteutunut muita laajemmin sellaisissa avustuskohdeissa, joissa etätoiminta on ensisijainen toimintamuoto, mutta ei niissä, joissa esimerkiksi verkkoneuvonta on yksi monista toimintamuodoista.

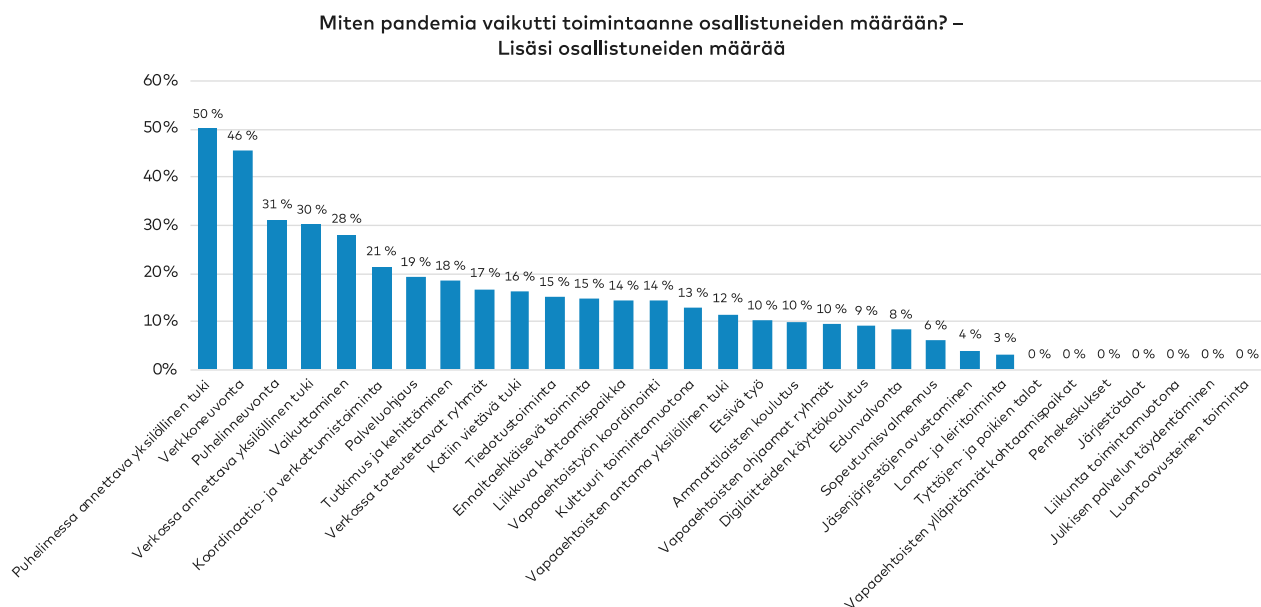
Avovastausten mukaan puhelimessa annettavan yksilöllisen tuen toimintamuodon avustuskohdeissa osallistujamäärän kasvua tapahtui esimerkiksi siksi, että kasvokkain

tapahtuva kohtaaminen suljettiin pois tukivaihtoehtoista. Toisin sanoen asiakkaiden haasteet ja tuen tarve eivät kadonneet pandemian myötä mihinkään, päinvastoin. Myös asiakaskunnan valmiudet toimintaan osallistumiseen etänä olivat osalla paikoista paremmat kuin toisissa, jolloin etäyhteydet saattoivat jopa parantaa osallistumismääriä:

"Toiminta siirtyi etätyöskentelyyn Teams- ja puhelinvälitteisesti. Asiakasmäärät kasvoivat rajusti. Samaan aikaan kun toiminta menetti asiakkaita, jotka eivät voineet tai halunneet apua etäyhteyksin, kaksin verroin miehiä alkoi soittaa ja ottaa osaa Teams-palavereihin parkkeeratuista autoista, metsäpoluilta ja autotalleista. Tilannetta selittävät sekä palvelun laajentaminen päättäväisesti valtakunnalliseksi että pandemian aiheuttamat ongelmat parisuhteissa. Muita miesten luottamia palveluita on hyvin vähän, joten kasvu oli erittäin nopeaa. Kasvupotentiaalia on yhäkin, mutta 2021 saavutetaan työvoimaresurssien rajat. Koulutusten ja verkostotyön vaatima työmäärä kasvoi selvästi, mutta kun työtä tehtiin enemmän, niin koulutuksissa kuin verkostotyössäkin onnistuttiin."

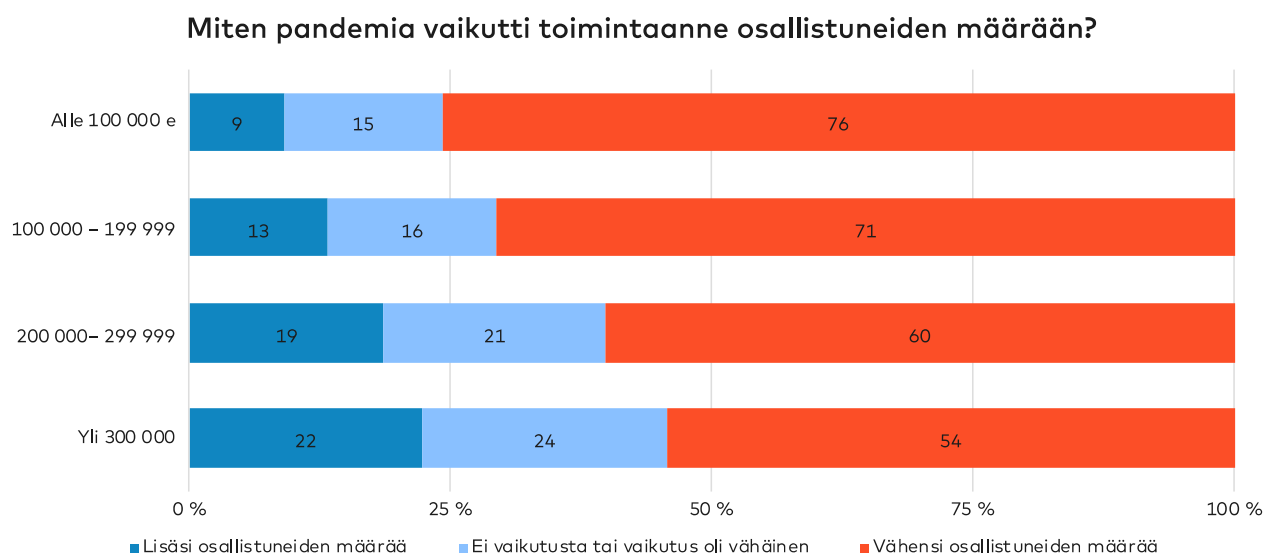
Hyvät valmiudet siirtyä etätoimintaan vaikuttivat avovastausten mukaan puhelimesta annettavan yksilöllisen tuen toimintamuodossa positiivisesti pandemiasta selviytymiseen. Esimerkiksi toimija, jolla oli aikaisempaa kokemusta etäkriisityön tekemisestä, kertoi ettei asiakasmäärissä tapahtunut notkahdusta pandemian aikana. Vastaajan mukaan myös alueelliset erot tautitilanteessa saattoivat vaikuttaa toiminnan stabiiliuteen:

"Suurin näkyvä vaikutus oli etäyhteyksin tehdyn kriisiauttamisen selkeä lisääntyminen. Siirtyminen etätyöhön oli vaivatonta edellisvuosina toteuttamamme etäkriisityön hankkeen takia, jolla saimme valmistettua omat ja useiden muidenkin kriisikeskusten työntekijät etätyön käytäntöön viemiseen. Pohjois-Karjalan kriisikeskuksella asiakasmäärät eivät notkahtaneet keväällä -20 samoin kuin muualla. Osasyynä pidämme kriisikeskuksen vakiintunutta asemaa alueella ja aktiivista sometiedottamista sekä sitä, ettei korona iskenyt maakuntaan samoin kuin muualle maahan."

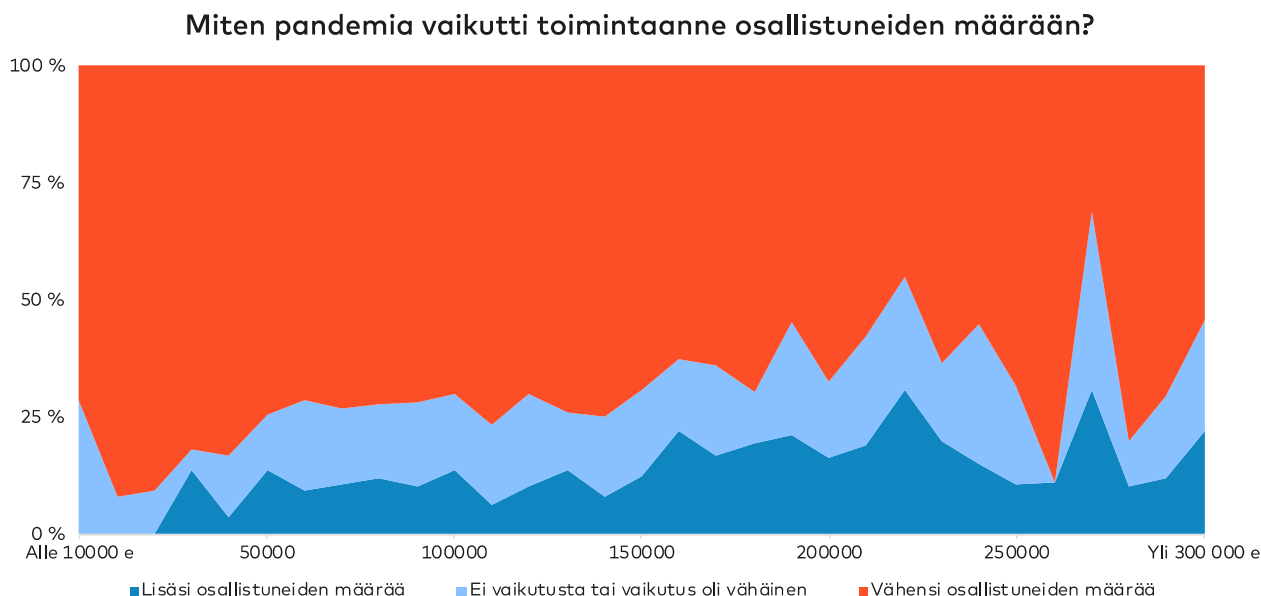

Kuva 13 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (alatoimintamuoto)

Alueellisesti tarkasteltuna valtakunnallisesti toimivista avustuskohdeista harvemmat ovat ilmoittaneet osallistujamäärän vähentyneen kuin paikallisemmin toimivista kohdeista. Valtakunnallisesti toimivien avustuskohdeiden avustuksen määrä on suurempi kuin paikallisesti toimivilla kohteilla, mikä selittää eroa. Mitä suurempi avustuksen määrä, sitä suuremmassa osuudessa kohteista osallistuneiden määrä on kasvanut (kuva 14). Erityisen suuri vaikutus näyttäisi olevaan vielä alimmankin luokan alareunassa, noin 50 000 euron avustussuorauksissa ja sitä pienemmissä.

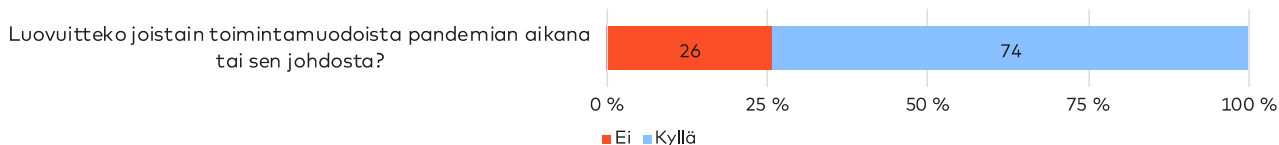
Kuva 14 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (avustuksen määrä)

Kuva 15 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (avustuksen määrä)

2.1.3 Toimintamuodoista luopuminen pandemian seurauksena

Avustuskohteista 74 prosenttia on joutunut luopumaan jostain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta. Kysymys toimintamuodoista luopumisesta on kuitenkin ollut jossain määrin monitulkintainen, eivätkä vastaukset ole kaikilta osin johdonmukaisia muiden kysymysten kanssa. Tähän vaikuttaa se, että toiminnan kohderyhmä ja erityisesti toimintamutojen kirjo vaikuttavat siihen, miten paljon toimintamuodoista on luovuttu. Sellaiset kohteet, joissa toiminta on järjestetty yhden toimintamuodon ympärille, olisivat joutuneet lopettamaan koko toimintansa, jos he olisivat luopuneet ainoasta toimintamuodostaan. Vastaavasti kohteet, joilla on useita eri toimintamutoja, ovat saattaneet luopua joistakin toiminnoista, mutta luopumisen merkityksellisyyttä ei vastauksista voida päätellä.

Kuva 16 Toimintamuodoista luopuminen

Avovastausten mukaan merkittävin toimintamuoto, josta jouduttiin luopumaan ainakin hetkellisesti, oli kasvokkain järjestettävä toiminta eli lähitoiminta. Toisin sanoen fyysistä kohtaamista ja tapahtumia jouduttiin perumaan tai siirtämään. Toimintamuotona suuremmista ryhmätapaamisista ja osalla toimijoista avoimet ovet -tyyppisestä toiminnasta jouduttiin luopumaan, kun lähitoimintaa ei voitu järjestää tai ryhmäkokoja jouduttiin rajaamaan merkittävästi pienemmiksi. Matalan kynnyksen päivittäinen toiminta muuttui osalla toimijoista merkittävästi.

Kohderyhmittäiset erot toimintamuuodoista luopumisessa ovat vähäisiä, eikä niiden perusteella voi tehdä johtopäätöksiä pandemian vaikutuksesta. Järjestyksessä eniten toimintamuuodoista luopuneiden avustuskohteiden kohderyhmät ovat romanit, sijaishuollon asiakkaat, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, primaarin ehkäisevän tai terveyttä edistävän työn kohteet sekä pakolaiset. Näistä yli 88 prosenttia ilmoitti luopuneensa toimintamuuodoista. Avovastauksissa nämä kohderyhmät kertoivat luopuneensa erityisesti erilaisista lähikontaktia vaativista toimintamuuodoista kuten lähikoulutuksista, seminaareista ja muista live-tapaamisista. On kuitenkin huomattava, että moni kohderyhmän vastaajista painotti tilanteen väliaikaisuutta: toimintamuuodoista luovuttiin vain hetkellisesti tai niitä siirrettiin aikaan, jolloin lähitoiminta olisi jälleen toteutettavissa turvallisesti. Osa vastaajista saattoi tulkita kysymyksen siten, että sillä viitattiin vain viime vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin eli siihen, mistä toimintamuuodoista vuoden 2020 aikana jouduttiin luopumaan. Tällöin vastauksissa lueteltiin yksittäisiä tapahtumia kuten leirejä tai teemapäiviä. Osa vastaajista koki tilanteen edelleen jatkuvan, jolloin toimintamuuodoista kuten kasvokkain tapahtuvasta neuvonnasta on jouduttu luopumaan toistaiseksi, mutta ei lopullisesti:

"Jouduimme luopumaan toistaiseksi kasvokkain tapahtuvasta neuvontapalvelusta sekä tapahtumien järjestämisestä. Emme myöskään voineet osallistua livenä tapahtuviin tapahtumiin. Neuvontapalvelut avataan kuitenkin heti, kun epidemiatilanne sen sallii, ja olemme jo suunnitelleet tulevia tapahtumia ja toimintaa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa."

Kokemushenkilöiden, omaishoitajien, talousvaikeuksissa olevien, omaisten sekä eroperheiden, lapsiperheiden ja rikosten uhrien avustuskohteissa on luovuttu vähiten toimintamuuodoista. Toisin sanoen toimintaa on jouduttu muokkaamaan (siten että toimintamuuodoista luovuttaisiin) vähemmän kuin muissa kohderyhmissä. Näihinkin työnsä kohdentavista avustuskohteista kuitenkin yli 50 prosenttia ilmoitti luopuneensa toimintamuuodoista. Vähiten toimintamuuodoistaan luopuneiden kohderyhmien taustalla on muita kohteita vähäisempi muutos osallistujien määrässä, ja toisaalta näihin kohderyhmiin kohdistuva toiminta on luonteeltaan pysyvää.

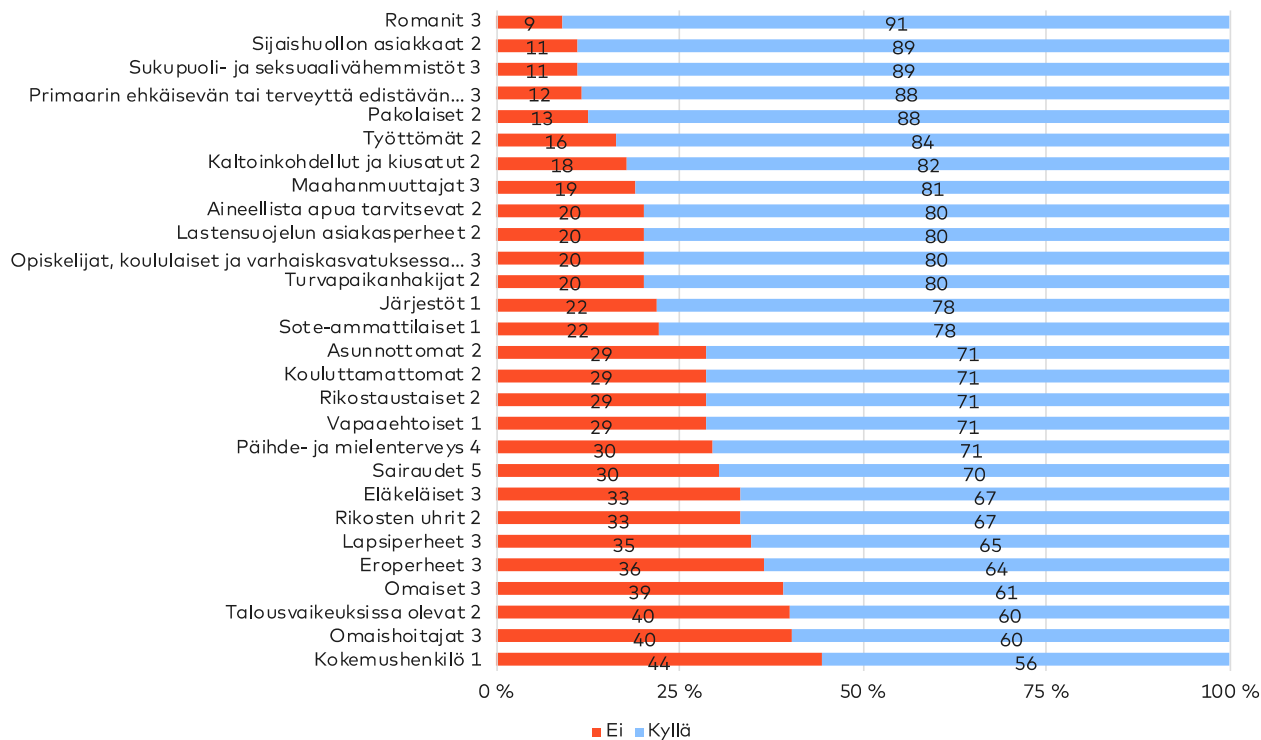
Joukossa on kuitenkin kohteita, jotka katsovat kärsineensä eniten pandemian vaikutuksesta. Avovastausten mukaan näiden kohderyhmien toimintamuodoista luopuminen on tarkoittanut yhtä lailla toiminnan muovaamista etätoiminnaksi, jolloin esimerkiksi avoimet yleisötilaisuudet on jouduttu perumaan. Toimintaa on kuitenkin mukautettu vallitseviin olosuhteisiin siten, että sitä on pystytty jatkamaan:

"Tähän voi vastata kyllä ja ei, sillä kaikkia toimintoja toteutettiin mutta esim. etsivätyö jäi hyvin vähäiseksi kevään jälkeen. Etsivätyötä tehdään kioskeilla ja kahviloissa, joissa on matala kynnyks tulla paikalle. Sisätiloissa aiemmin ollut vertaistoimintaa jouduttiin siirtämään ulkoiluryhmiksi, joten niiden luonne muuttui, sillä kaikki osallistujat eivät voineet osallistua ulkoilutapahtumiin."

"Mistään toimintatavasta ei kokonaan luovuttu. Vertaisryhmätoiminta keväällä ja syksyllä keskeytyi, joten ryhmät jäivät suunnitellun 12 kerran sijaan yhteensä 7 kertaan. Kohtaamispaikalle suunnitellut kannustavan kasvatuksen teemaillat peruuntuivat keväällä ja syksyllä ja materiaalia jaettiin verkossa. Jatkossa Kannustavan kasvatuksen illat toteutetaan perhekohtaisina kohtaamisina."

Järjestöluokista lomajärjestöt, pelastusalan vapaaehtoisjärjestöt sekä omais- ja eläkeläisjärjestöt ovat luopuneet vähiten toiminnastaan pandemian johdosta. Näiden osalta taustalla saattavat vaikuttaa eri syyt. Lomajärjestöihin pandemian vaikutus on ollut merkittävä, mutta samalla toimintamuotoja on vähän tai vain yksi: tällöin toiminnasta luopuminen olisikin tarkoittanut monissa tapauksissa toiminnan keskeyttämistä. Pelastusalan vapaaehtoisjärjestöjen toiminta puolestaan on saattanut sijoittua ulkotiloihin. Huomioitavaa on, että vähiten luopuneet järjestöluokat ovat kooltaan pieniä (<10), joten tulos voi olla osin sattumanvarainen.

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

Kuva 17 Toimintamuodoista luopuminen (alakohderyhmä)

Avovastausten mukaan esimerkiksi eroperheiden kohderyhmässä toimintaa muokattiin etämuotoiseksi ja täten lähitoiminnasta luovuttiin, mutta vain hetkellisesti:

"Kevään aikana asiakastyö siirtyi aluksi pelkästään etänä tapahtuvaksi ja kaikki ryhmätoiminta jouduttiin väliaikaisesti keskeyttämään. Suurin osa ryhmistä järjestettiin etänä jonkin ajan kuluttua. Palasimme kesällä kasvokkaiseen suojattuna tapahtuvaan asiakastyöhön. Vapaaehtoisten toiminta jouduttiin rajaamaan vain yhteen työmuotoon. Tapahtumiin osallistuminen oli tauolla koronan vuoksi."

Myös lapsiperheiden kohderyhmässä osa vastaajista kertoo toiminnan jatkuneen hetkellisistä suluista huolimatta, eikä toimintamuodoista ole tarvinnut luopua merkittävässä määrin:

"Lapsiparkkiyhteistyö keskeytyi keväällä korona-aikana, mutta käynnistyi jälleen syksyllä koronarajoitusten selkiytyttyä. Muuten toiminnassa ei luovuttu"

toimintamallista, vaan perheille annettiin vapaaehtoistoimintana arjen tukea heidän tarpeensa mukaan."

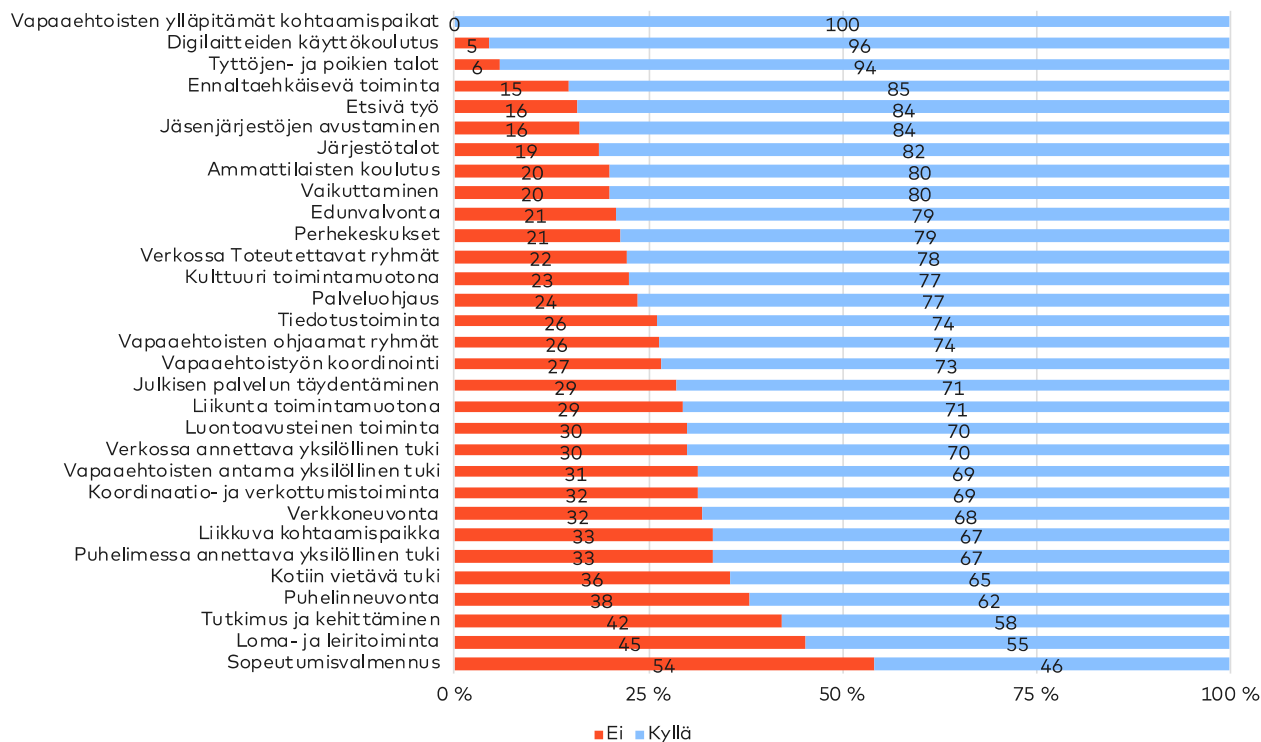
Rikosten uhrien kohderyhmän vastaaja kiteyttää tilanteen kertoessaan, että lähitoimintaan perustuvia tapahtumia jouduttiin siirtämään, mutta niistä ei luovuttu. Korona-aika kuitenkin vaikeutti työtä merkittävästi. Myös sosiaalisen median merkitys korostui toimintamuotojen kehittyessä tilanteeseen soveltuvaksi:

"Avokin vertaistukiryhmiä sekä leirejä jouduttiin koronan johdosta siirtämään. Emme kuitenkaan luopuneet näistä. Korona-aika vaikeutti työmme merkittävää osaa, etsivää ja jalkautuvaa työtä, minkä toteuttaminen tapahtui korona-aikana lähinnä sosiaalisessa mediassa. Pandemian aikana sosiaalisen median sekä muiden digitaalisten sovellusten merkitys korostui ja sen hyödyntäminen työssä kehittyi."

Pandemian vaikutuksesta eniten on jouduttu luopumaan koulutuksen (83 %), kohtaamispaikkojen (81 %) ja järjestöjen perustoiminnan (78 %) päätoimintamuodoista. Erot pääluokkien välillä ovat kuitenkin pieniä. Eniten luopuneiden avustuskohteiden toimintamuotoja ovat mm. vapaaehtoisten ylläpitämät kohtaamispaikat, digilaitteiden käyttökoulutus sekä tyttöjen ja poikien talot. Vähiten puolestaan on luovuttu sopeutumisvalmennuksesta, loma- ja leiritoiminnasta, tutkimuksesta sekä kehittämisestä. Toimintamuodoista luopumisen yleisyys ei noudata mitään selvää logiikkaa esimerkiksi toiminnon intensiteetin tai avustuksen määrän osalta. Valtakunnallisesti toimivat ja avustusmäärältään suurimmat kohteet ovat luopuneet toimintamuodoista jonkin verran muita harvemmin.

Verkossa jo aiemmin toimineet avustuskohteet joutuivat luopumaan toiminnastaan muita harvemmin. Kohteet, joiden toiminta oli jo aiemmin verkossa ja pysyi ennallaan tai laajentui pandemian aikana, joutuivat luopumaan harvemmin toimintamuodoistaan. 72 prosentti kohteista, jotka joutuivat luopumaan toimintamuodoistaan, siirsi pandemian aikana toimintansa tai osan toiminnastaan verkkoon. Niistä, jotka eivät joutuneet luopumaan toimintamuodoistaan, vastaava osuus oli 61 prosenttia.

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

Kuva 18 Toimintamuodoista luopuminen (alatoimintamuoto)

2.2 Uudet toimintamuodot

Keskeiset havainnot

- » 93 prosenttia avustuskohdeista on kehittänyt uusia toimintamuuotoja, joista suurin osa on jäänyt pysyviksi vähintään osittain. Yleisimmin uudet toimintamuodot ovat tarkoittaneet toimintojen viemistä verkkoon.
- » 69 prosenttia sellaisista avustuskohdeista, joiden toiminnot eivät jo olleet verkossa, on siirtänyt toimintojaan verkkoon.

2.2.1 Kehityt toimintamuodot

Lähes kaikki avustuskohdeet kehittivät uusia toimintamuuotoja pandemian aikana tai sen johdosta. Avustuskohdeista 93 prosenttia kehitti uusia toimintamuuotoja ja vain 7 prosenttia ei kehittänyt uusia toimintamuuotoja (kuva 19). Toimintamuodot jäivät lähes poikkeuksetta pysyviksi, vähintäänkin osittain (kuva 20). 55 prosenttia avustuskohdeista

ilmoitti kehitettyjen toimintamuotojen jäävän pysyviksi osittain ja 41 prosenttia kokonaan. Tosin vastaushetkellä pandemiatilanne ei vielä ollut päättynyt, joten pysyvyyden arvioimiseen sisältyy tulkinnanvaraisuutta.

Avovastausten mukaan pandemian aikana toimintaa kehitettiin vahvasti verkkomuotoiseksi. Moni toimija hyödynsi sosiaalista mediaa aikaisempaa enemmän, esimerkiksi koulutuksellisen materiaalin jakamiseen. Avovastausten mukaan toimintaa kehitettiin myös hybridimalliseksi, jolloin osa toimintaan osallistuvista pystyi osallistumaan livenä ja osa etäyhteyksin. Kokoontumisrajoitusten vuoksi moni toimijoista kehitti pienryhmä- ja yksilötoimintaa sekä erilaisia ajanvaraussysteemeitä. Myös puhelimitse annettava ohjaus- ja auttamistoiminta nousee esiin avovastausten kehitetyissä toimintamuodoissa. Lisäksi toimintaa pyrittiin siirtämään ulkotiloihin ja kehittämään ulkona järjestettäväksi.

Avovastauksissa pysyviksi toimintamuodoiksi valtaosalla vastaajista jäivät verkkomuotoiset toiminnot, kuten erilaiset etävertaistukitoiminnot, keskustelualueet ja tapahtumien striimaaminen. Sosiaaliseen mediaan panostettiin erilaisten somekampanjoiden muodossa pandemian aikana, ja avovastausten mukaan moni toimija jatkoi sosiaalisen median hyödyntämistä viestintäkanavana. Myös ulkona tapahtuva toiminta jäi pysyväksi toimintamuodoksi useilla vastaajilla. Lisäksi puhelimitse annettava ohjaus- ja auttamistoiminta jäi pysyväksi toimintamalliksi.

Digitaaliset ratkaisut ja työn murros

Selvityksen yhteydessä tehdyissä haastatteluissa keskusteltiin paljon tehdystä "digiloikasta" ja sen merkityksestä. Muutos tapahtui nopeasti ja sitä tuki erityisesti se, jos digitalisaatio oli huomioitu jo ennen koronapandemiaa. Lisäksi muutosta tuki se, jos organisaatiossa oli siirreltävissä resursseja ja osaamista. Kyse oli kuitenkin myös johtamisesta, "ketterästä kulttuurista" ja asiantuntijoiden omasta kekseliäisyydestä. Palvelutoiminnan ohella ratkaistavaksi tuli paljon kysymyksiä liittyen työnantajan rooliin alkaen etätyökäytännöistä ja työvälineistä aina tietosuojaan ja työhyvinvointiin. Murroksessa oli paljon sellaista, joka tapahtui nopeasti. Uusia ohjelmistoja ja verkkoalustoja opeteltiin ja otettiin nopeasti käyttöön. Kohderyhmiin liittyvä toiminta edellytti kokeiluja ja tasapainon löytämistä etänä ja läsnä toteutettavien toimintojen välille. Ratkaisuja pyrittiin räätälöimään ryhmille ja yksilöille sopiviksi, mutta haastatteluissa oltiin huolissaan, että tästä huolimatta kaikkia ei pystytty tavoittamaan. Samalla oli löytynyt myös uusia hyödynsajia ja asiakkaita, joita aiemmin ei oltu tavoitettu. Osa totesi hakeneensa tarkoituksella myös "analogisia" ratkaisuja ulkotiloissa ja esimerkiksi perinteisten viestintäkanavien avulla. Katso lisää aiheesta esimerkiksi:

Lehtonen, J., Peltola H., & Turkia, A. (2020). Järjestökompassi 2020, Järjestöjen toimintaympäristön analyysi. Suomen Liiketoimintapalvelu Oy, Järjestöpalvelu.

Kansalaisjärjestöakatemia (2020) Kansalaisjärjestöakatemian raportti, yhteenveto. Avoin hallinto -hanke.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: Sosiaalibarometri 2021 [sähköinen tietoaineisto].

Strohm, E. (2020). Järjestöissä on aika päivittää toimintasuunnitelmat – paluu vanhaan vai kohti uutta? Kansalaisyhteiskunta. Artikkelisarjasta Korona jälkeen. 10.6.2020.

Avovastaksissa korostui etätoiminnan merkitys osana uutta toimintamallikokonaisuutta, jossa lähitoiminnan rinnalle otetaan etäyhteyksin toteutettava toiminta:

"Lähitoiminnan rinnalla ylläpidetään myös etätoimintaa. Erilaiset kokoukset tullaan jatkossa järjestämään kokonaan tai osittain etäkokouksina."

"Esimerkkinä maahanmuuttajille suunnattu suomea suomeksi online-ryhmä oli menestys. Osallistujamäärä tuplaantui parhaimmillaan ja tulemme myös pandemian jälkeen jatkamaan sekä paikan päällä toteutettavaa, että virtuaalista ryhmää. Tulemme myös jatkossa tarjoamaan mielenterveys-, kulttuurihistoria- sekä luontoteemaisia tallenteita ja suoratoistoja."

Erilaiset hybridimallit nousivatkin esiin avovastauksissa teemana, josta moni toimija voisi ottaa oppia omaan toimintaansa:

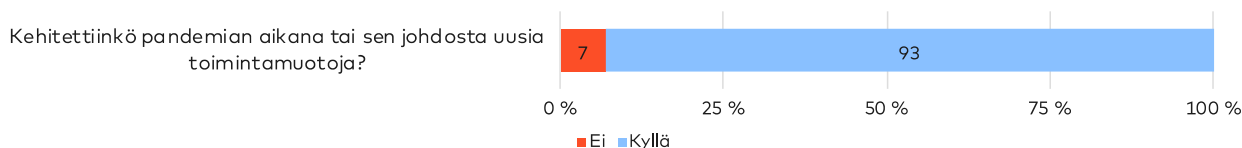
"Etätoteutukset jäävät osaksi toimintaa myös rajoitusten poistuessa, koska osaa nuorista se näyttää palvelevan jopa paremmin kuin läsnäolevatoteutus. Erilaisia hybridimalleja voisi myös kokeilla rajoitusten salliessa. Nuorten kanssa ulkoilu ja luonnossa liikkuminen jäävät pysyväksi toiminnaksi myös pandemian jälkeen, joskaan se ei edistä monenkaan nuoren omia tavoitteita esim. palveluiden osalta."

"Moni toiminta jää pysyväksi. Omaisneuvontaa tullaan tarpeen mukaan järjestämään myös jatkossa puhelimitse ja verkossa. Myös vertaistukiryhmiä jatketaan verkossa, koska tämä on tuonut toimintaan paljon uusia omaisia ja osallistujia on ollut myös kauempaa. Luentoja järjestämme myös jatkossa verkossa ja jos tilanne sallii niin ihan hybridimallina myös."

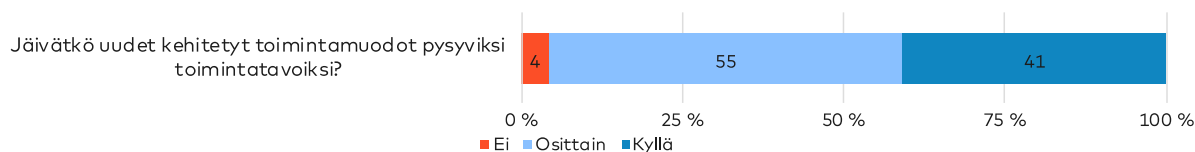
"Etäyhteydet säilytetään tulevaisuudessa vaihtoehtona livekohtaamisille sekä vastaanottotyössä että yhteisötoiminnassa. Nuoret ovat kokeneet sähköisen ajanvarauksen suoraan kriisityöntekijälle helpoksi ja nopeaksi tavaksi ottaa yhteyttä, joten emme palaa enää puhelin- tai ajanvarauksettomaan vastaanottoon. Jodel ja IG livet jatkuvat myös, koska niiden avulla saamme suoran yhteyden kohderyhmään."

Avovastauksissa nostettiin esiin myös ulkoilun mahdollisuus osana uusia toimintamalleja. Moni toimija siirsi toimintaa ulkona pidettäväksi ja esimerkiksi erilaiset vertaistukikävelyt ja kävelykahvilat yleistyivät. Erityisesti kesäaikaan toimintaa on useilla toimijoilla mahdollista järjestää ulkona, ja tätä voisi useampi toimija hyödyntää pysyvänä toimintamuotona.

Vaikka vastauksia avokysymykseen " Mitkä kehitetyt toimintamuodot jäivät pysyviksi toimintatavoiksi?" jätettiin runsaasti, on huomioitava, että esimerkiksi verrattuna ensimmäiseen avokysymykseen ("Mitkä olivat pandemian vaikutukset tai mistä syystä vaikutuksia ei ollut?") vastausmäärä on selkeästi alhaisempi. Syitä tähän saattaa olla useita, mutta yksi syy voi olla se, että mahdollisia kehitettyjä toimenpiteitä ei ole jäänyt pysyväksi tai se, että vielä on liian aikaista arvioida niiden pysyvyyttä koronapandemian ollessa edelleen käynnissä.

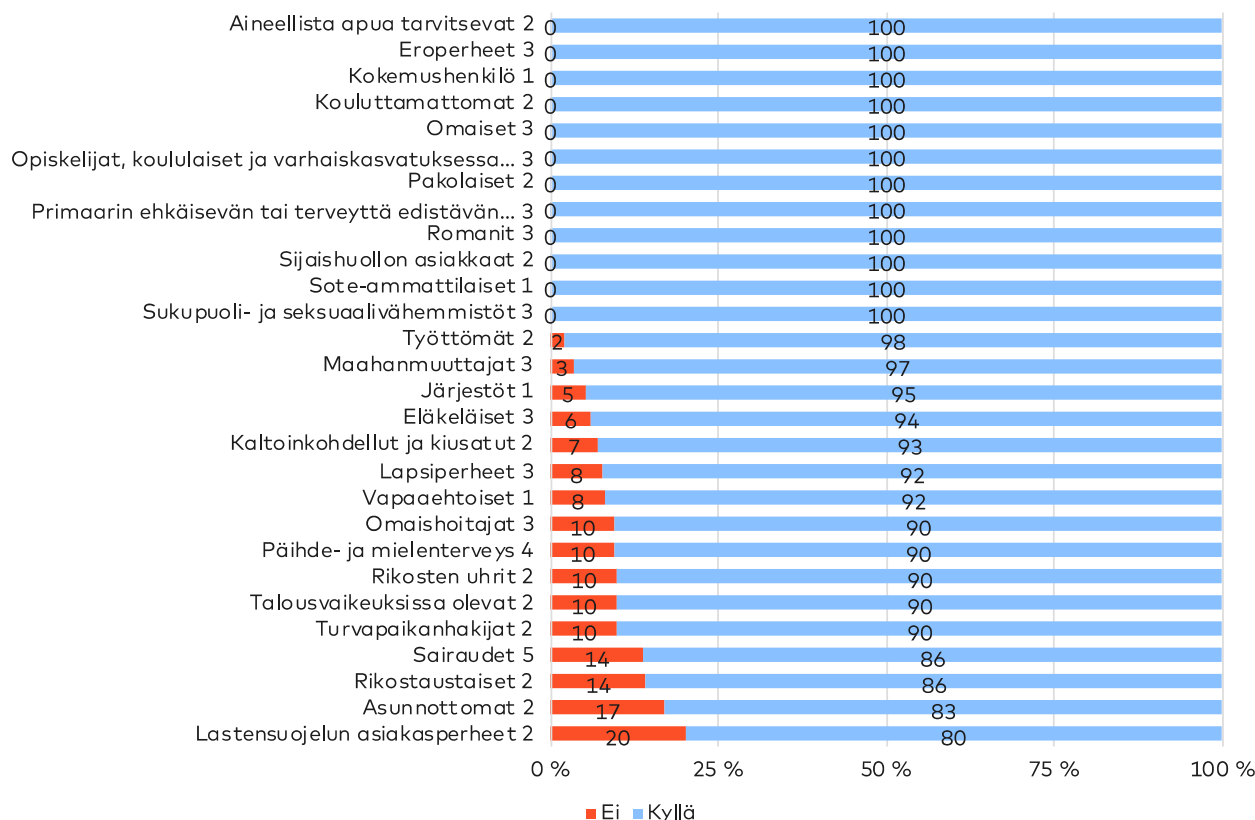
Kuva 19 Uudet toimintamuodot

Kuva 20 Uusien toimintamuotojen pysyvyys

Vain muutamissa avustuskohteiden kohderyhmissä löytyi edes yksittäisiä avustuskohteita, jotka eivät olisi kehittäneet uusia toimintamuotoja. Näitä kohderyhmiä ovat lastensuojelun asiakasperheet, asunnottomat, rikostaustaiset sekä sairauksien yhdistetty luokka. Osuudet jäivät kuitenkin pieniksi, alle viidesosaan kaikista vastaajista.

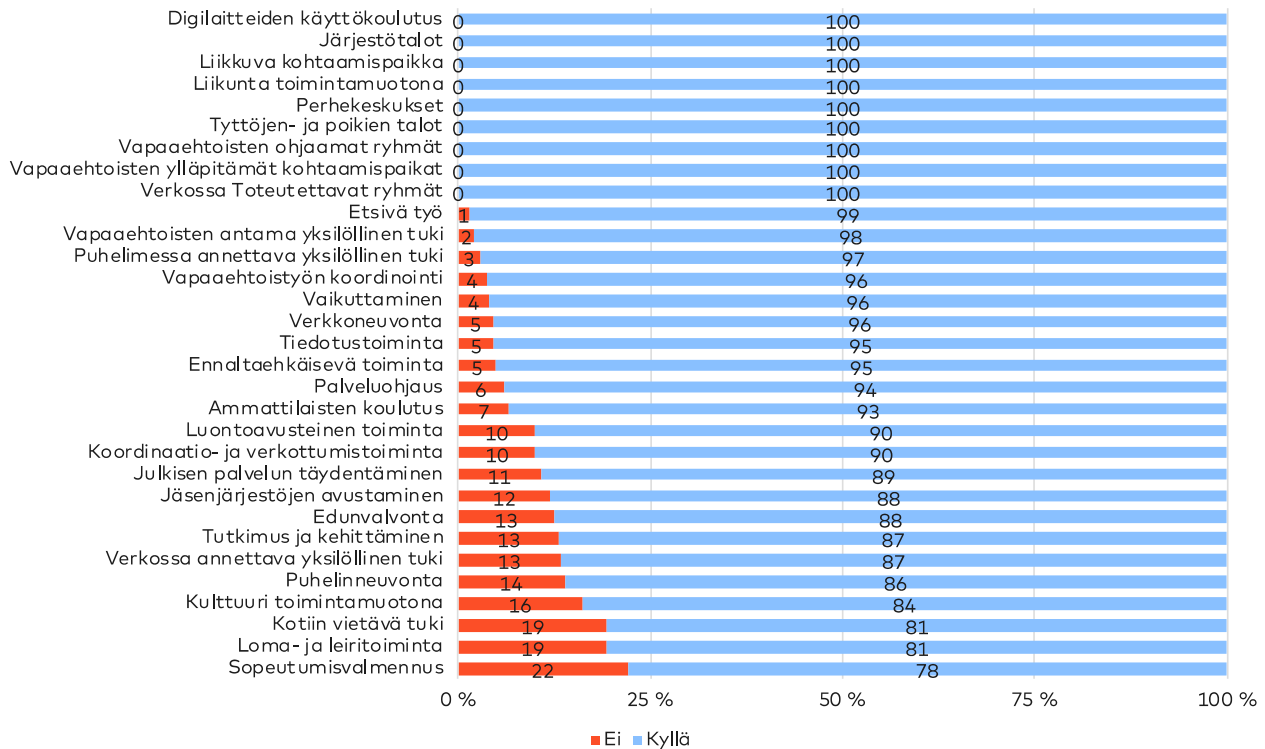
Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

Kuva 21 Uudet toimintamuodot (alakohderyhmä)

Uusia toimintamuotoja ei kehitetty kaikissa avustuskohteissa, joiden ensisijaisena toimintamuotona oli mm. sopeutumisvalmennus, loma- ja leiritoiminta, kotiin vietävä tuki, kulttuuri toimintamuotona tai puhelinneuvonta. Näihin sisältyy sellaisia kohteita, joissa nykyinen toiminta on jo ollut toteutettavissa etätoimintona (neuvonta) sekä sellaisia kohteita, joiden toimintamuoto on itsessään rajattu, kuten loma- ja leiritoiminta tai kotiin vietävä tuki. Kuitenkin näissäkin vain noin viidesosa tai alle oli jättänyt kehittämättä uusia toimintamuotoja. Järjestöluokittain tarkasteltuna uusia toimintamuotoja ei välttämättä kehitetty lomajärjestöissä, asumisen järjestöissä, kriminaaliryönteiden tai kansanterveyden järjestöissä.

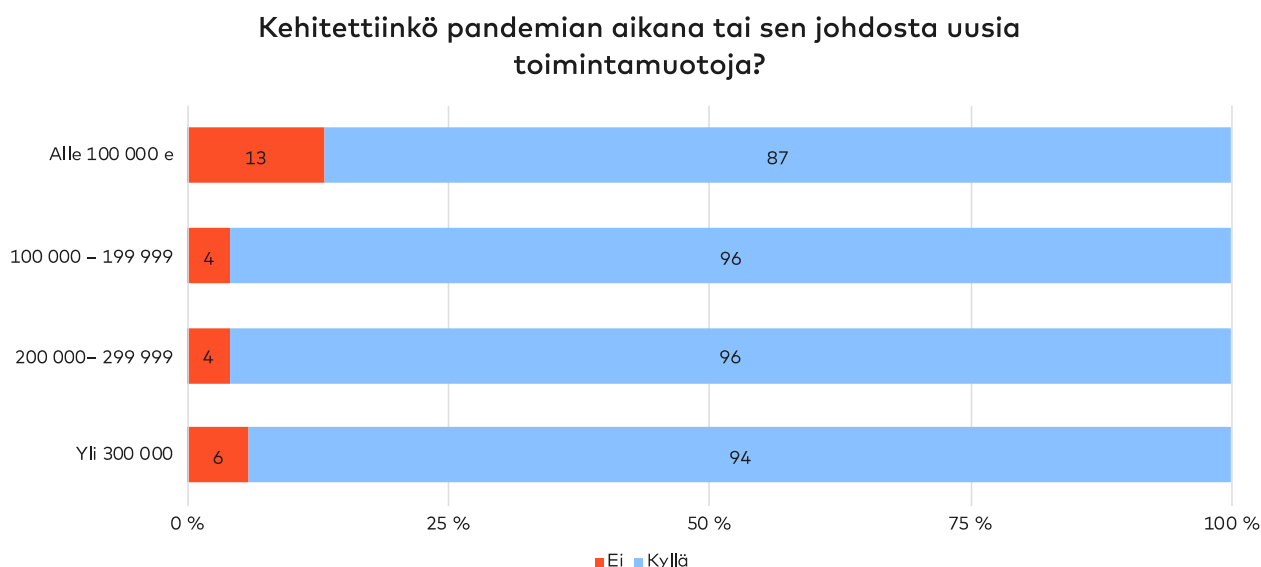
Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

Kuva 22 Uudet toimintamuodot (alatoimintamuoto)

Kaikki pienimmät avustuskohdeet eivät pystyneet kehittämään uusia toimintamuotoja.

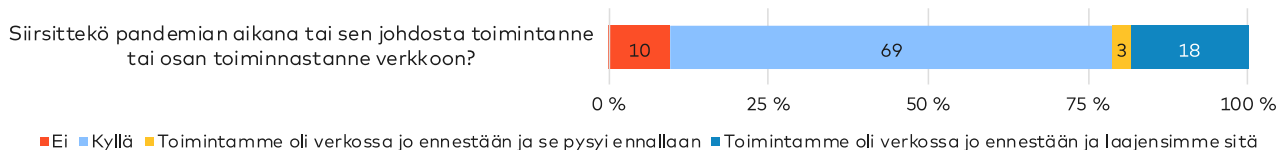
Avustusmäärältään alle 100 000 euron kohteista 13 prosenttia ei kehittänyt uusia toimintamuotoja, kun vastaava osuus suuremmista järjestöistä oli 4–6 prosenttia. Tämä selittää osaltaan sitä, miksi pienimmät avustuskohdeet myös kokivat pandemian vaikutukset voimakkaimmiksi. Valtakunnalliset avustuskohdeet eivät kehittäneet yhtä usein uusia toimintamuotoja kuin paikallisemmin toimivat kohteet.

Kuva 23 Uudet toimintamuodot (avustuksen määrä)

2.2.2 Toiminnan siirtyminen verkkoon

69 prosenttia avustuskohdeista, joiden toiminta tai osa toiminnasta ei aiemmin ollut verkossa, on siirtynyt toimintaansa verkkoon pandemian aikana tai sen johdosta. Vain 10 prosenttia avustuskohdeista ei aineiston perusteella siirtänyt toimintaa tai osia toiminnastaan verkkoon. Noin viidennes puolestaan toimi verkossa jo ennestään tai laajensi verkossa olevaa toimintaansa.

Kuva 24 Toiminnan siirtäminen verkkoon

Erityisen paljon verkkoon pandemian johdosta ovat siirtyneet kokemushenkilöihin, kouluttamattomiin, romaneihin, opiskelijoihin, koululaisiin ja varhaiskasvatuksessa oleviin sekä kaltoinkohdeltuihin ja kiusattuihin toimintansa kohdentaneet avustuskohdeet.

Pandemian mielenkiintoinen, ja mahdollisesti joiltain osin positiivinenkin seuraus on, että joidenkin kohderyhmien toimintoja on siirretty erittäin paljon verkkoon. Joihinkin kohderyhmiin toimintansa kohdentavista avustuskohdeista jopa 100 prosenttia on ilmoittanut siirtäneensä toimintansa verkkoon, kun näin ei aiemmin ole ollut.

Avovastausten mukaan näissä kohderyhmissä verkkoon siirryttiin runsaasti, mutta toiminnan mukauttaminen oli osalla paikoittain haastavaa:

"Yksilötapaamisten siirtäminen verkkoon sujui suhteellisen hyvin niiden asiakkaiden kanssa, joilla oli kohtuulliset digitaidot sekä jo olemassa oleva asiakkuus eikä akuuttia kriisiä. Etenkin niihin asiakkaisiin kadotettiin yhteys, jotka asuivat potentiaalisen väkivaltaisen perheenjäsenen kanssa eikä kotona ollut mahdollisuus käydä turvallisia ja yksityisiä keskusteluja."

"Uusia asiakkaita oli luottamukseen ja turvallisuuteen liittyvistä syistä haastavaa tavata verkossa, ja uusien asiakkaiden määrä väheni selkeästi. Ryhmätoiminta oli osittain tavolla ja osittain verkkoon siirrettynä, mikä saattoi vähentää osallistujamääriä."

"Kaikilla ei ollut käytössään häiriötöntä tilaa osallistumiseen. Pandemia itsessään kuormitti asiakkaita psyykkisesti, mikä vaikutti jaksamiseen ja aktiivisuuteen."

Kuva 25 Toiminnan siirtäminen verkkoon

Kaikissa kohderyhmissä verkkoon siirtyminen ei ole ollut mahdollista kaikkien avustuskohdeiden osalta. Aineellista apua tarvitsevat, asunnottomat ja pakolaiset nousevat esiin kohderyhminä, joihin toimintansa kohdentaneista avustuskohdeista yli neljäsosalla toimintaa ei ole siirretty verkkoon pandemian aikana. Kohderyhmille suunnattu toiminta on fyysistä lähitoimintaa, jolloin verkkoon siirtyminen ei välttämättä ole miltään osin mahdollista. Talousvaikeuksissa olevien, turvapaikanhakijoiden,

eroperheiden, primäärin ennaltaehkäisevän ja terveyttä edistävän työn sekä sote-ammattilaisten avustuskohdeet ovat olleet yleisimmin jo ennen pandemiaa verkossa.

Järjestöluokittain tarkasteltuna monimuotoisten perheiden järjestöjen, vähemmistöjen, nuorisotalon toiminnallisten järjestöjen, järjestöjen yhteisjärjestöjen sekä muiden lapsi- ja perhetyön järjestöjen toimintaa on siirretty erityisen paljon verkkoon. Erityisesti lomajärjestöjen siirtyminen verkkoon on ollut muita vähäisempää.

Kohtaamispaikkoja ja ryhmätoimintaa ei ole siirretty verkkoon aivan yhtä usein kuin muita toimintamuotoja. Toimintamuodoista erityisen paljon verkkoon pandemian johdosta ovat siirtyneet etsivän työn, edunvalvonnan, loma- ja leiritoiminnan, perhekeskusten ja luontoavusteisen toiminnan toiminnot. Toisaalta jo valmiiksi verkossa toteutettavat toimintamuodot kuten verkossa toteutettavat ryhmät, verkossa annettava yksilöllinen tuki tai verkkoneuvonta näkyvät vastauksissa toimintamuotoina, jotka eivät olisi verkossa. On siis ilmeistä, että ainakin osa vastaajista on tulkinut kysymyksen koskevan puhtaasti toimintojen siirtämistä, eikä tällöin ole huomionnut kaikkia vastausvaihtoehtoja. Kokonaisuutena on kuitenkin selvää, että toimintamuodoltaan fyysiset lähitoiminnot eivät siirtyneet verkkoon yhtä usein kuin jo valmiiksi verkossa olleet etätoiminnot.

Erityisesti kärsineet kohderyhmät

Haastatteluissa nostettiin esiin erityisesti kärsineinä kohderyhminä päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, eriyistä yksinäisyydestä kärsivät, nuoret ja lapsiperheet, pitkäaikaistyöttömät sekä iäkkäät. Monelta osin koronapandemian nähtiin osuneen entuudestaan haavoittuvassa asemassa olleisiin. Digitaalisille alustoille siirtyminen ei sopinut kaikille eikä korvaavia muotoja aina pystytty tarjoamaan. Digitaalisten alustojen ja sisältöjen saavutettavuuteen pyrittiin kuitenkin kiinnittämään huomiota. Erilaiset hybriditoteutukset sekä esimerkiksi kohdennettu jalkautuva työ mahdollistivat "kiinni pitämisen". Haastatellut toivat myös esiin vahvan tahtotilan ja johtamisen merkityksen: "Päätimme, että teemme kaikkemme, ettei yksikään jää ilman apua." Parhaat ratkaisut saattoivat olla kohderyhmäkohtaisia, mutta joskus ennemminkin yksilöllisiä. Haastatteluissa esitettiin kuitenkin huolta siitä, että "kadonneiden" tavoittaminen voi olla vaikeaa. Lisäksi vähentynyt näkyvyys ja läsnäolo esimerkiksi erilaisissa yhteisöissä tai alueilla voi heikentää uusien avuntarvitsijoiden mahdollisuuksia löytää tarjottua apua, tukea ja toimintoja.

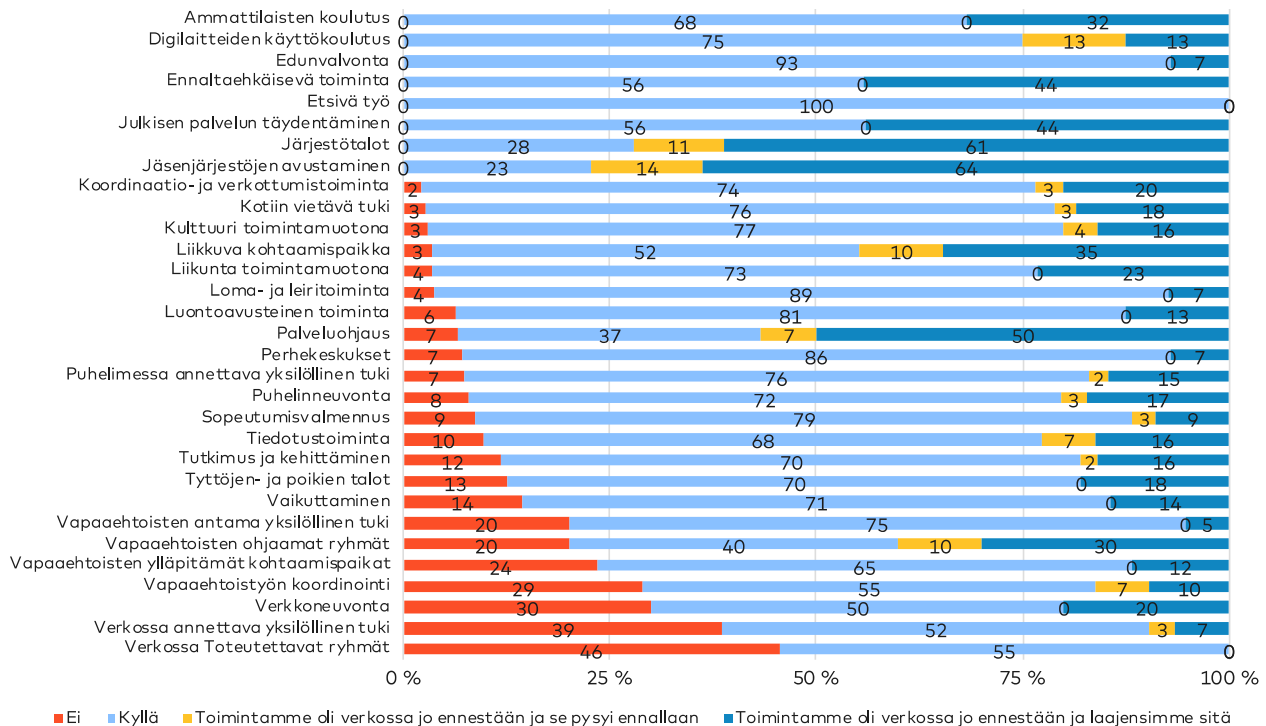
Katso lisää aiheesta esimerkiksi:

OECD (2020). Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). Covid-19: Protecting people and societies. Version 31. March 2020

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: Sosiaalibarometri 2020 [sähköinen tietoaineisto].

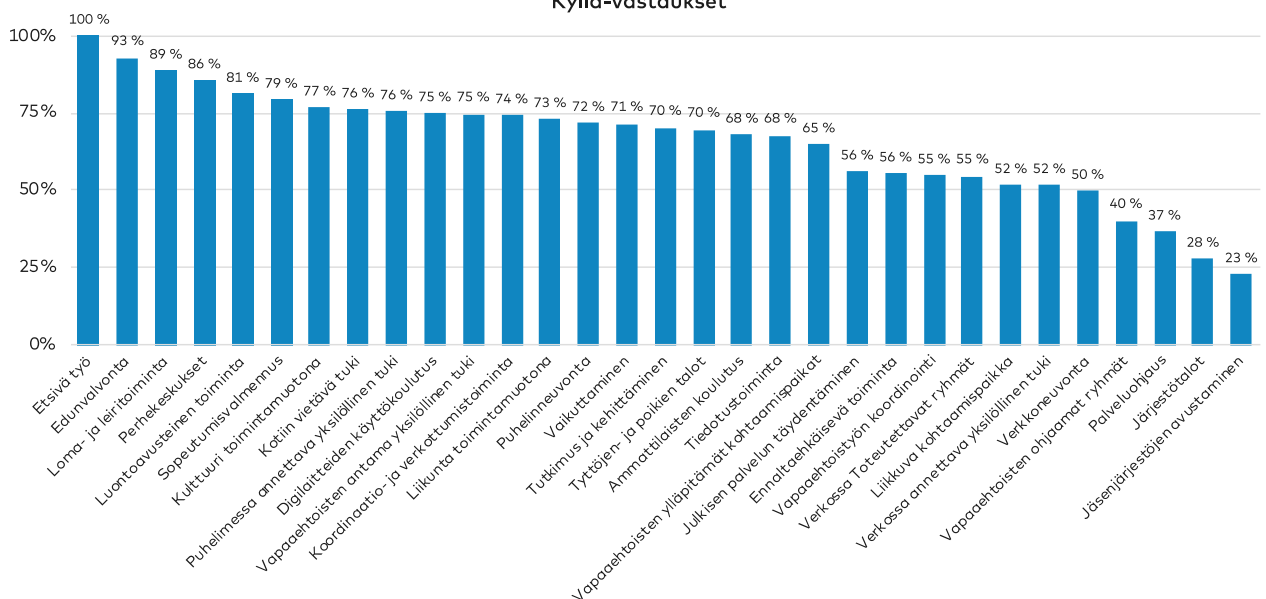
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: Sosiaalibarometri 2021 [sähköinen tietoaineisto].

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

Kuva 26 Toiminnan siirtäminen verkkoon (alatoimintamuoto)

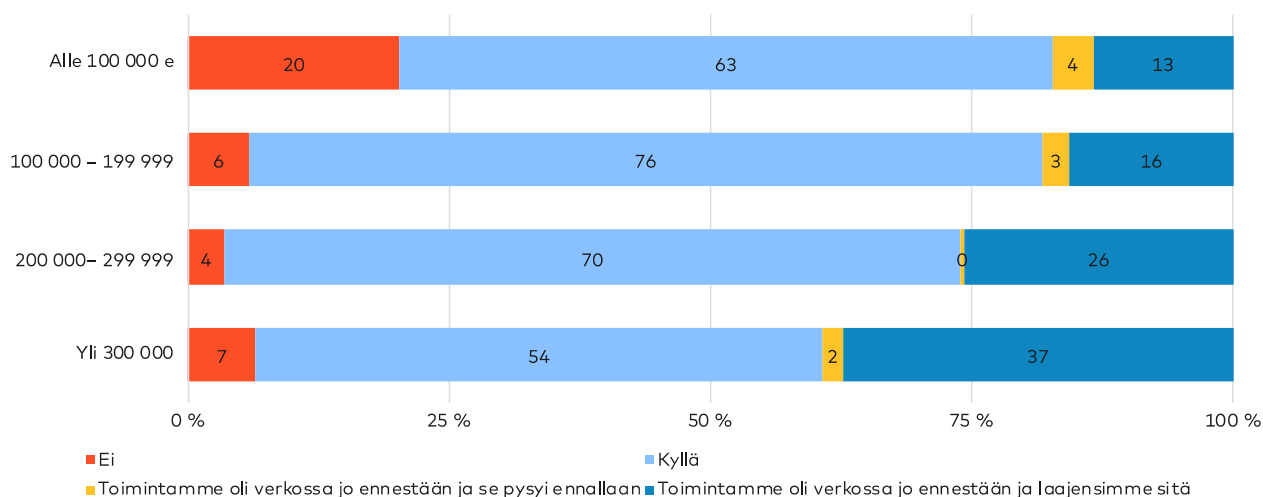
Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon? – Kyllä-vastaukset

Kuva 27 Toiminnan siirtäminen verkkoon

Suuremmat ja valtakunnallisesti toimivat avustuskohteet ovat olleet verkossa jo ennen pandemiaa pienempiä useammin. Avustuspäämäärältään 100 000 euroa suurempien avustuskohteiden mahdollisuudet verkkoon siirtymisessä ovat olleet pienimpiä kohteita paremmat. Määrältään alle 100 000 euron avustuskohteista 20 prosenttia ei ole siirtänyt toimintaansa verkkoon pandemian seurauksena, kun tätä suurempien kohteiden vastaava osuus on 4–7 prosenttia. Uusien toimintamuotojen kehittämisen vaikeuden ohella myös tämä selittää määrältään pienimpiin avustuskohteisiin kohdentuneita suurempia vaikutuksia.

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

Kuva 28 Toiminnan siirtäminen verkkoon (avustuksen määrä)

Avovastausten mukaan toimintaa siirrettiin mahdollisuuksien mukaan verkkoon, sillä kokoontumisrajoitusten vuoksi perinteinen livetointa jouduttiin joko perumaan tai osallistujamääriä rajoittamaan merkittävästi. Vastaajista osa kertoi livetapaamisten peruuntuneen ennen kaikkea siksi, että asiakaskunnasta valtaosa kuului riskiryhmiin, jolloin edes osallistujarajatut livetapaamiset eivät onnistuneet.

Verkkoon siirtyminen mahdollisti toiminnan jatkumisen osalle toimijoista. Verkkoon siirtyminen tarkoitti eri toimijoille eri asioita, eikä kaikilla ollut mahdollisuutta toiminnan muuntamiseen verkkomuotoiseksi. Lähitoiminnan sijaan toiminnassa hyödynnettiin esimerkiksi verkkokursseja eli webinaareja, verkkotapaamisia, koulutuspaketteja, nettivertaisryhmiä, keskustelufoorumia ja podcasteja. Toimintaa siirrettiin pidettäväksi erilaisille digitaalisille viestintäalustoille kuten Teams, Discord, Zoom, Whatsapp ja Skype.

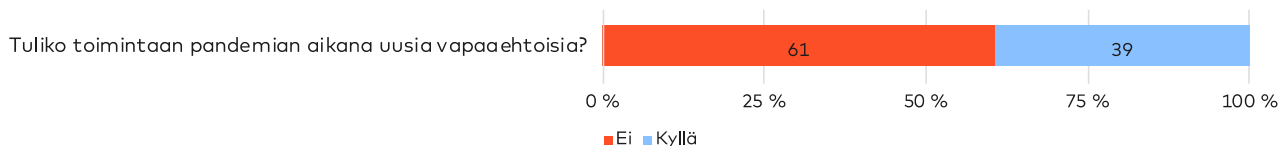
Avovastauksissa verkkoon siirtymisellä oli moninaisia vaikutuksia toimintaan: siinä missä osa ei pystynyt muokkaamaan toimintaansa lainkaan verkkomuotoiseksi, osan toiminta ja osallistujamäärät kasvoivat ja tavoittivat aiempaa enemmän asiakkaita. Osalle toimijoista verkkotoiminta toimi hybridimallin osana, jolloin verkkotoiminnalla saatiin tavoitettua niitä asiakkaita, jotka eivät voineet tai halunneet osallistua lähitoimintaan. Haasteita verkkomuotoisen toiminnan pyörittämiseen toivat henkilökunnan tai asiakkaiden tietoteknisten taitojen puute ja laitteiden kuten puhelimen tai tietokoneen puuttuminen.

2.3 Uudet vapaaehtoiset

Keskeiset havainnot

- » Pandemian aikana 39 prosenttiin avustuskohdeista tuli uusia vapaaehtoisia. Uusien vapaaehtoisten määrä oli suurin järjestöissä, joiden toiminta kohdistuu ammattilaisiin ja vapaaehtoisiiin.
- » Erityisesti vapaaehtoisten antama yksilöllinen tuki, vapaaehtoistyön koordinointi, puhelimesta annettava yksilöllinen tuki, perhekeskukset ja vapaaehtoisten ohjaamat ryhmät ovat toimintamuotoja, joihin myös pandemian aikana on ohjautunut vapaaehtoisia.

Pandemian aikana 39 prosenttiin avustuskohdeista tuli uusia vapaaehtoisia. Uusien vapaaehtoisten määrän mediaani näissä kohteissa oli 8 ja keskiarvo 42⁴. Enimmillään vapaaehtoisia oli tullut yli 5 000 valtakunnallisessa ja verkossa toimivassa avustuskohhteessa. Kysymys on ollut jossain määrin monitulkintainen, sillä muotoilussa ei eritelty tarkoitetaanko uusilla vapaaehtoisilla nimenomaan sellaisia vapaaehtoisia, jotka tulivat juuri pandemiasta johtuen, vai vain normaalia vapaaehtoisten osallistumista.

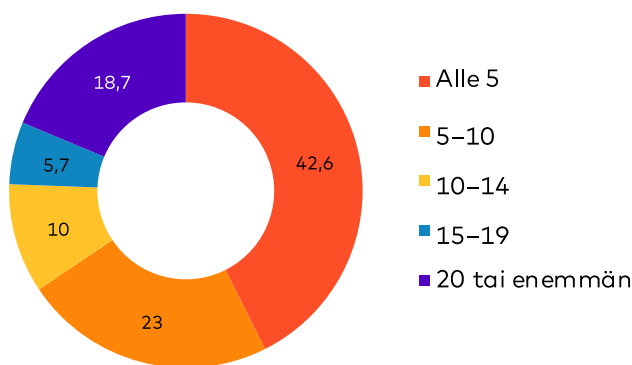

Kuva 29 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana

⁴ Keskihajonta oli suuri, 280.

Noin 43 prosenttia uusia vapaaehtoisia saaneista avustuskohteista sai alle 5 vapaaehtoista 100 000 avustuseuroa kohden; vajaa viidesosa sai yli 20. Uusien vapaaehtoisten määrä riippuu luonnollisesti toiminnan laajuudesta. Tarkkaa tietoa avustuskohteiden organisaatioista ei ole saatavilla vertailukelpoisessa muodossa, mutta hieman tarkemman ja vertailukelpoisemman kuvan antaa vertailu, joka huomioi avustusmäärän⁵. 100 000 avustuseuroa kohden uusien vapaaehtoisten mediaani oli 6 ja keskiarvo 27⁶.

Uusien vapaaehtoisten mediaani / 100 000 avustuseuroa

Kuva 30 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (pääkohderyhmä)

Useimmiten vähintään jonkin verran uusia vapaaehtoisia on tullut sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin, vapaaehtoisiin, aineellista apua tarvitseviin, läheisensä menettäneisiin ja turvapaikanhakijoihin toimintansa kohdentaneisiin avustuskohteisiin. Käänteisesti tarkasteltuna suurimmat osuudet ei-vastauksia olivat sote-ammattilaisten, rikostaustaisten, talousvaikeuksissa olevien, asunnottomien sekä päihde- ja mielenterveystyön kohderyhmissä.

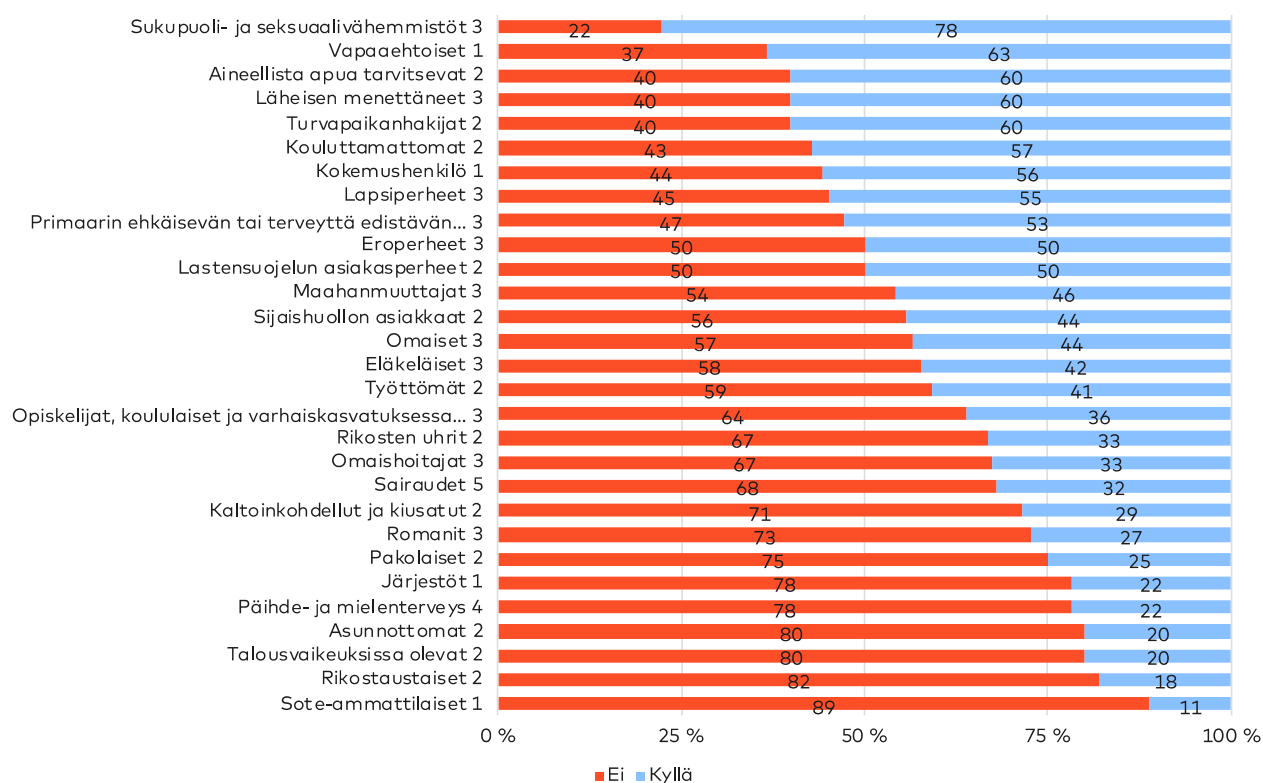
Uusien vapaaehtoisten määrä oli suurin järjestöissä, joiden toiminta kohdistuu ammattilaisiin ja vapaaehtoisiin. Myös turvapaikanhakijat ja lapsiperheet nousevat kohderyhminä, joihin kohdistuneisiin avustuskohteisiin on tullut uusia vapaaehtoisia pandemian aikana. Vapaaehtoiset kohderyhmänä viittaa tässä yhteydessä siihen, että

⁵ Uusia vapaaehtoisia / 100 000 avustuseuroa

⁶ Keskihajonta 150.

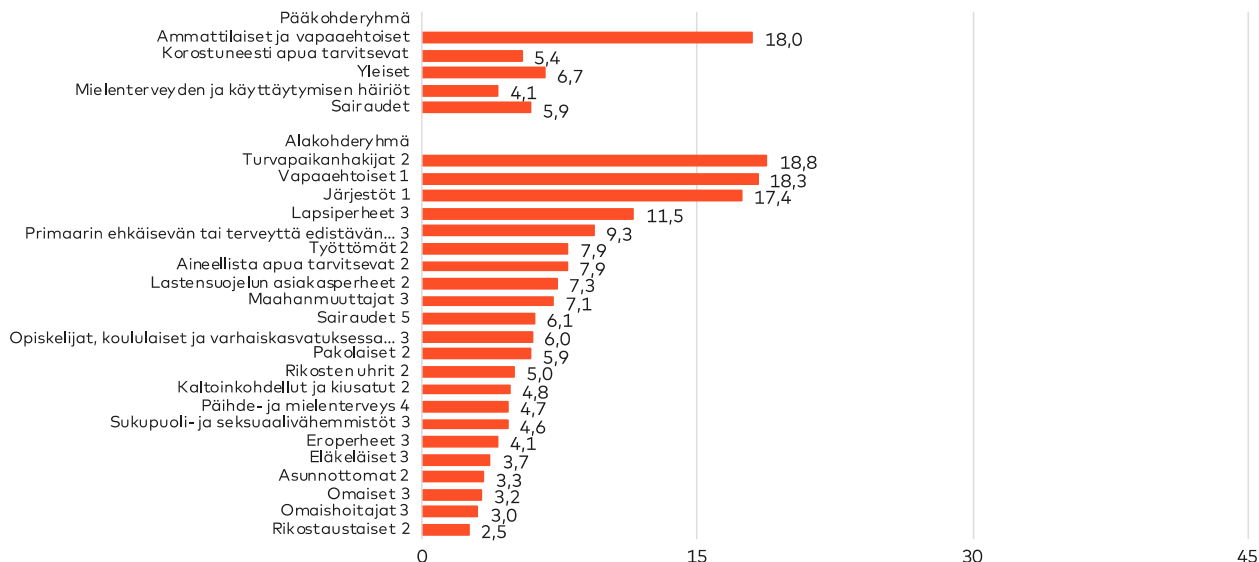
kysymys on osin ymmärretty suhteessa ylipäätään vapaaehtoisten määrään, ei niinkään pandemiaan.

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

Kuva 31 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (alakohderyhmä)

Uusia vapaaehtoisia / 100 000 avustuseuroa (mediaani)

Kuva 32 Uusien vapaaehtoisten määrä (alakohderyhmä, vain kohderyhmät, joissa 5 tai useampi havainto)

Avovastausten mukaan esimerkiksi alakohderyhmässä vapaaehtoiset toiminta aktivoitui tai vilkastui ja mukaan saatiin lisää vapaaehtoisia, mutta pitkälti ainoastaan avustuskohteissa, joissa oli lähtökohtaisesti mahdollista siirtyä verkkoon ja toiminta saatiin sujuvaksi sovelletuilla keinoilla. Tällöin koronan vaikutukset saattoivat osalla toimijoista olla jopa positiivisia:

"Pandemialla oli toimintaamme suuri positiivinen vaikutus, se vaikutti positiivisesti sekä yksilöiden että yhteisöjen tavoittamiseen. Kanssalan rooli korostui pandemian alkuun melko lamaantuneita yhteisöjä yhteen tuoden ja heitä toiminnan muutokseen sparraten. Nopeasti kootut virtuaalitapahtumamme herättivät kiinnostusta ja meihin luotettiin, koska olimme jo tulleet tunnetuksi järjestökentän rohkeana kokeilijana."

"Verkostomme valtakunnallistui ja kasvoi merkittävästi vuoden aikana. Saimme myös huomata, että monen yhteisön valmius omiin kokeiluihin kasvoi. Myös yksilöiden kiinnostus vapaaehtoistoimintaan Helsingissä nousi, sillä kriisin alussa auttamishalu on usein suuri. Syksyä kohti auttajien määrä laski, kun ihmiset pysyttelivät enemmän lähipiiriensä keskuudessa ja väsyivät tilanteeseen."

"Vaikutukset pitkälti positiivisia, koska hanke toimi jo paljon verkossa. Kaikki toiminnot siirtyivät helposti Zoomiin ja ensimmäinen etäkahvila oli käynnissä, kun tuli tiedotus koulujen sulkemisesta. TSM-ryhmä erittäin aktiivinen koronan"

alkuvaiheessa: 5.2.-5.4.2020 kommentteja oli 34 340 (71 % kasvua edeltävään 60 päivän jaksoon) ja reaktioita 62 192 (130% kasvua). Työntekijät toimivat piirin tukena, jotta piirin etätoiminnot saatiin käyntiin."

"Tavoitimme etätoiminnoilla uutta kohderyhmää (live n.2500 kuuntelijaa). Etätoimintoihin osallistumisen helppous välimatkoista/sairastelusta huolimatta mahdollisti ihmisten tavoittamisen laajemmin. Muita toimijoita tuli TSM-ryhmään, koska se oli nopea kanava saada tietoa ihmisille palveluista. Ainoa puute ryhmätoimintojen lastenhoidon puuttuminen."

Osalla toimijoista etätoiminta mahdollisti osallistumisen toimintaan, kun matkustusvaade poistui:

"Pandemian takia kaikki seminaarit maaliskuusta alkaen muuttuivat webinaareiksi. Tämä paransi osallistumismahdollisuutta (ei matkustusvaadetta paikan päälle) ja lisäsi eri puolella Suomea asuvien vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden osallistumismahdollisuuksia tilaisuuksiin. Tuloksena oli historiallisen suuri osallistujamäärä. Vaikutusta siis oli, mutta lopputulema on positiivinen."

"Myös paikallisten valikkoryhmien kokoukset siirtyivät verkossa toteutettavaksi ja toiminta on pyörinyt hyvin normaaliin tapaan. Ryhmät ovat myös vieneet vapaaehtoistoiminnan infot kuntalaisille jne. verkkoon. Vuoden vapaaehtoinen -kampanja sai pandemiasta nostetta, koska korona-aikana auttaminen ja vp-toiminta on ollut paljon mediassa esillä. Moni ehdokas oli aktivoitunut nimenomaan korona-aikana."

Kuitenkin avovastausten mukaan koronatilanteen vaikutukset olivat kaksijakoiset, sillä samanaikaisesti alakohderyhmä vapaaehtoiset nousi esiin ryhmänä, jossa korona vaikutti erityisen negatiivisesti:

"Aktiivisten vapaaehtoisten määrä väheni, kun iso osa vapaaehtoisista ei ollut kiinnostunut etävapaaehtoisuudesta ja osalla ei ollut riittävän hyviä välineitä osallistua etänä tapahtuvaan toimintaan. Vapaaehtoisten palautekyselyn perusteella 85 % vapaaehtoisista kokee, että Korona (Covid 19) on vaikuttanut hänen vapaaehtoisuuteensa."

"Vapaaehtoisten kommentit koronan vaikutuksista: "Olen riskiryhmässä", "Epävarmuus turvallisuudesta", "Ryhmät eivät ole voineet kokoontua", "Yhteisiä tilaisuuksia, jotka ovat koko toiminnalle erittäin tärkeitä ei ole ollut mahdollista järjestää", "Kielenopetus on ollut tauolla sekä keväällä että syksyllä. Vain etäopetus on ollut mahdollista"."

Avovastausten mukaan haasteena vapaaehtoistyön alakohderyhmässä toimivilla oli lisäksi asiakaskunnan muodostuminen iäkkäistä tai muuten riskiryhmässä olevista, jolloin toiminnan normaali järjestäminen edes pienryhmissä ei onnistunut.

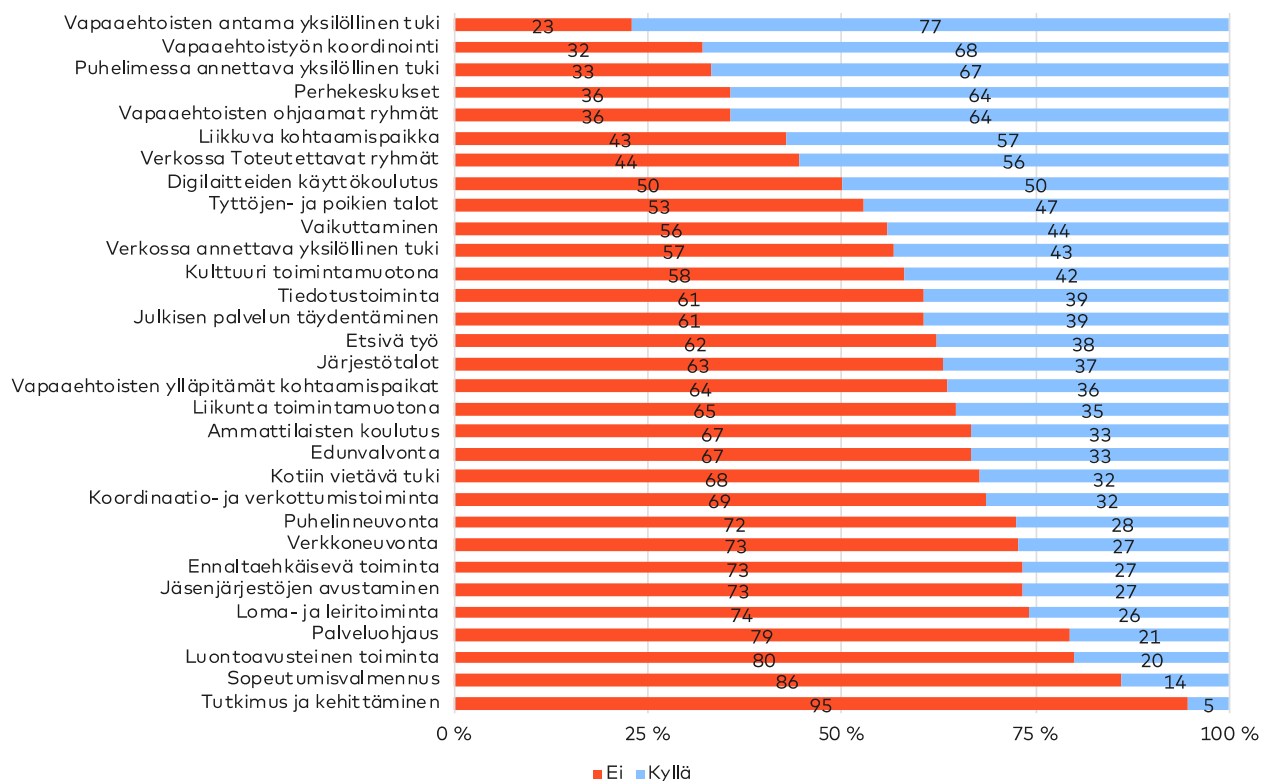
Järjestöluokista useimmiten uusia vapaaehtoisia olivat saaneet pelastusalan vapaaehtoisjärjestöt, asukasyhdistykset, syöpäjärjestöt ja monimuotoisten perheiden järjestöt. Kehitysvamma-, kriminaalityön ja aistivammajärjestöt olivat saaneet vähiten uusia vapaaehtoisia. Varsinkin pelastusalan järjestöjen ja asukasyhdistysten vapaaehtoisten määrää on saattanut vaikuttaa käyttäytymisen muutos pandemian seurauksena. Vapaaehtoisen meripelastuksen kysyntä ja toisaalta vesillä liikkujien määräkin ovat saattaneet kasvaa korona-aikana. Asukasyhdistysten alle taas lukeutuvat erilaiset naapuriapuun kytkeytyvät toiminnot.

Eri päätoimintamuodoista yksilölliseen tukeen on tullut eniten uusia vapaaehtoisia pandemian aikana (48 % avustuskohteista). Myös kohtaamispaikkoihin on tullut hieman keskitasoa enemmän vapaaehtoisia.

Erityisesti vapaaehtoisten antama yksilöllinen tuki, vapaaehtoistyön koordinointi, puhelimesta annettava yksilöllinen tuki, perhekeskukset ja vapaaehtoisten ohjaamat ryhmät ovat toimintamuotoja, joihin myös pandemian aikana on ohjautunut vapaaehtoisia. Toimintamuotonaan jäsenjärjestöjen avustamista tekevien kohteiden vapaaehtoisten määrä suhteessa avustuksen määrään oli selvästi korkein (mediaani 41). Suhteellisen korkeita uusien vapaaehtoisten määriä oli myös ennaltaehkäisevässä työssä, vapaaehtoistyön koordinoinnissa sekä digilaitteiden käyttökoulutuksessa.

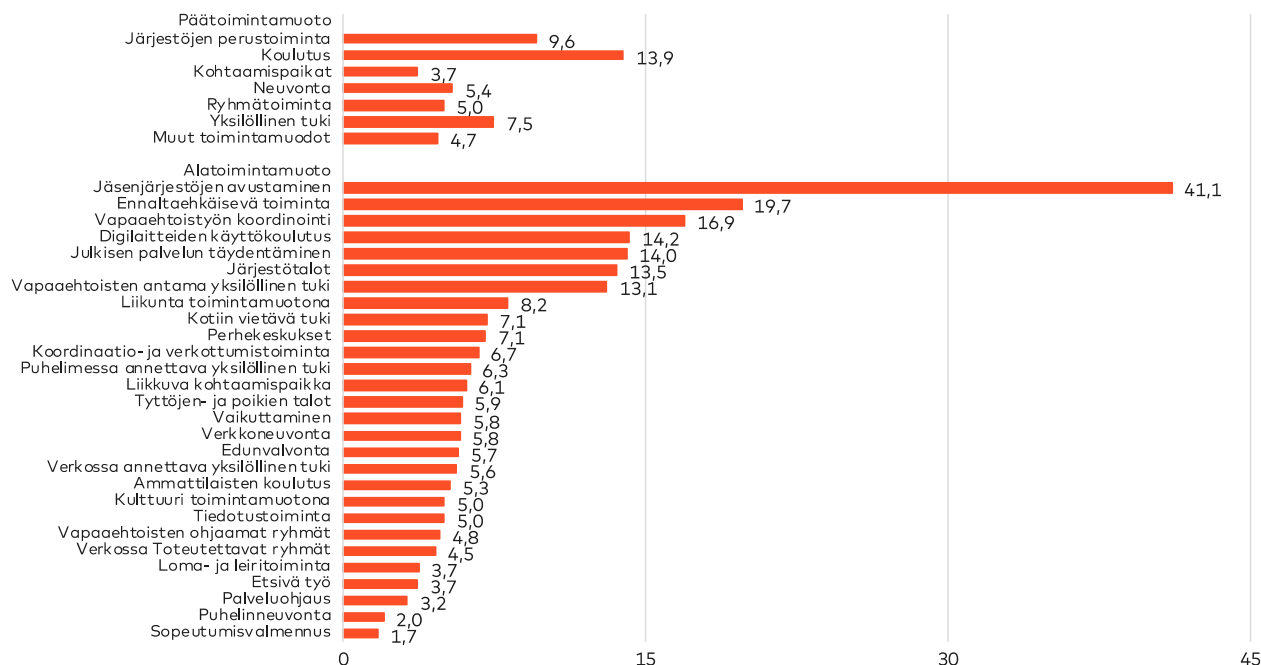
Toimintamuodoista harvinaisimmin uusia vapaaehtoisia pandemian aikana saivat tutkimus ja kehittäminen, sopeutumisvalmennus, luontoavusteinen toiminta, palveluohjaus sekä loma- ja leirit toiminta. Näiden osalta vapaaehtoisten määrä jäi myös vähäiseksi niidenkin kohteiden osalta, joissa uusia vapaaehtoisia ylipäättään tuli toimintaan.

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

Kuva 33 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (alatoimintamuoto)

Uusia vapaaehtoisia / 100 000 avustuseuroa (mediaani)

Kuva 34 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (alatoimintamuoto)

Toiminnan luonteen, alueen tai avustuksen määrän osalta erot uusien vapaaehtoisten tulemisessa toimintaan tai vapaaehtoisten määrässä olivat vähäisiä. Valtakunnallisesti toimivat avustuskohteet olivat saaneet hieman muita harvemmin uusia vapaaehtoisia pandemian aikana. Toisaalta suhteessa avustuskokoon niissä kohteissa, jotka saivat uusia vapaaehtoisia, vapaaehtoisten määrän mediaani oli hieman korkeampi pienemmissä, alle 100 000 euron avustuskohteissa.

3 Yhteenvedo ja pohdinta

Tässä kappaleessa vedetään yhteen kyselyn tulosten analyysin keskeinen sisältö ja vastataan selvityskysymyksiin koskien koronan vaikutuksia yleisesti, kohderyhmien tavoittamiseen, eri toimintamuotoihin sekä uusiin vapaaehtoisiiin. Lisäksi tässä kappaleessa nostetaan esiin pohdintaa koronan aikana saaduista opeista ja jatkossa huomioitavista asioista.

Keskeiset havainnot

- » Pandemian vaikutus STEA-rahoituksella avustettujen kohteiden toimintaan on ollut merkittävä. Pandemia on vaikuttanut avustuskohteisiin hyvin laajasti, ja erot avustuskohteiden välillä kohderyhmän, toimintamuodon tai muiden taustatekijöiden osalta ovat vähäisiä. Erityisesti erottuu se, että vaikutukset ovat olleet jonkin verran suurempia pienimmille avustuskohteille, joiden mahdollisuudet kehittää uusia toimintamuotoja tai siirtää toimintoja verkkoon ovat olleet muita vähäisempiä.
 - » Pandemia on vaikuttanut suuresti kohderyhmien tavoittamiseen. Muutokset ovat kuitenkin pitkälti koko kyselyaineistoa läpileikkaavia. Avustuskohteista yli kahdessa kolmasosassa osallistuneiden määrä on pudonnut pandemian vaikutuksesta. Kaikista avustuskohteista 74 prosenttia on joutunut luopumaan jostain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta. Pandemian aikana 39 prosenttiin avustuskohteista tuli uusia vapaaehtoisia.
 - » Kyselyaineistosta nousee esiin eräitä keskeisiä saatuja oppeja: Ensinnäkin, yksinkertainenkin ratkaisu voi toimia hyvin. Toiseksi, verkkopalveluiden saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota oman asiakaskunnan tarpeiden näkökulmasta. Kolmanneksi, vaikutukset voivat olla ennemminkin yksilöllisiä kuin asiakas- tai kohderyhmiin liittyviä. Neljänneksi, verkkoon siirtymisen soveltuvuudella on rajansa. Viidenneksi, onnistumisiin pandemiavuonna vaikutti järjestöjen ja niiden asiantuntijoiden sinnikkyys ja kekseliäisyys kokeilla rohkeasti uutta.
-

Kuten ensimmäisessä kappaleessa kuvattiin, kyselyn vastausaineistoon sisältyy väistämättä jonkin asteista tulkinnanvaraisuutta. Ensinnäkin tarkastelun taso on avustuskohteissa. Kuitenkin merkittävä tekijä koronan vaikutusten hallitsemisessa on taustaorganisaatio resursseineen. Toiseksi koronapandemia ei ole ollut kyselyn vastaushetkellä vielä päättynyt, joten vaikutusten täsmällinen arviointi on ollut vastaajien näkökulmasta vaikeaa. Kolmantena tulkinnanvaraisuutta aiheuttavana tekijänä tuloksiin on vaikuttanut kysymysten muotoilu. Laajasta kohderyhmästä johtuen kysymykset ovat olleet suhteellisen yleisellä tasolla, minkä ansiosta niihin on ollut helppoa vastata eri

lähtökohdista. Samalla kuitenkin esimerkiksi "pandemian vaikutus kohteen toimintaan" on vastaajan subjektiivinen kokemus, ja hyvin erilaiset kokemukset ovat saattaneet johtaa vastaamaan vaikutuksen olleen merkittävä (etätöihin siirtymisestä toiminnan lakkauttamiseen).

Koronan vaikutukset

Näistä rajoitteista huolimatta kyselyn tulosten perusteella pandemian vaikutus STEA-rahoituksella avustettujen kohteiden toimintaan on ollut merkittävä. Vastaajista 89 prosenttia arvioi pandemian vaikutuksen melko suureksi tai sitä suuremmaksi. Pandemia on vaikuttanut avustuskohteisiin hyvin laajasti, ja erot avustuskohteiden välillä kohderyhmän, toimintamuodon tai muiden taustatekijöiden osalta ovat vähäisiä. Tämä on eräässä mielessä selvityksen keskeinen tulos. Vaikutukset ovat pitkälti siis läpileikkaavia kaikissa kohderyhmissä ja toimintamuo-doissa. Eroja on, mutta niitä on ehkä kuitenkin ennakoitua vähemmän. Erityisesti erottuu se, että vaikutukset ovat olleet jonkin verran suurempia pienimmille avustuskoh-teille, joiden mahdollisuudet kehittää uusia toimintamuu-toja tai siirtää toimintoja verkkoon ovat olleet muita vähäisempiä. Korona onkin merkittävällä tavalla vaikuttanut sekä ulkoisen toiminnan että sisäisen toiminnan siirtymiseen verkkoon. Monelta osin on löydetty uusia mahdollisuuksia, mutta samalla on myös tunnistettu, mitä ei ole tarkoituksenmukaista siirtää verkkoon. Verkkoon ovat siirtyneet nekin, jotka eivät ennen pandemiaa olleet sitä tehneet. Tulosten mukaan 69 prosenttia avustuskoh-teista, joiden toiminta tai osa toiminnasta ei aiemmin ollut verkossa, on siirtynyt toimintaansa verkkoon pandemian aikana tai sen johdosta. Vain 10 prosenttia avustuskoh-teista ei aineiston perusteella siirtänyt toimintaa tai osia toiminnastaan verkkoon. Noin viidennes puolestaan toimi verkossa jo ennestään tai laajensi verkossa olevaa toimintaansa.

Saatujen kokemusten analysointi on tietyllä tavalla avustuskoh-teissa edelleen käynnissä, joten kaikkien muutosten pysyvyyttä on vielä vaikeaa ennakoida. Osin tämä liittyy myös siihen, ettei pandemia ole ohi. Tässä vaiheessa voitaneen kuitenkin jo sanoa, että erilaiset hybriditoteutukset ovat tulleet jäädäkseen. Kyselyvastauksissa on paljon huomioita siitä, että jatkossa hyödynnetään sekä lähi- että etämuotoja, vähemmän siitä, että kyseessä olisi valinta näiden välillä.

Pandemia on vaikuttanut suuresti kohderyhmien tavoittamiseen. Muutokset ovat kuitenkin pitkälti koko kyselyaineistoa läpileikkaavia. Avustuskoh-teista yli kahdessa kolmasosassa osallistuneiden määrä on pudonnut pandemian vaikutuksesta. Osallistuneiden määrä on noussut erityisesti rikosten uhrien, aineellista apua tarvitsevien ja eroperheiden alakohderyhmissä. Korostuneesti apua tarvitsevien pääkohderyhmässä puolestaan on ollut muita enemmän avustuskoh-teita, joihin pandemian vaikutus on ollut

vain vähäinen. Kyselyaineistosta ei löydy syitä kaikkien näiden ilmiöiden selittämiseksi, vaan tulosten jatkotulkintaa on tehtävä myös muiden tutkimusten ja selvitysten tulosten valossa. Esimerkiksi on oletettavaa, että koronapandemian aikana lisääntyneet mielenterveys- ja päihdeongelmat heijastuvat eri tavoin avustuskohteiden vastauksissa ja kohderyhmien tavoittamisessa tapahtuneissa muutoksissa. Yksittäisten erityisten kiinnostavien ilmiöiden tarkemmaksi selvittämiseksi voi olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkempaa kohderyhmä- tai toimintamuotokohtaista selvittelyä, joissa kyselyaineistoa tarkasteltaisiin muiden aineistojen ja tietojen valossa.

Kaikista avustuskohteista 74 prosenttia on joutunut luopumaan jostain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta. Pandemian vaikutus on ollut merkittävin fyysiseen kohtaamiseen perustuvissa toimintamuodoissa. Kyselyn tulosten mukaan 93 prosenttia avustuskohteista on kehittänyt uusia toimintamuotoja, joista suurin osa on jäänyt pysyviksi vähintään osittain.

Pandemian aikana 39 prosenttiin avustuskohteista tuli uusia vapaaehtoisia. Uusien vapaaehtoisten määrä oli suurin järjestöissä, joiden toiminta kohdistuu ammattilaisiin ja vapaaehtoisiin. Erityisesti vapaaehtoisten antama yksilöllinen tuki, vapaaehtoistyön koordinointi, puhelimesta annettava yksilöllinen tuki, perhekeskukset ja vapaaehtoisten ohjaamat ryhmät ovat toimintamuotoja, joihin myös pandemian aikana on ohjautunut vapaaehtoisia. Kyselyn kysymykset olivat kuitenkin monitulkintaisia, joten vastausten tulkinnessa on oltava varovainen. Joka tapauksessa vapaaehtoisten mukaan saamisen osalta kokemukset ovat monenlaisia. Pandemian alkuvaiheessa usea toimija havaitsi korostunutta halua auttaa, joka sittemmin tasaantui ja koronan pitkittyessä osan toimijoiden mukaan myös väheni. Kyse on pitkälti yksilöiden halusta tehdä vapaaehtoistyötä, mutta osin myös siitä, miltä osin vapaaehtoisten työ on liittynyt verkon yli toimimiseen ja millaiset valmiudet ja halu tällaiseen toimintaan henkilöillä on ollut.

Oppeja ja sovellettavaa

Erityisesti avovastausten ja tehtyjen haastattelujen perusteella koronan vaikutuksia on mahdollista konkreettisesti jäsentää erilaisten toiminnan muotojen mukaan. Yksilöasiakastoiminta on joko siirtynyt verkkoyhteyksien kautta toimivaksi, se on kyetty järjestämään terveysturvallisesti tai joissain tapauksissa toiminta jäänyt tauolle. Ryhmämuotoinen toiminta on pääasiassa joko siirtynyt verkkoon tai se on jäänyt tauolle. Sekä yksilö- että ryhmämuotoisia tapaamisia on myös siirretty ulos. Koulutustoiminta on pitkälti siirtynyt verkkoon. Konsultoiva ja muiden työtä tukeva työ on jatkunut eri kanavien kautta. Siinä määrin kuin toiminnot ovat siirtyneet verkkoon, ne eivät ole siirtyneet verkkoon sellaisinaan pandemiaa edeltävässä muodossa, vaan räätälöityinä verkkoon soveltuviksi. Tämä on edellyttänyt kokeiluja ja testaamista, mikä puolestaan on

edellyttänyt toteuttajilta osaamista ja ennakkoluulottomuutta. Osassa avustuskohteita toteuttavista organisaatioista digitalisaatio ja sen mahdollisuuksien haltuunotto oli tärkeä strateginen prioriteetti jo ennen pandemiaa, mikä organisaation koon ja resurssien ohella osaltaan on vaikuttanut sekä valmiuksiin että siihen, että henkilöstöllä on ollut johdon tuki uusien toimintatapojen luomiseen ja toteutukseen. Isommissa organisaatioissa on myös ollut enemmän mahdollisuuksia saada käyttöön tarvittaessa ajoittaisia lisäresursseja ja -osaamisia. Osa verkkoon siirtymiseen liittyvästä työstä on ollut asiakkaille näkymättömämpää kuten esimerkiksi saavutettavuuteen liittyvien kysymysten ratkaiseminen, tietoturvallisten ratkaisujen aikaansaaminen ja hyvän digitaalisen asiakaskokemuksen kehittäminen. Oma työnsänsä on ollut työnantajaroolissa tapahtunut työ johtamiseen, työskentelyolosuhteisiin ja työhyvinvointiin liittyen. Etätyökäytännöt, terveysturvallisuus, kansallisen ja alueellisten viranomaisten ohjeiden huomioiminen ja soveltaminen, riskienhallinnan ja ohjeistuksen ajantasaisuus, viestinnän riittävyys ja ajantasaisuus sekä tietoteknisten välineiden ja osaamisen riittävyys nousivat erityisesti esiin.

Kyselyaineistosta nousee esiin eräitä keskeisiä saatuja oppeja, jotka vetävät yhteen monen vastaajan kokemuksia. Ensinnäkin, yksinkertainenkin ratkaisu voi toimia hyvin. Esimerkiksi asiakkaan tapaaminen videopuheluyhteydellä voikin toimia hyvin tai jopa entistä tapaa paremmin. Joskus ratkaisu on ollutkin "analoginen" kuten esimerkiksi vahva jalkautuminen ulkotiloihin ja yhteisöihin tapaamisten ja kävelyiden muodossa tai kirjeiden ja korttien kirjoittaminen. Toiseksi, verkkopalveluiden saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota oman asiakaskunnan tarpeiden näkökulmasta. Uusia mahdollisuuksia on nyt kokeiltu kuten esimerkiksi ääniviestien entistä vahvempaa käyttöä, erilaisia oppimisalustoja sekä tiedonjakoa erilaisten toimintojen avulla. Oleellista on ollut, että käytössä on ollut vaihtoehtoisia tapoja (esimerkiksi tekstiä, ääntä ja kuvia). Selkeä kieli kaikessa viestinnässä on osoittautunut tärkeäksi. Saavutettavuuden varmistaminen on muuttumassa yhdeksi asiantuntijan perustaidoksi. Kolmanneksi, vaikutukset voivat olla ennemminkin yksilöllisiä kuin asiakas- tai kohderyhmiin liittyviä. Yksittäisiä asiakkaita on saatu lisää verkkoon siirtymisen johdosta, mutta yksittäisiä asiakkaita on myös menetetty tämän seurauksena. Yleisesti ottaen ei pitäisi olettaa, vaan mieluummin tutkia ja kokeilla, millaisia valmiuksia ja millaisia välineitä asiakkailla on. Yhden haastatellun sanoin: "Nuorten joukossa osa tippui pois siirryttäessä verkkoon, kun puolestaan asunnottomissa osa pystyi hyvin etätyöskentelyyn." Neljänneksi, verkkoon siirtymisen soveltuvuudella on rajansa. Kaikkea ei voi toteuttaa verkon avulla eikä tiettyjä asiakasvaikutuksia synny, ellei ole mahdollista myös tavata asiakkaita. Viidenneksi, onnistumisiin pandemiavuonna vaikutti järjestöjen ja niiden asiantuntijoiden sinnikkyys ja kekseliäisyys kokeilla rohkeasti uutta. Kuudenneksi, kokemusten vaihtoa ja oppimista on tapahtunut monenlaisissa

järjestöjen sisäisissä ja välisissä verkostoissa, joiden merkitys on korostunut tilanteissa, joissa ammatillisia vertaisten välisiä kohtaamisia muutoin on ollut tavallista vähemmän.

Osan toiminnoista saatavuus oletettavasti parantuu uusien digitaalisten ratkaisujen myötä. Järjestöillä on nyt myös uudenlaisia mahdollisuuksia tavoittaa asiakkaitaan ajasta ja paikasta riippumatta. Yhden haastattelun sanoin: "Traagista, että tarvittiin pandemia, että herätään paikkariippumattomuuteen." Tämä voi mahdollistaa myös erilaisten "niche-toimintojen" kustannustehokkaan rakentamisen. Esimerkiksi jokin tietty koulutus voidaan järjestää monimuotoisesti digitaalisten apuvälineiden avulla maantieteellisesti hajallaan olevalle kohderyhmälle. Monen järjestön osalta pandemian opit ja verkkoon siirrettävät toiminnot mahdollistivat tai mahdollistavat uusien asiakkaiden saamisen. Samalla verkkomarkkinointiosaamisen tarve tulee kasvamaan. Samalla on todennäköistä, että osa verkkoon siirtyneestä toiminnasta on tarkoituksenmukaista joiltain osin palauttaa läsnä tapahtuvaksi toiminnaksi. Avovastauksissa ja haastatteluissa esiintyi myös huolta siitä, että koronapandemian vaikutuksia ei voi tulkita liian pelkistetyksi ja sen perusteella luoda säästöperusteita läsnä tapahtuvien toimintojen epätarkoituksenmukaiselle vähentämiselle tai lakkauttamiselle. Haastatteluissa arveltiin, että seuraavassa vaiheessa toimintoja on mahdollista kehittää entistä paremmin tavoittamaan erilaisia kohderyhmiä yhdistelemällä ja varioimalla toimintoja esimerkiksi sen osalta, missä määrin niissä on "livenä tapahtuvaa" tai etänä tapahtuvaa toimintaa tai näiden yhdistelmiä.

Haastatteluissa arveltiin, että koronapandemia on vaikuttanut myös toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja esimerkiksi hankeideointiin yhteisten tapaamis- ja keskustelutilaisuuksien vähennyttyä tai siirtyessä vuorovaikutusta vähentäen verkkoon. Lisäksi koronan nähtiin vaikuttavan siihen, missä määrin tietotekniikka, välineet ja laitteistot sekä tietoturva tulevat jatkossa entistä enemmän toiminnan laadun osatekijöiksi. Samalla arvioitiin, että pandemian jäljiltä on myös uusia jalkautuvan etsivän työn tarpeita uusien tai näkyväksi tulleiden ilmiöiden johdosta. Pandemian jälkiä on niin ikään kyettävä korjaamaan suuntaamalla toimintaa erityisesti kärsineille haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, joihin kuuluviksi usein mainittiin päihde- ja mielenterveyskuntoutajat, eri syistä yksinäisyydestä kärsivät, nuoret ja lapsiperheet, pitkäaikaistyöttömät sekä iäkkäät.

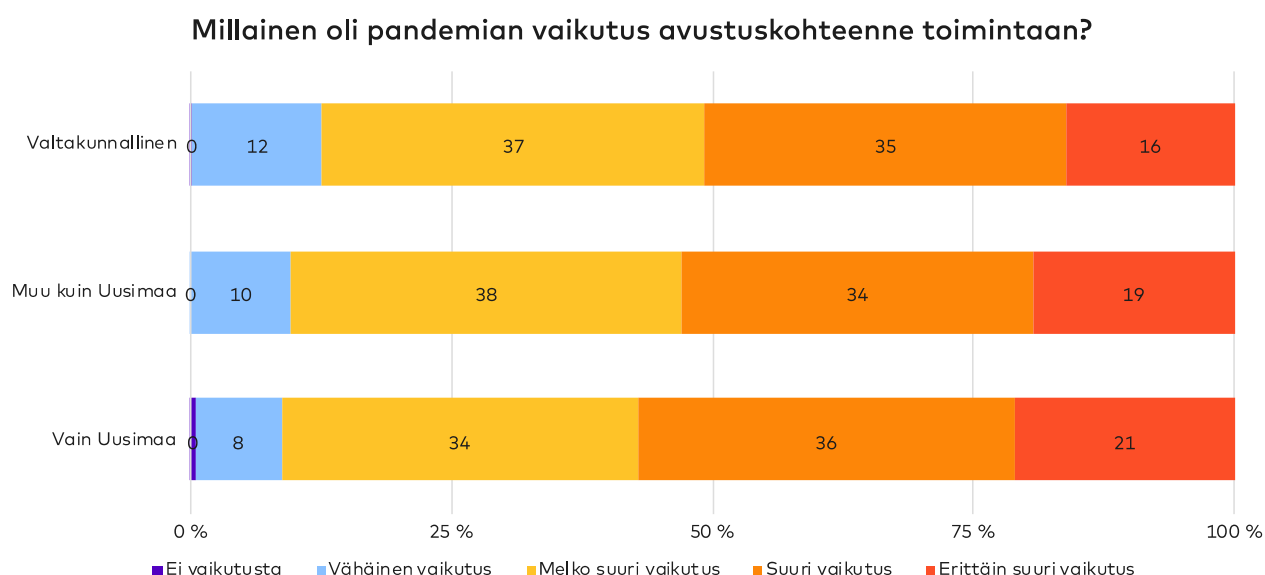
Positiivisesti arvioiden yhtenä koronan vaikutuksena voi myös nähdä järjestöjen, niiden henkilöstön ja mukana olevien vapaaehtoisten sopeutumiskyvyn ja kestävyiden parantuneen, mikä toivottavasti auttaa edelleen jatkossa toiminnan kehittämisessä. Jatkossa toimijoiden oppimista voisi vauhdittaa edelleen kohdennetuilla temaattisilla kehittämistilaisuuksilla, joissa voitaisiin käsitellä parhaita kehitettyjä tapoja toimia ja vaikuttaa positiivisesti eri kohderyhmiin.

Liitteet

Haastateltujen taustaorganisaatiot

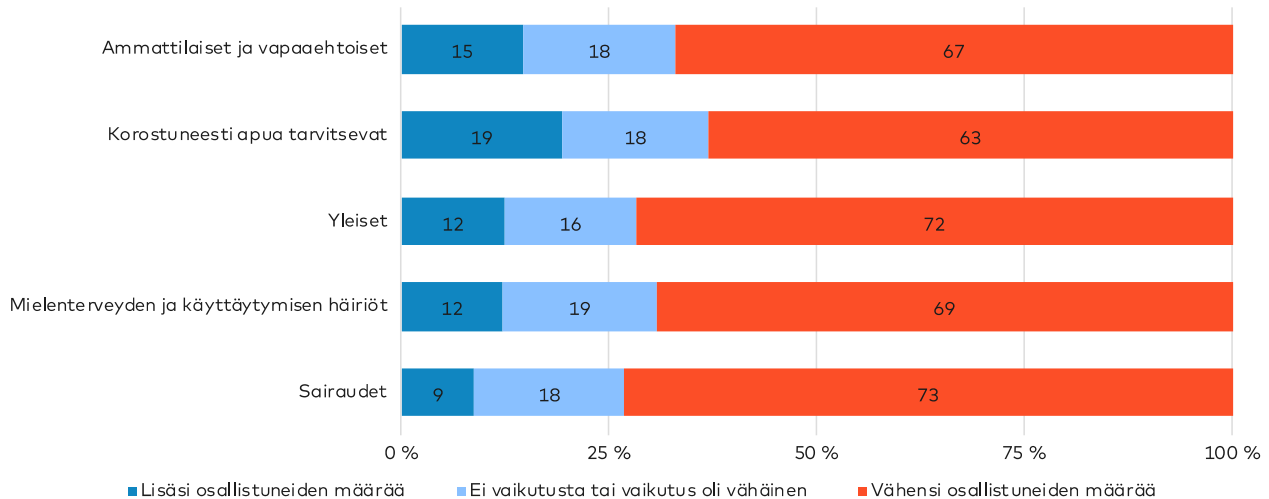
- ASPA-säätiö
- Helsingin Diakonissalaitos
- Joensuun Setlementti ry
- Miessakit ry
- Suomen Pakolaisapu ry

Kyselyn täydentävät kuviot

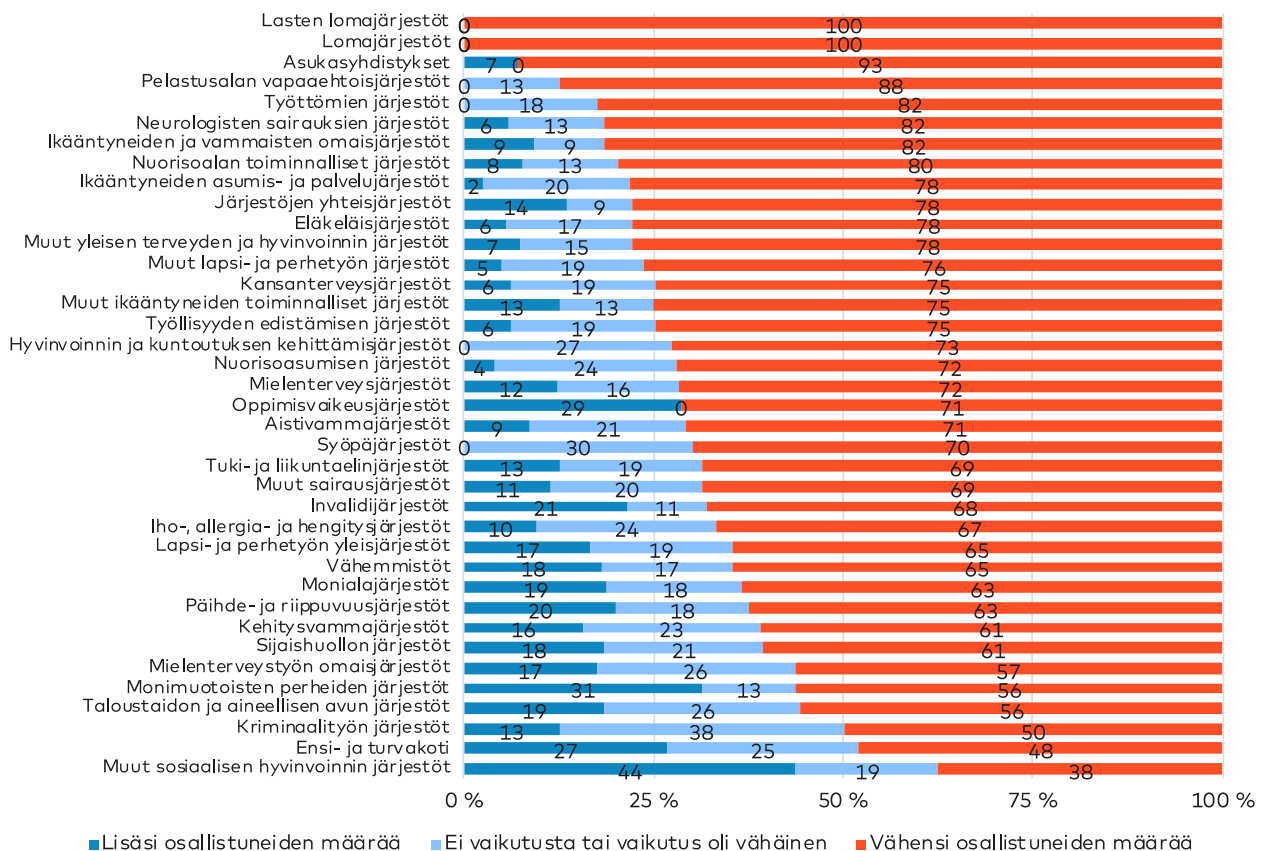
Kuva 35 Pandemian vaikutus avustuskohteiden toimintaan (alue)

Miten pandemia vaikutti toimintaanne osallistuneiden määrään?

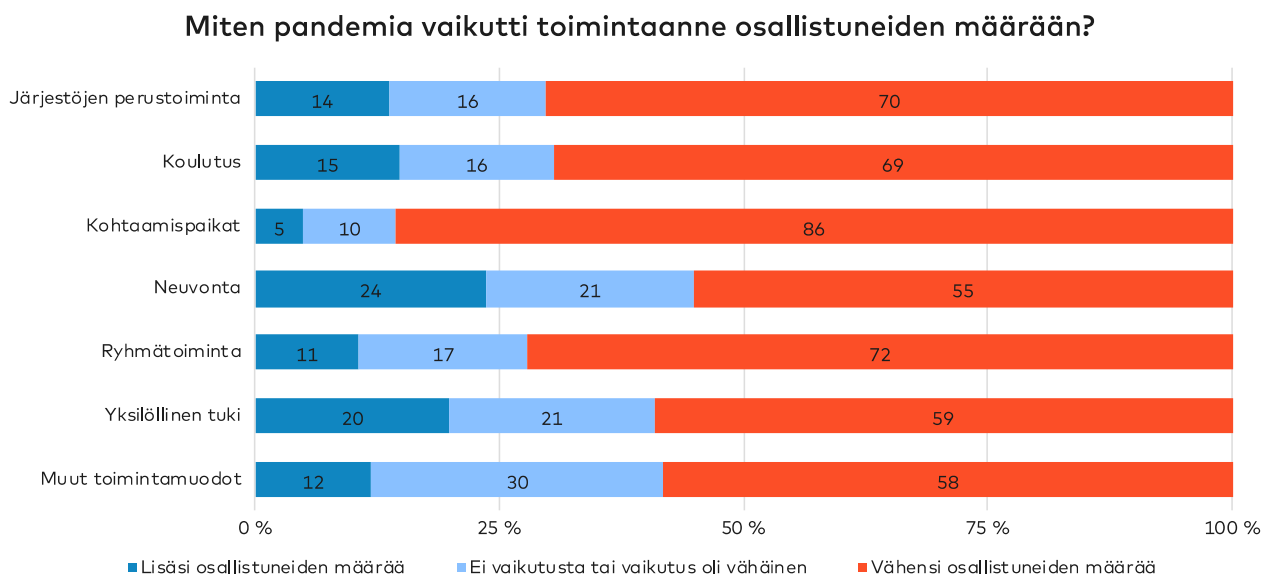

Kuva 36 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (pääkohderyhmä)

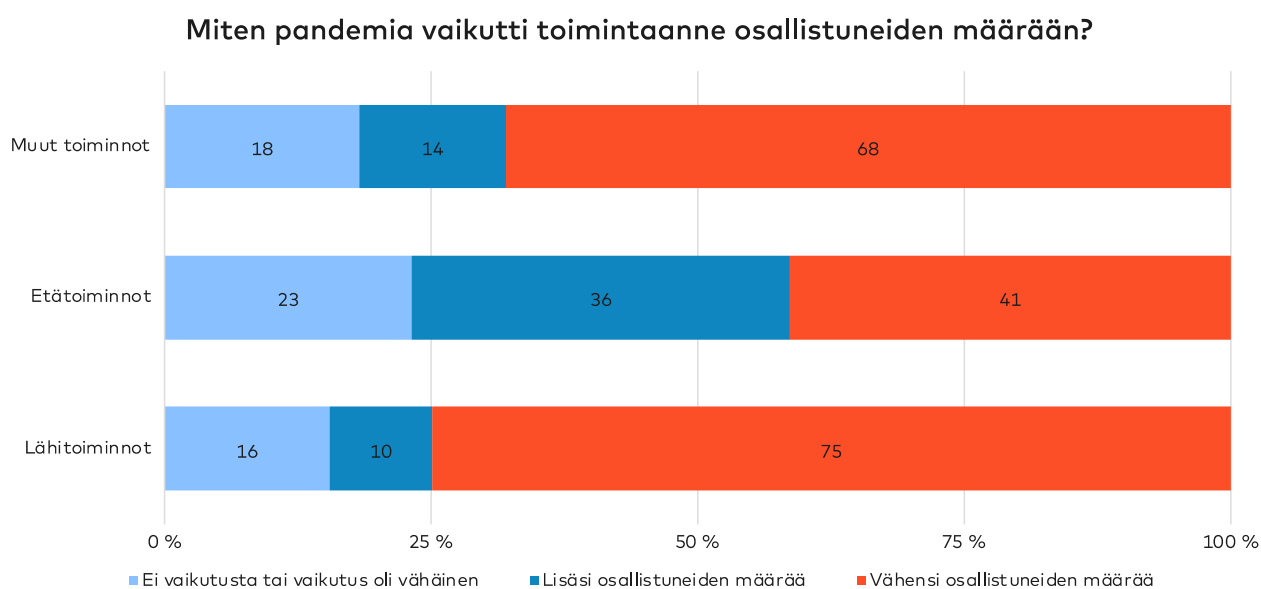
Miten pandemia vaikutti toimintaanne osallistuneiden määrään?

Kuva 37 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (järjestöluokka)

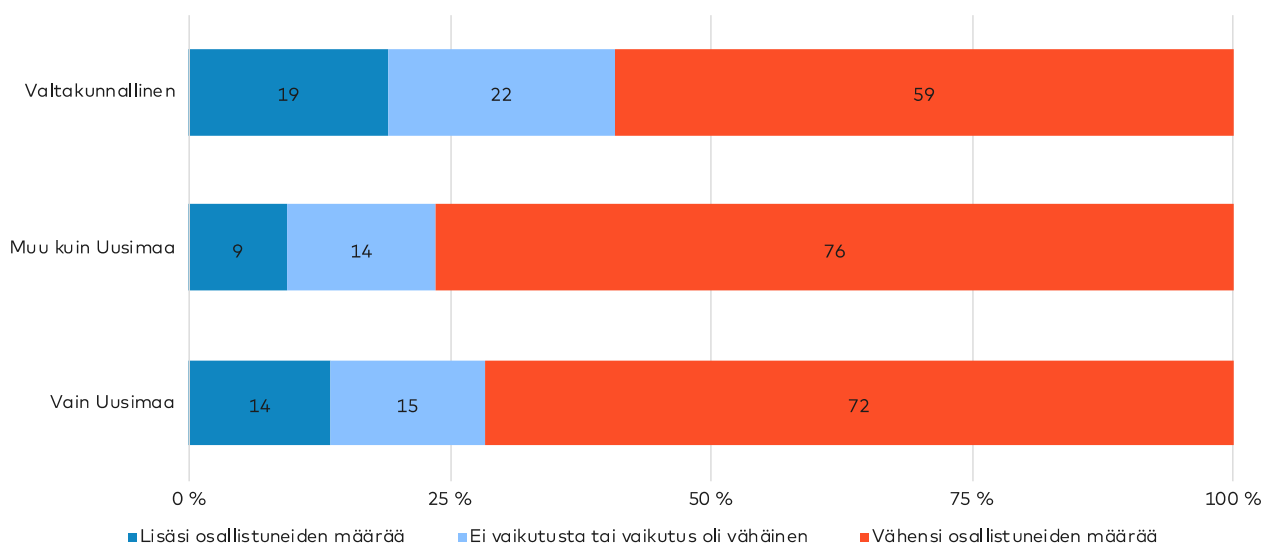

Kuva 38 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (päätoimintamuoto)

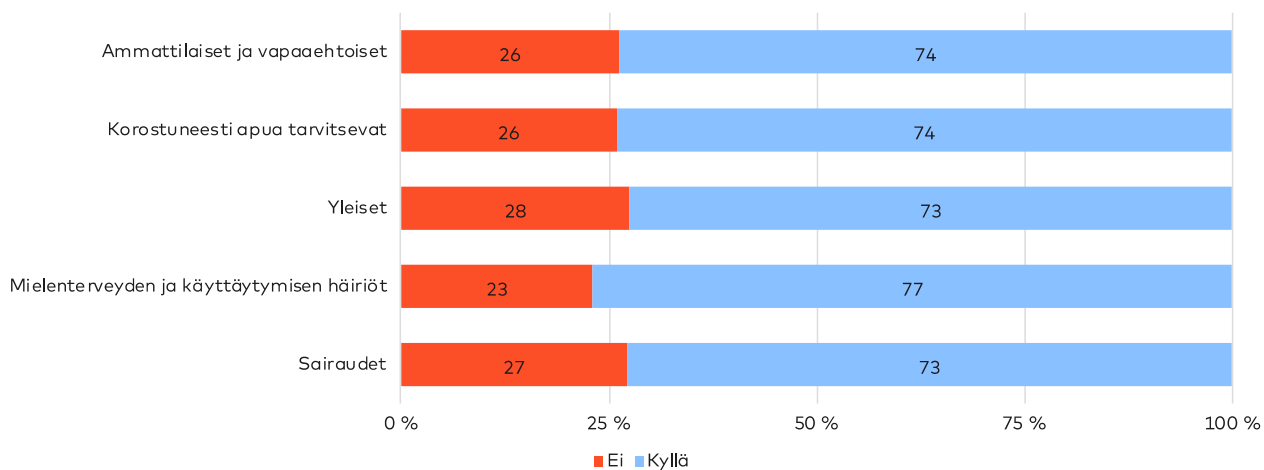
Kuva 39 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (toiminnan luonne)

Miten pandemia vaikutti toimintaanne osallistuneiden määrään?

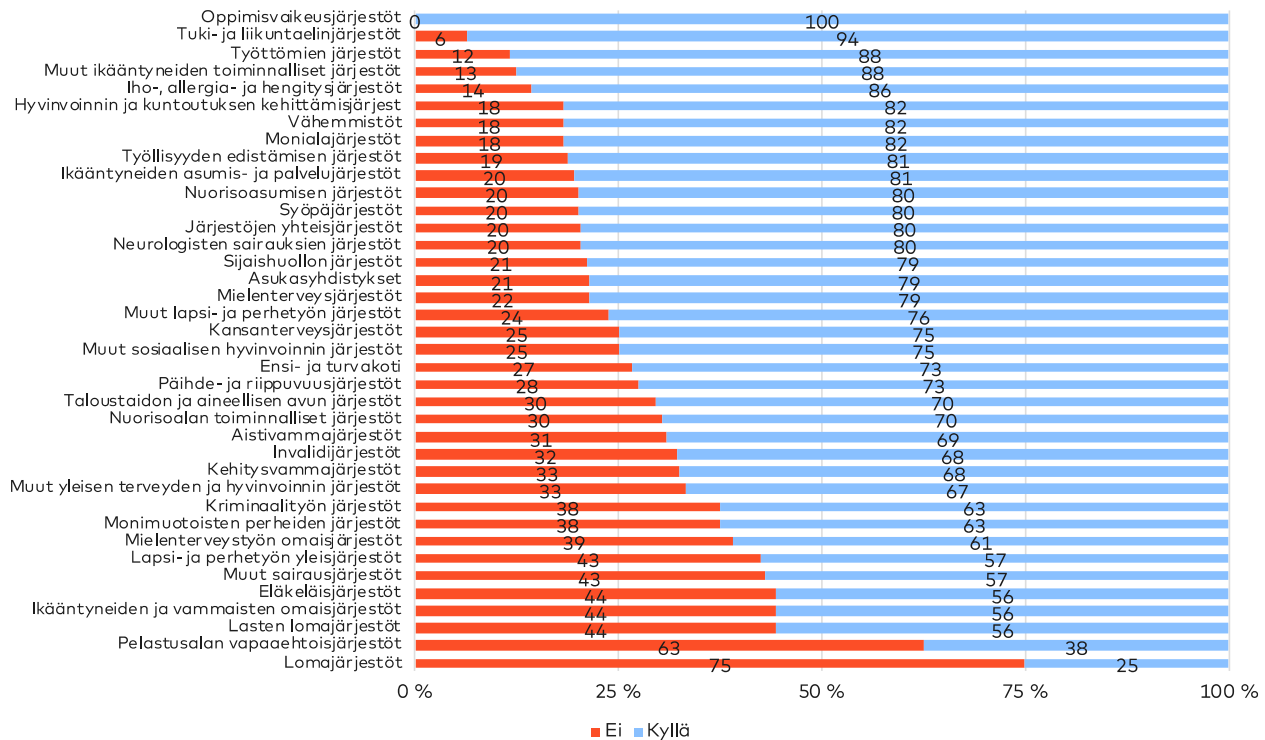
Kuva 40 Pandemian vaikutus toimintaan osallistuneiden määrään (alue)

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

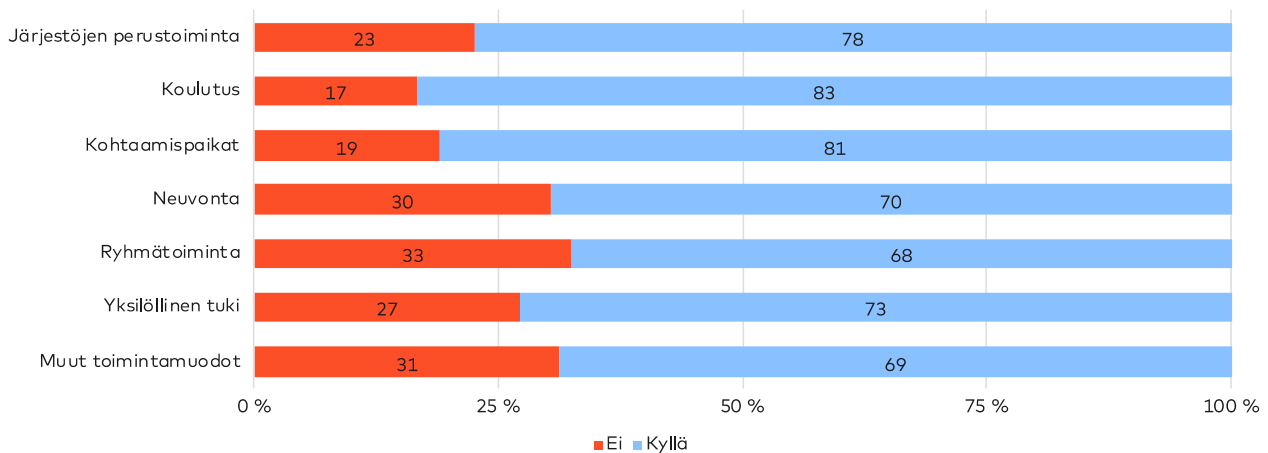
Kuva 41 Toimintamuodoista luopuminen (pääkohderyhmä)

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

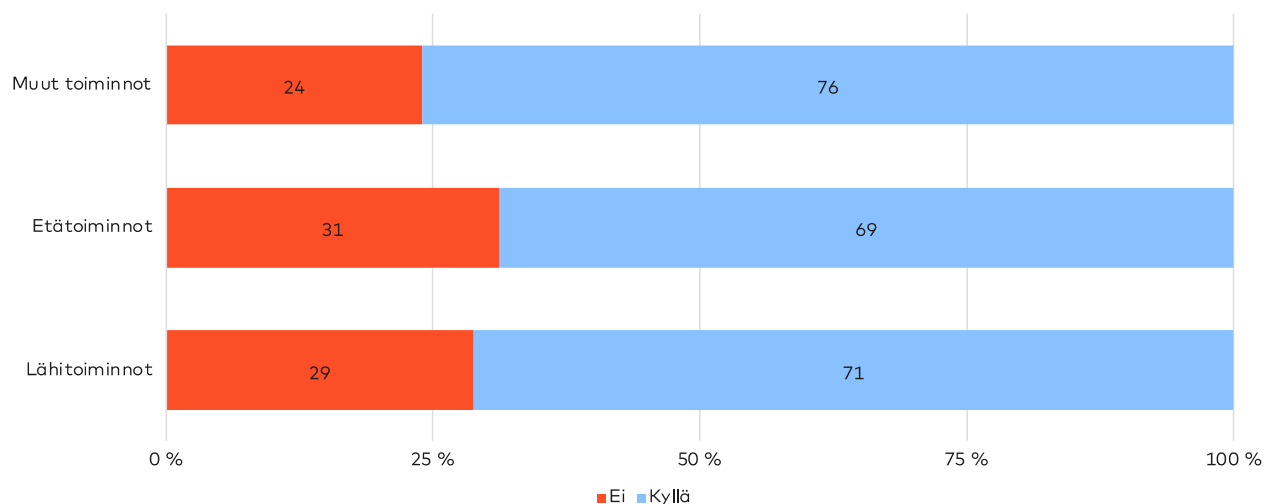
Kuva 42 Toimintamuodoista luopuminen (järjestöluokka)

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

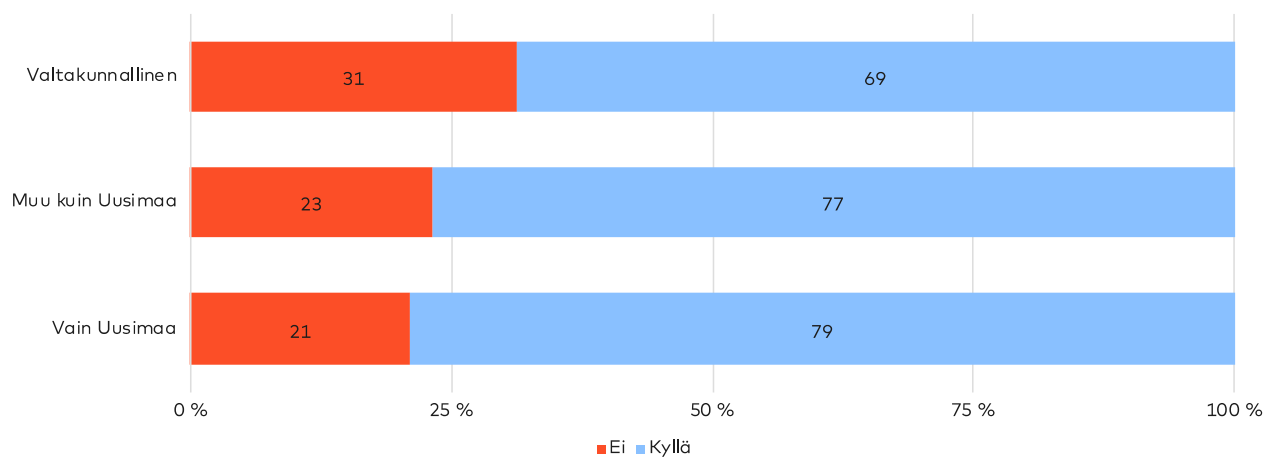
Kuva 43 Toimintamuodoista luopuminen (päätoimintamuoto)

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

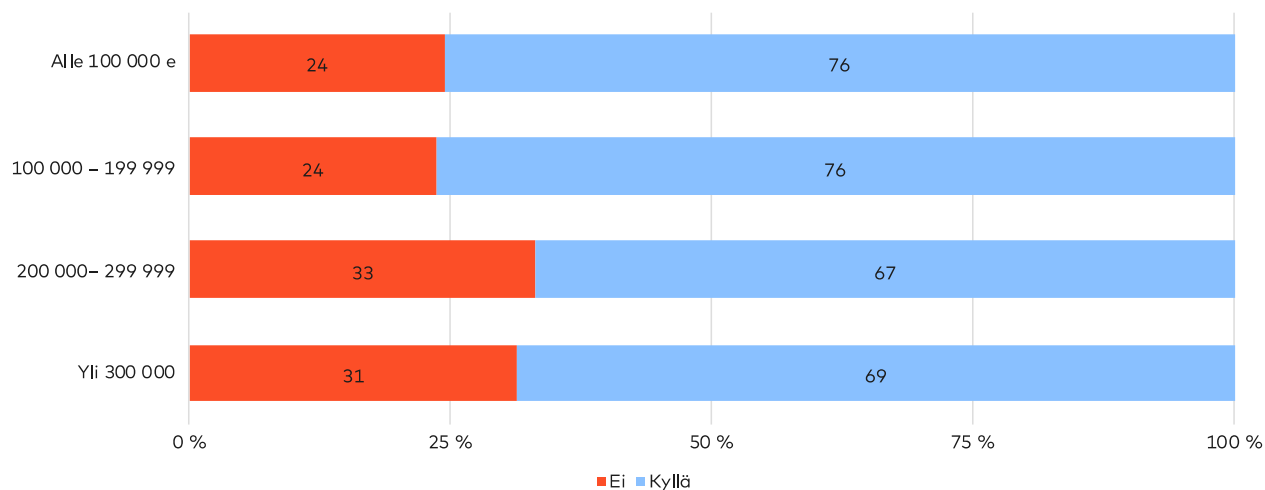
Kuva 44 Toimintamuodoista luopuminen (toiminnan luonne)

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

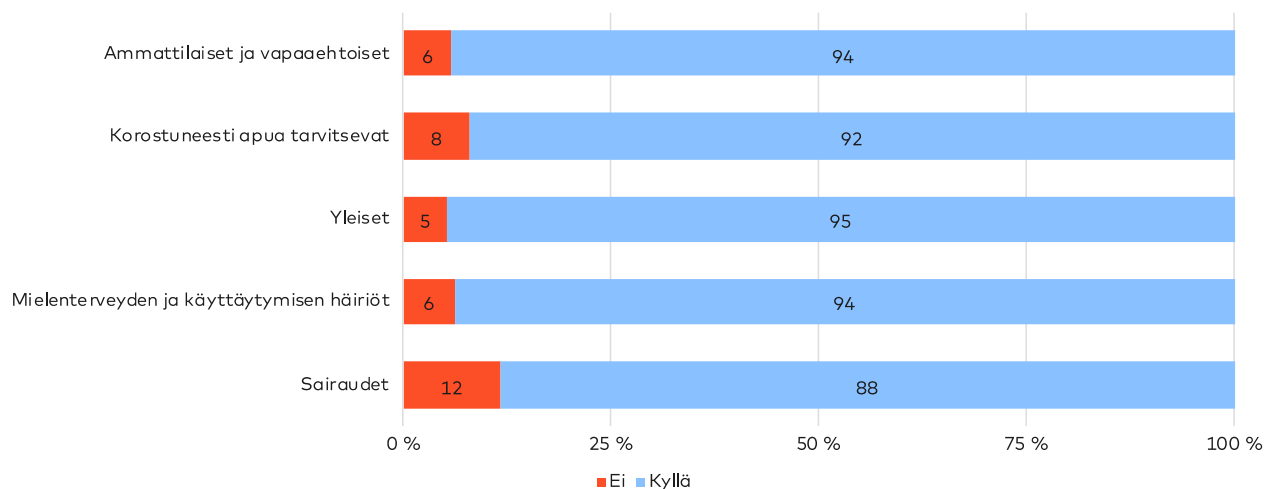
Kuva 45 Toimintamuodoista luopuminen (alue)

Luovuitteko joistain toimintamuodoista pandemian aikana tai sen johdosta?

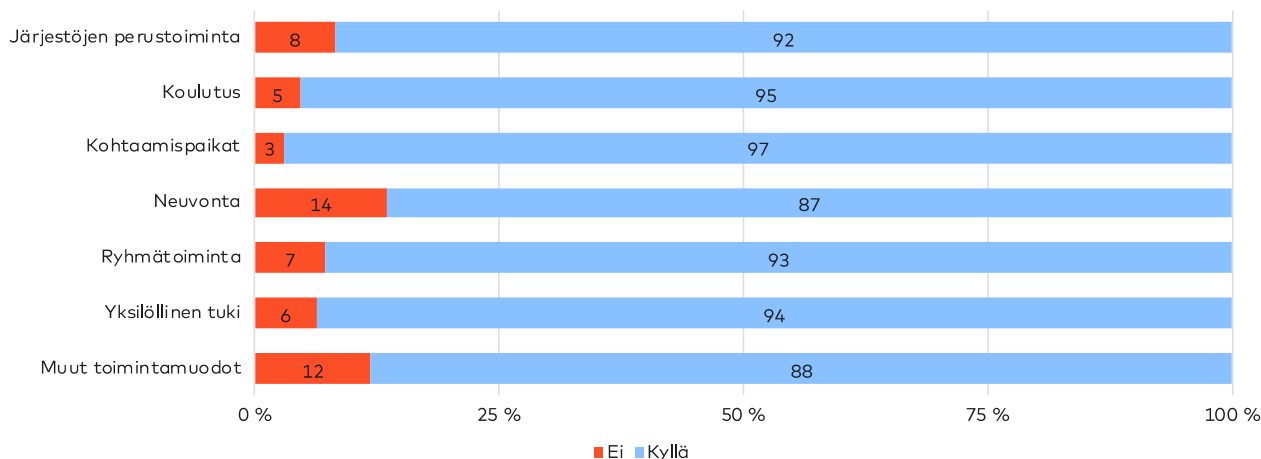
Kuva 46 Toimintamuodoista luopuminen (avustuksen määrä)

Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

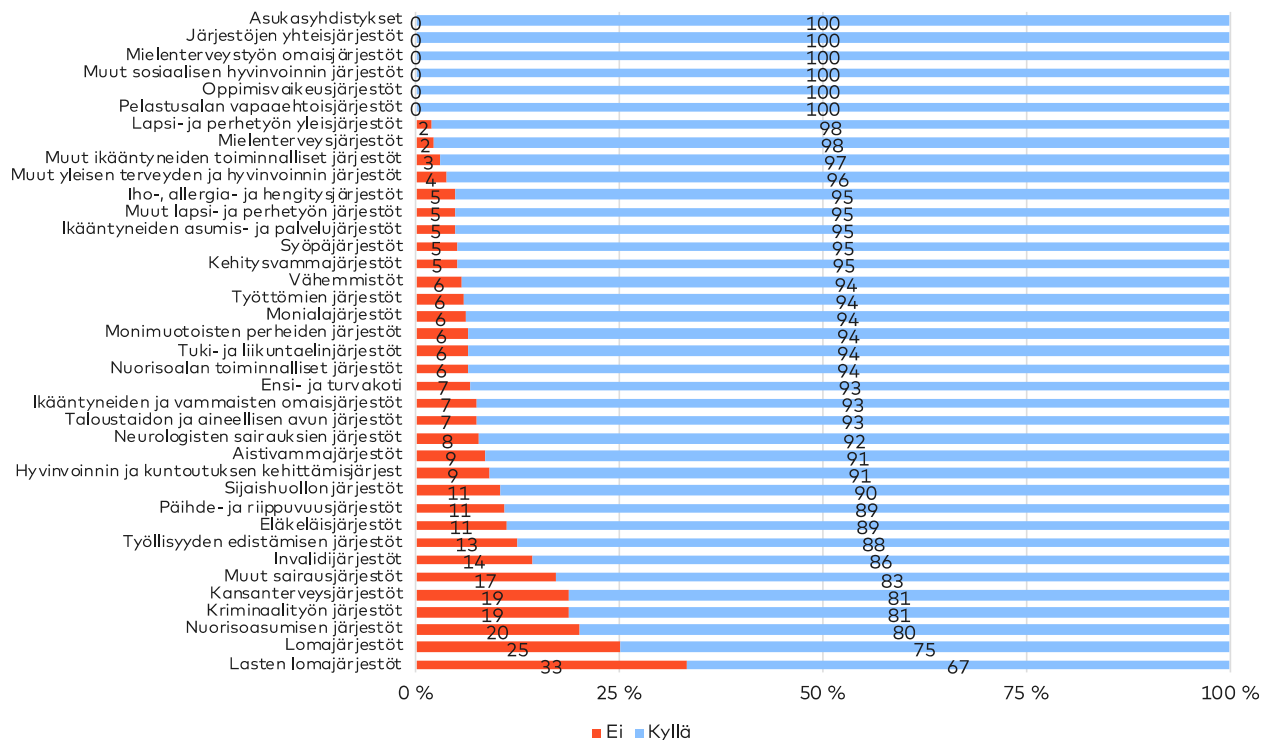
Kuva 47 Uudet toimintamuodot (pääkohderyhmä)

Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

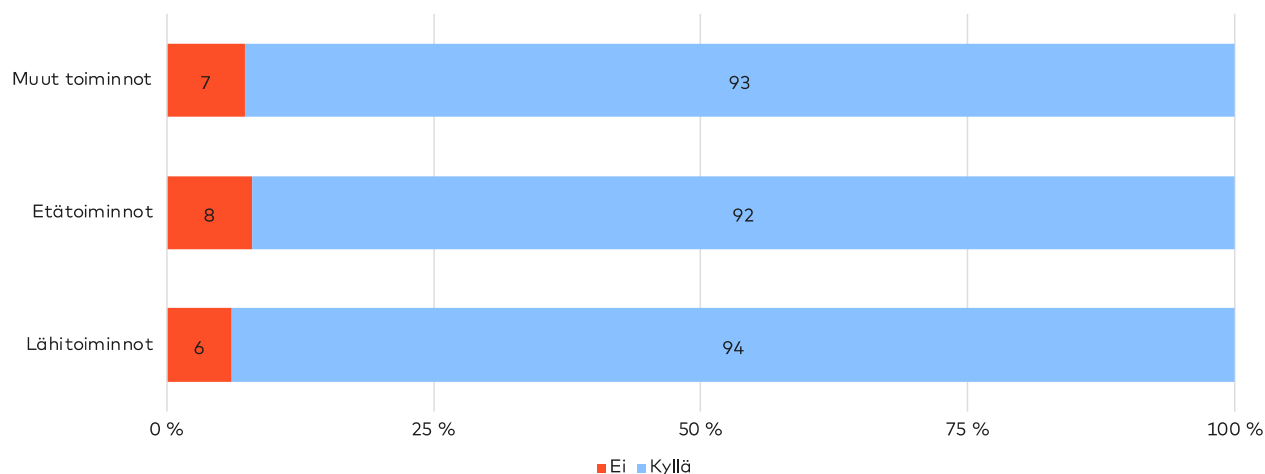
Kuva 48 Uudet toimintamuodot (päätoimintamuoto)

Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

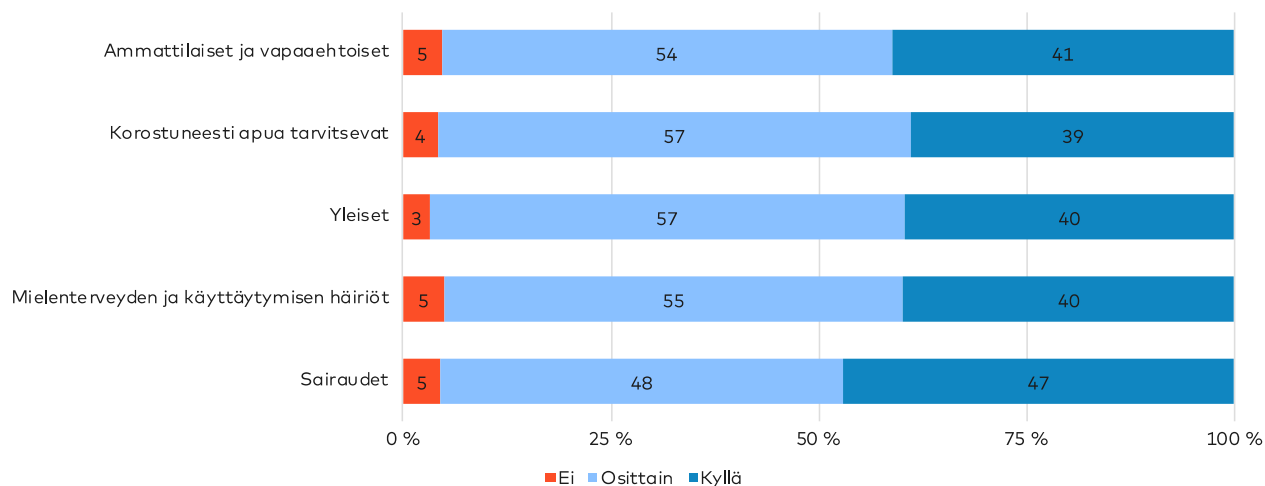
Kuva 49 Uudet toimintamuodot (järjestöluokka)

Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

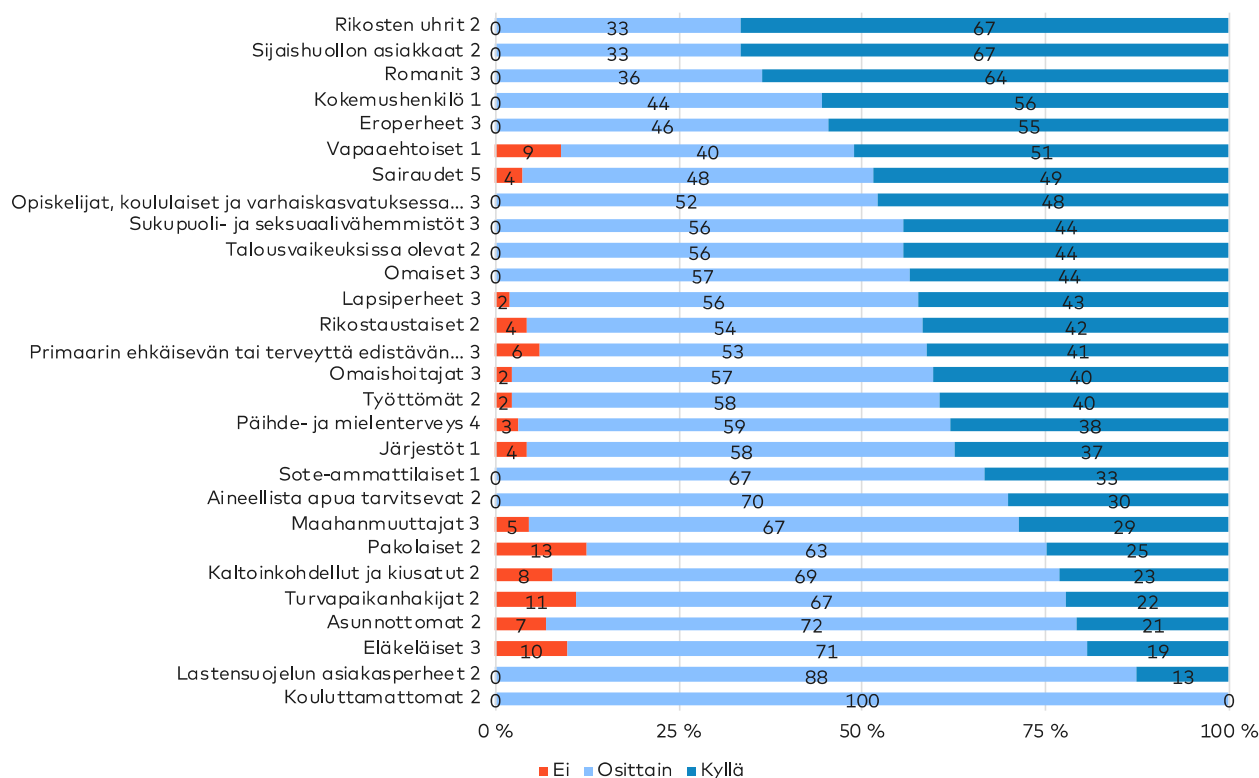
Kuva 50 Uudet toimintamuodot (toiminnan luonne)

Jäivätäkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

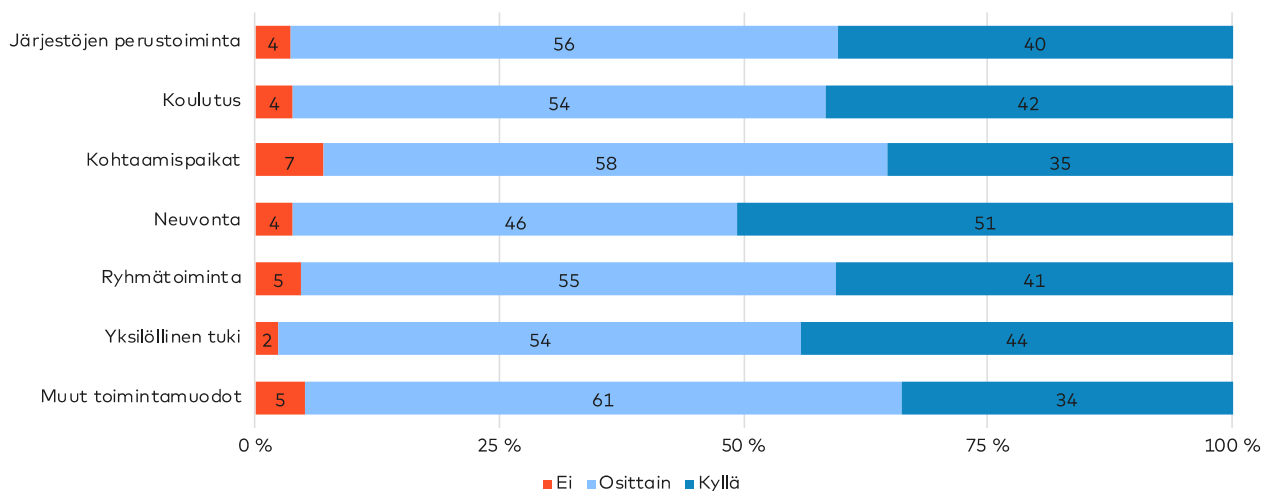
Kuva 51 Uusien toimintamutojen pysyvyys (pääkohderyhmä)

Jäivätäkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

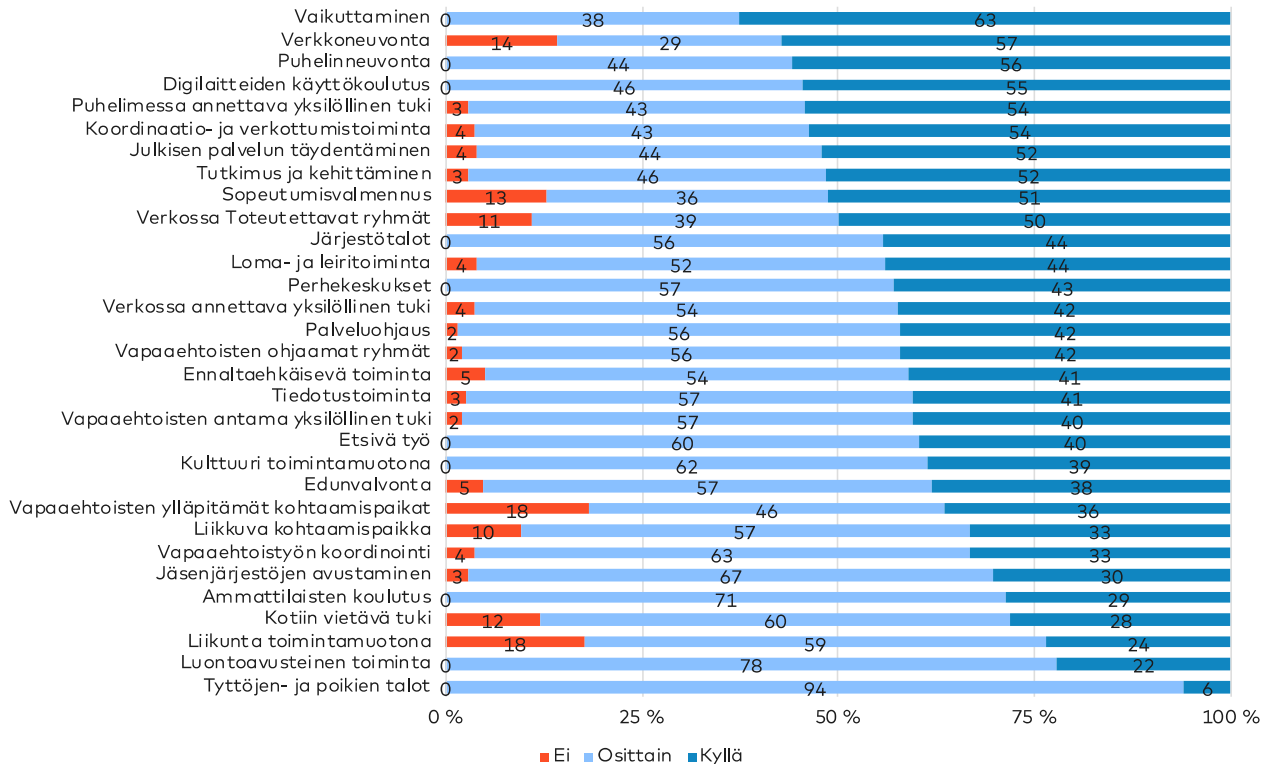
Kuva 52 Uusien toimintamutojen pysyvyys (alakohderyhmä)

Jäivätäkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

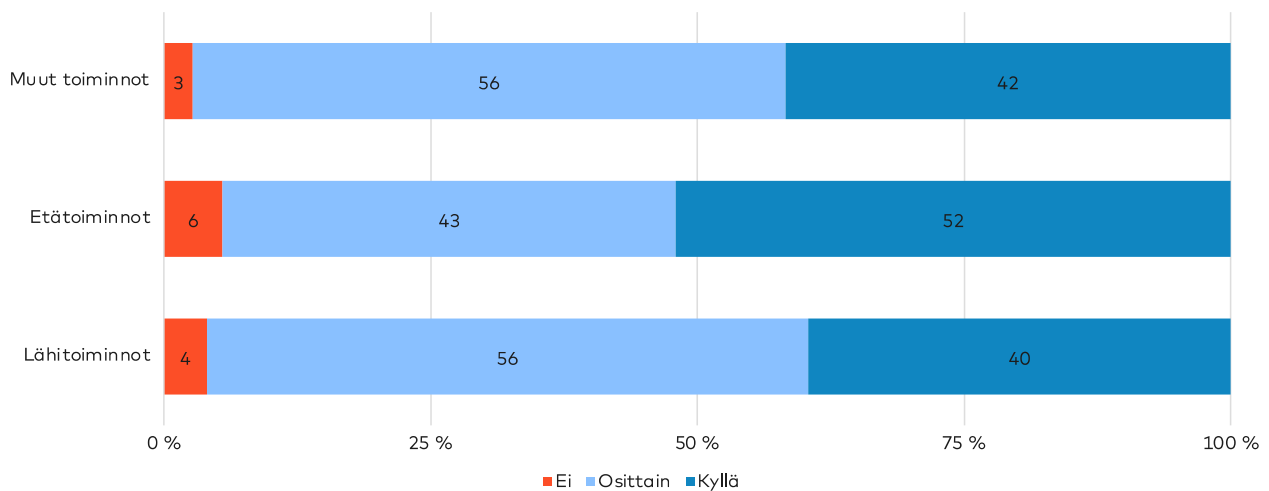
Kuva 53 Uusien toimintamutojen pysyvyys (päätoimintamuto)

Jäivätkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

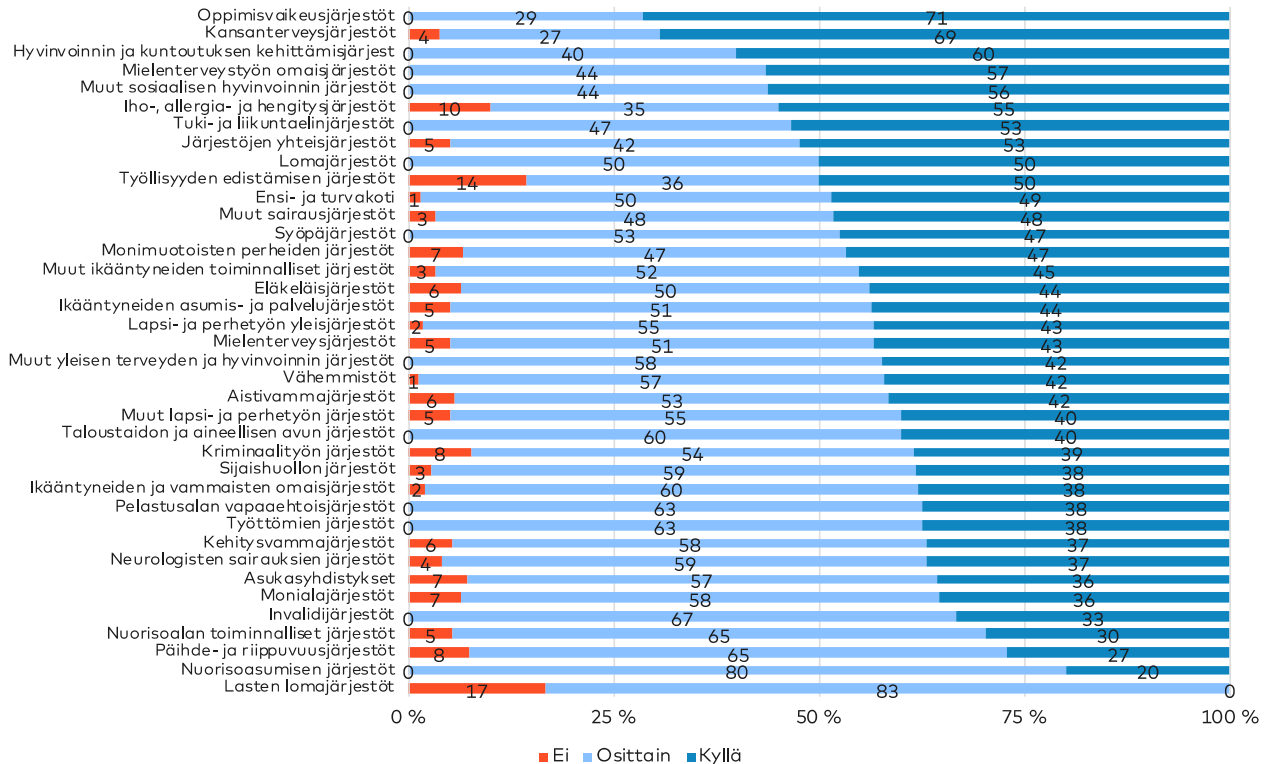
Kuva 54 Uusien toimintamuotojen pysyvyys (alatoimintamuoto)

Jäivätkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

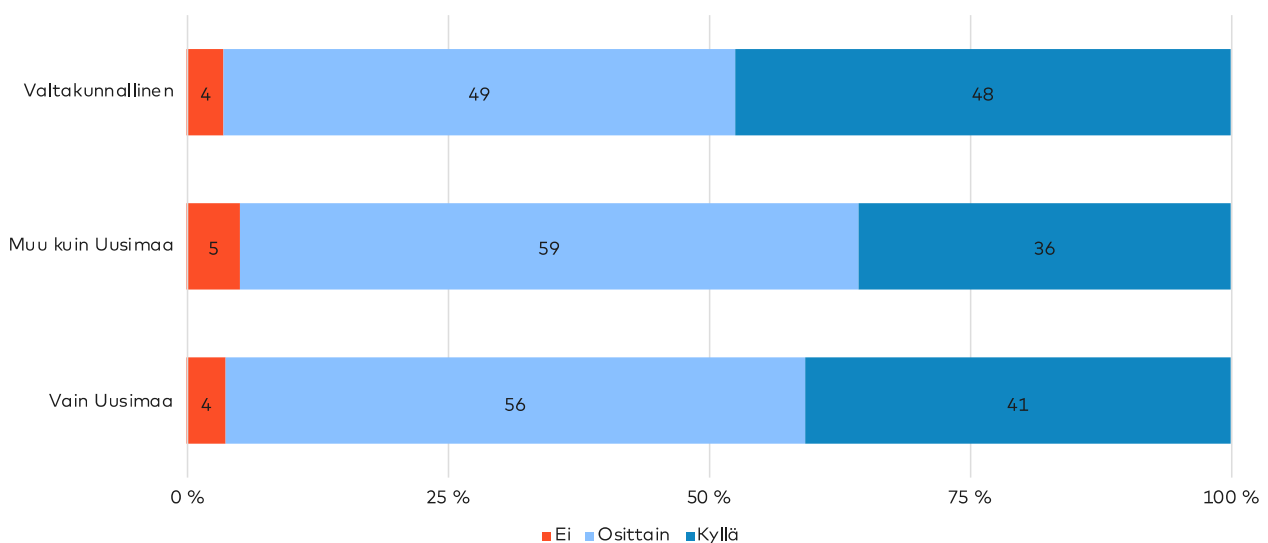
Kuva 55 Uusien toimintamuotojen pysyvyys (toiminnan luonne)

Jäivätkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

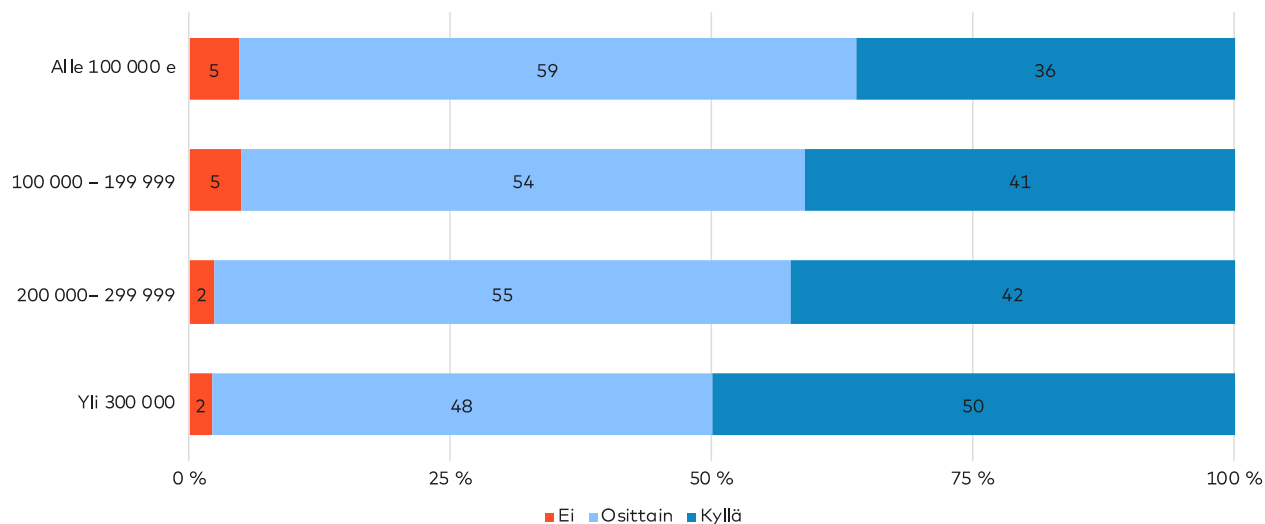
Kuva 56 Uusien toimintamallien pysyvyys (järjestöluokka)

Jäivätkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

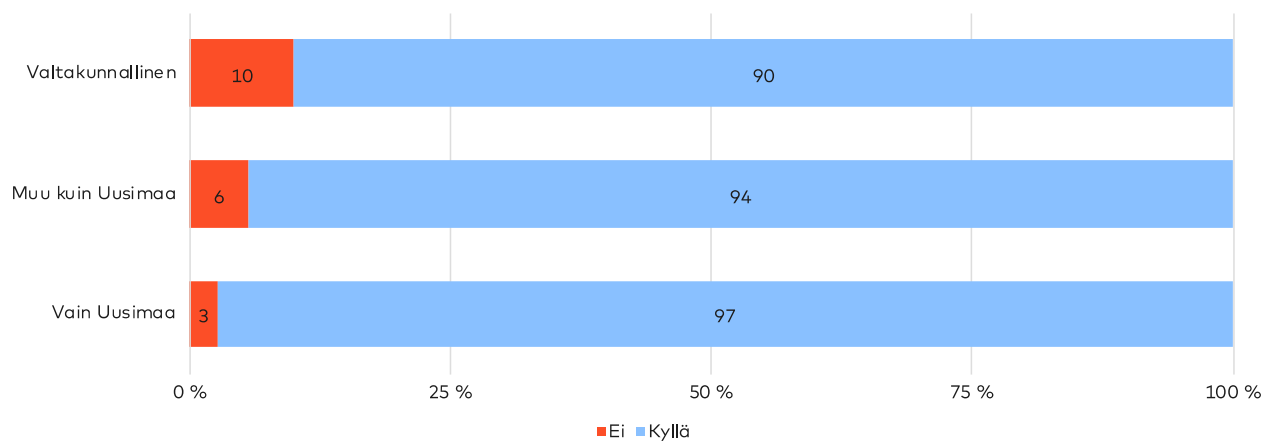
Kuva 57 Uusien toimintamallien pysyvyys (alue)

Jäivätkö uudet kehitetyt toimintamuodot pysyviksi toimintatavoiksi?

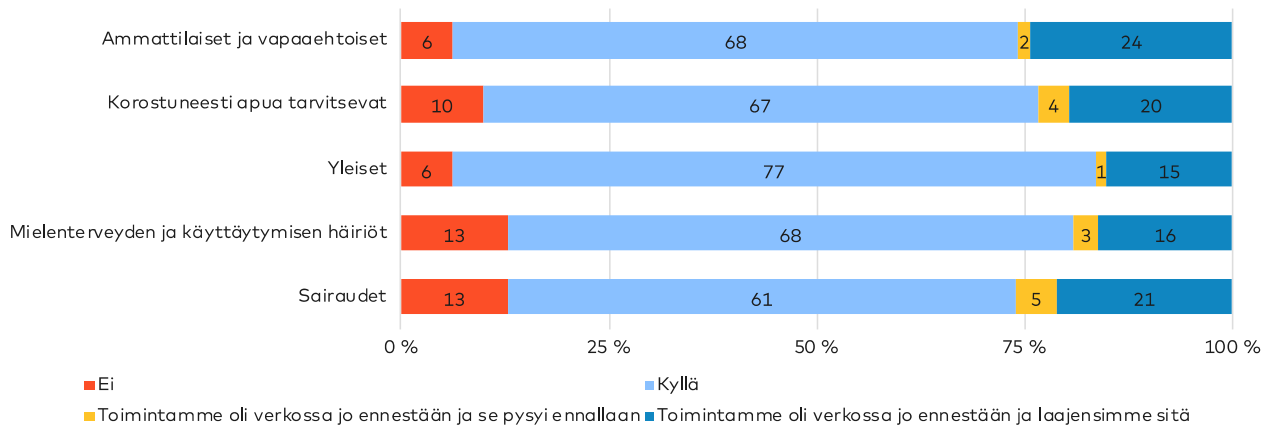
Kuva 58 Uusien toimintamuotojen pysyvyys (avustuksen määrä)

Kehitettiinkö pandemian aikana tai sen johdosta uusia toimintamuotoja?

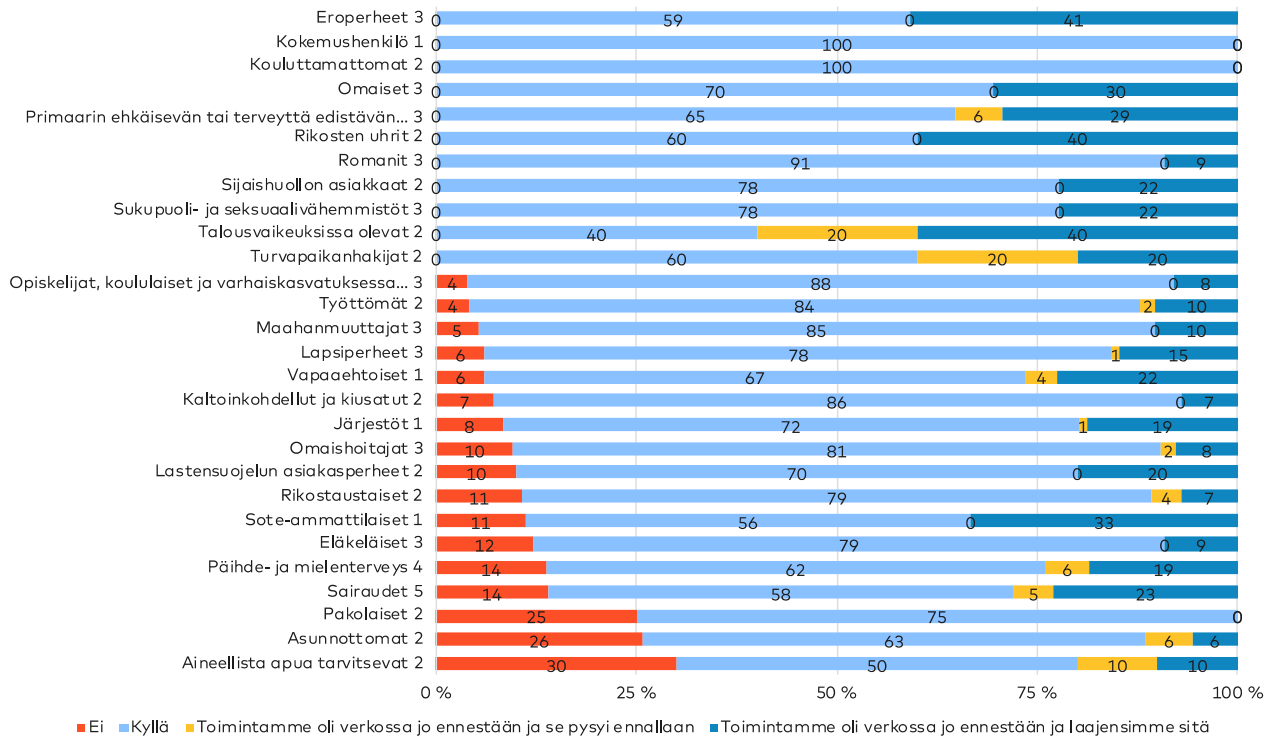
Kuva 59 Uudet toimintamuodot (alue)

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

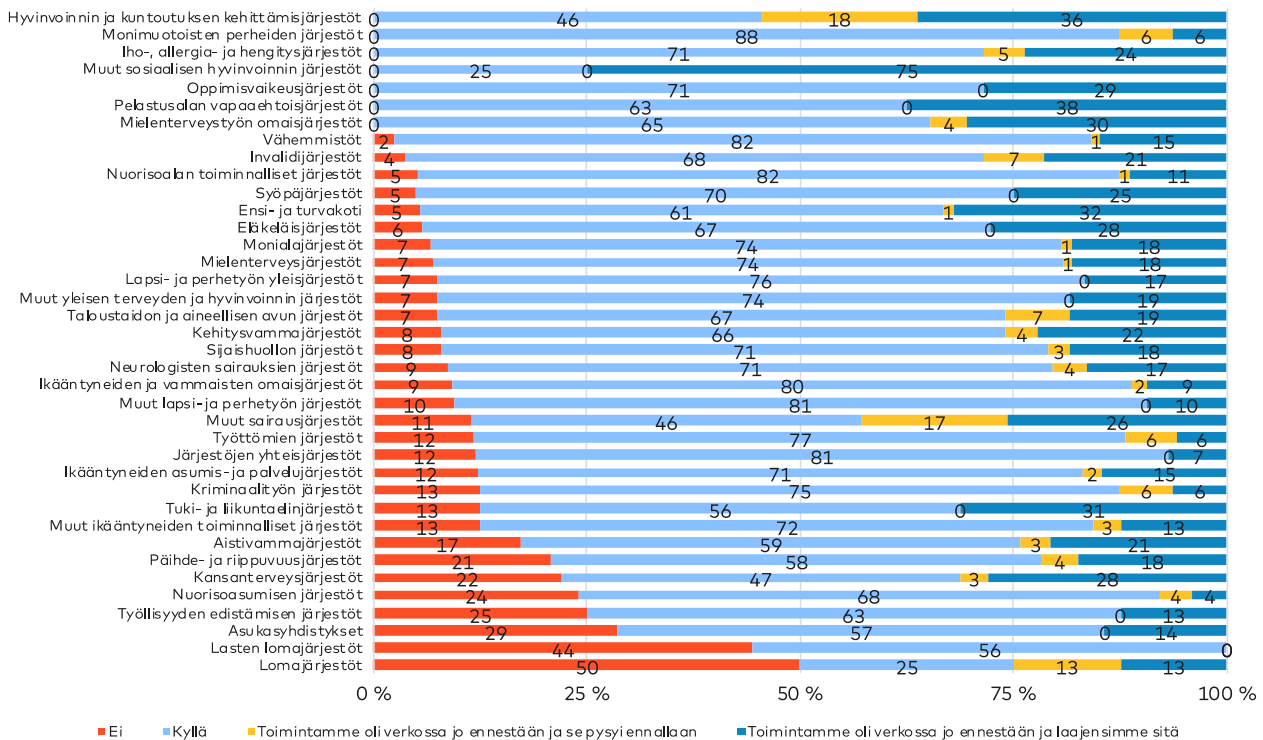
Kuva 60 Toiminnan siirtäminen verkkoon (pääkohderyhmä)

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

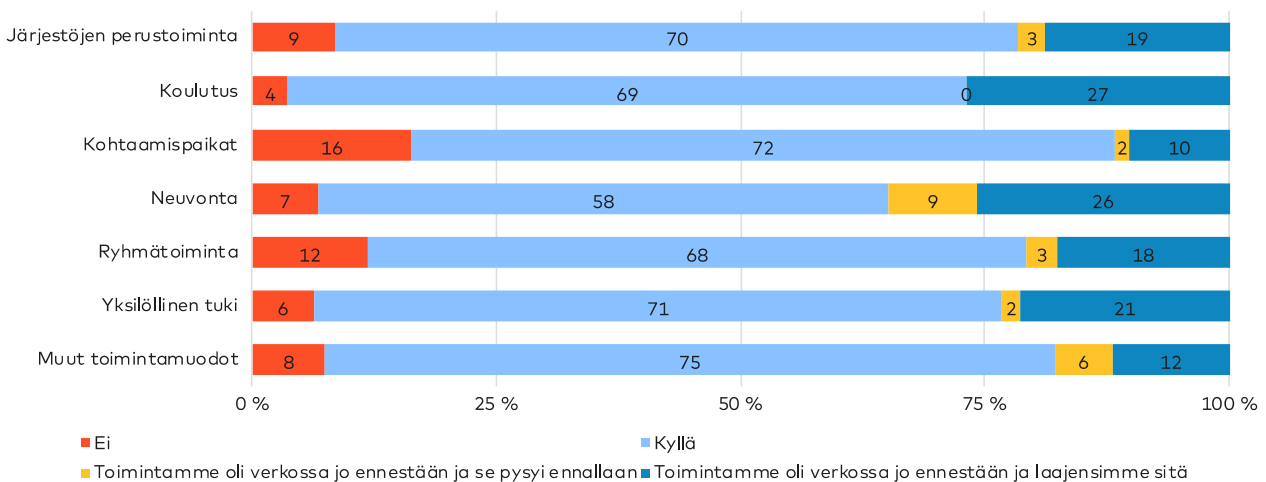
Kuva 61 Toiminnan siirtäminen verkkoon (alakohderyhmä)

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

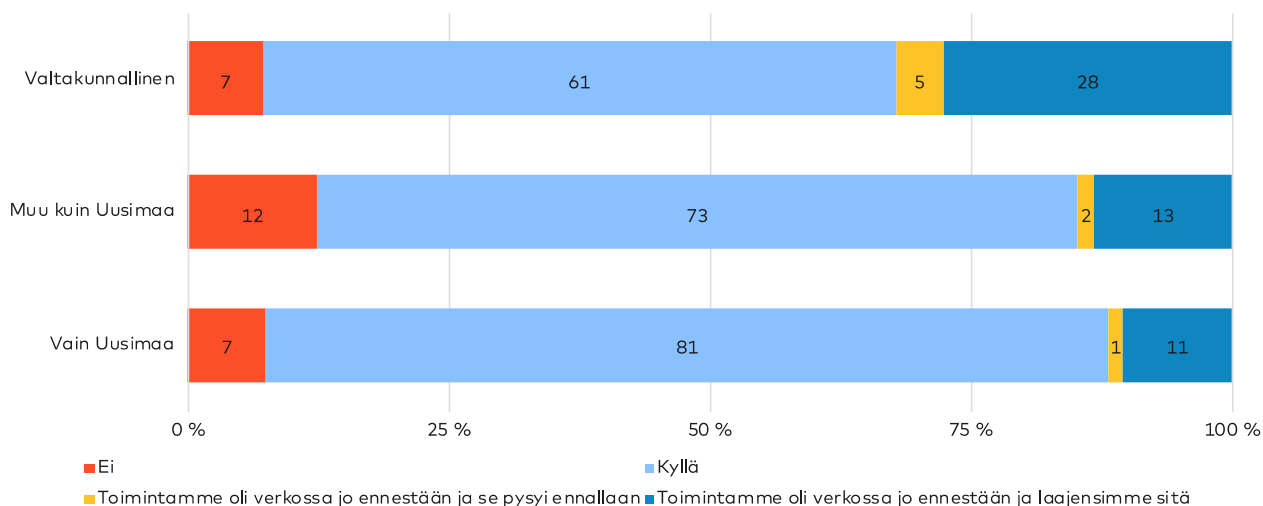
Kuva 62 Toiminnan siirtäminen verkkoon (järjestöluokka)

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

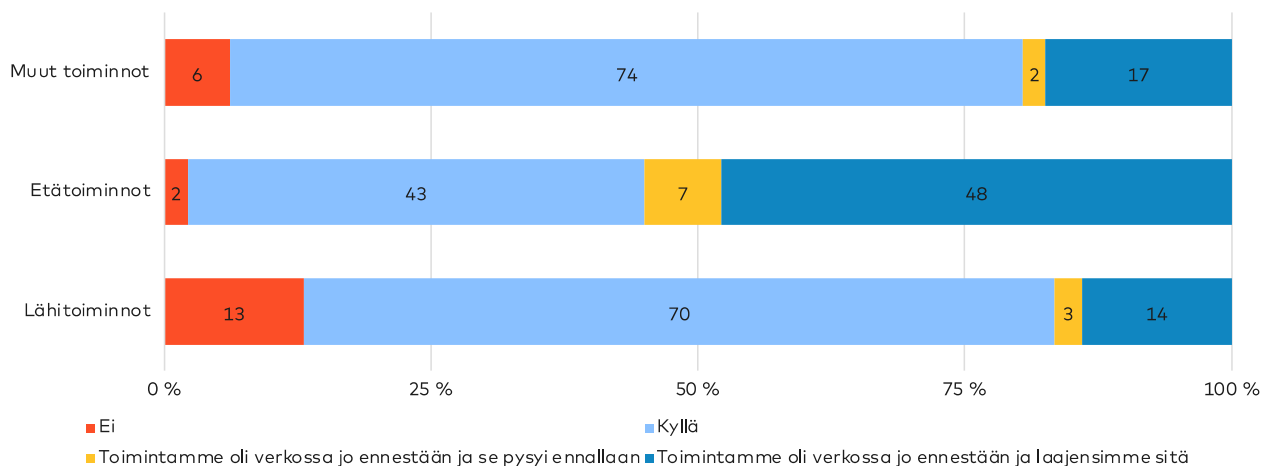
Kuva 63 Toiminnan siirtäminen verkkoon (päätoimintamuoto)

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

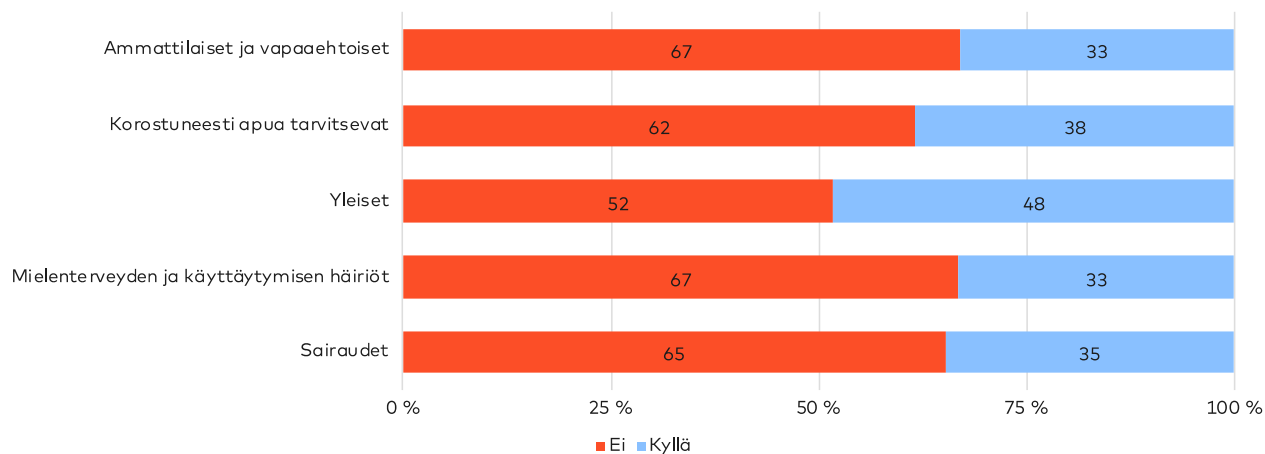
Kuva 64 Toiminnan siirtäminen verkkoon (alue)

Siirsittekö pandemian aikana tai sen johdosta toimintanne tai osan toiminnastanne verkkoon?

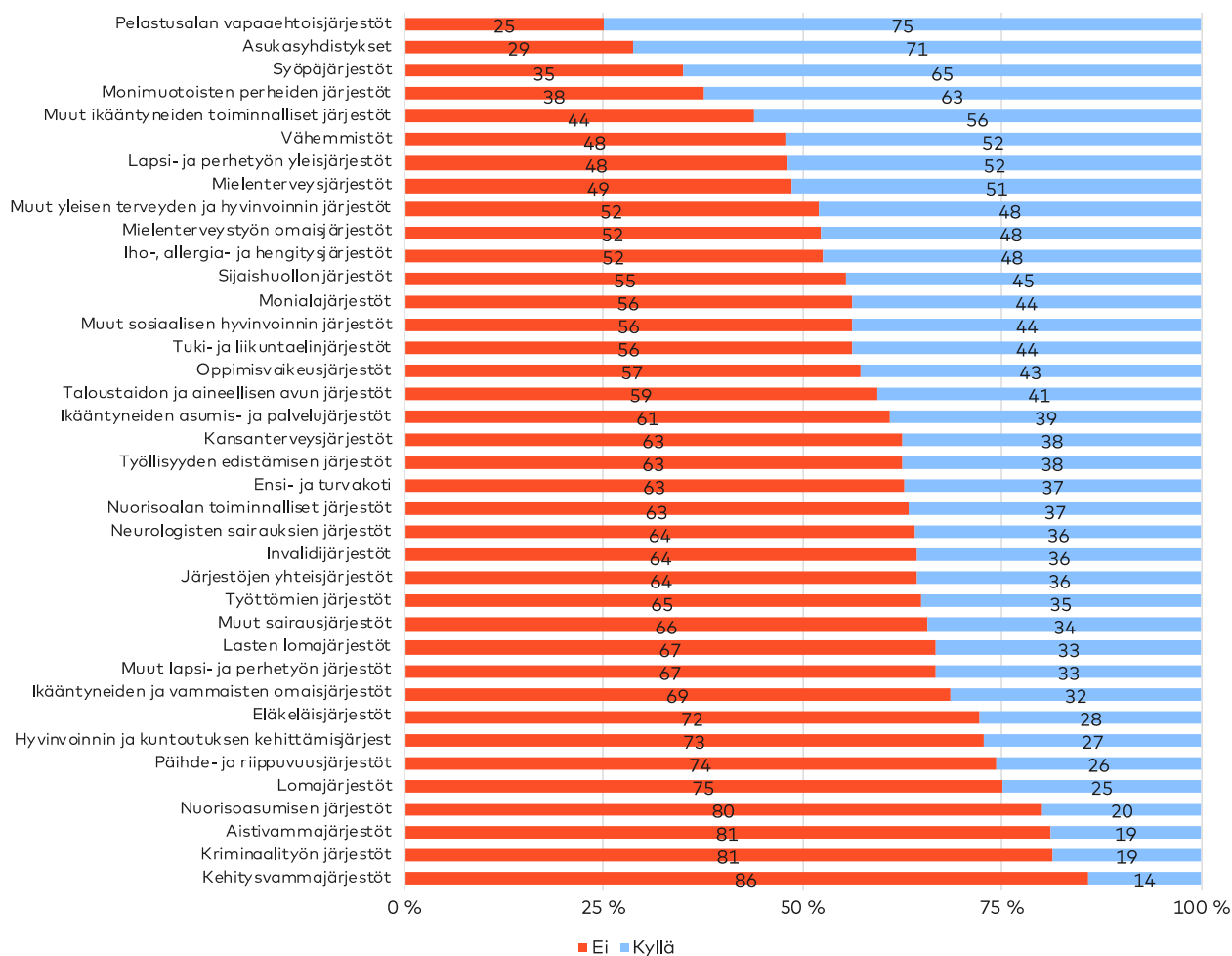
Kuva 65 Toiminnan siirtäminen verkkoon (toiminnan luonne)

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

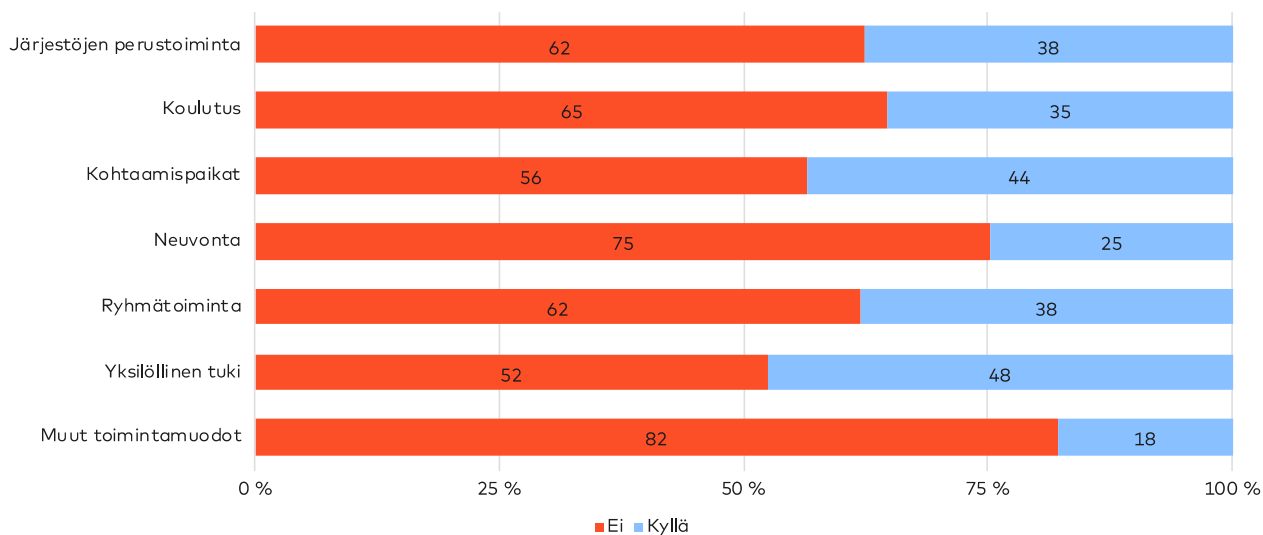
Kuva 66 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (pääkohderyhmä)

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

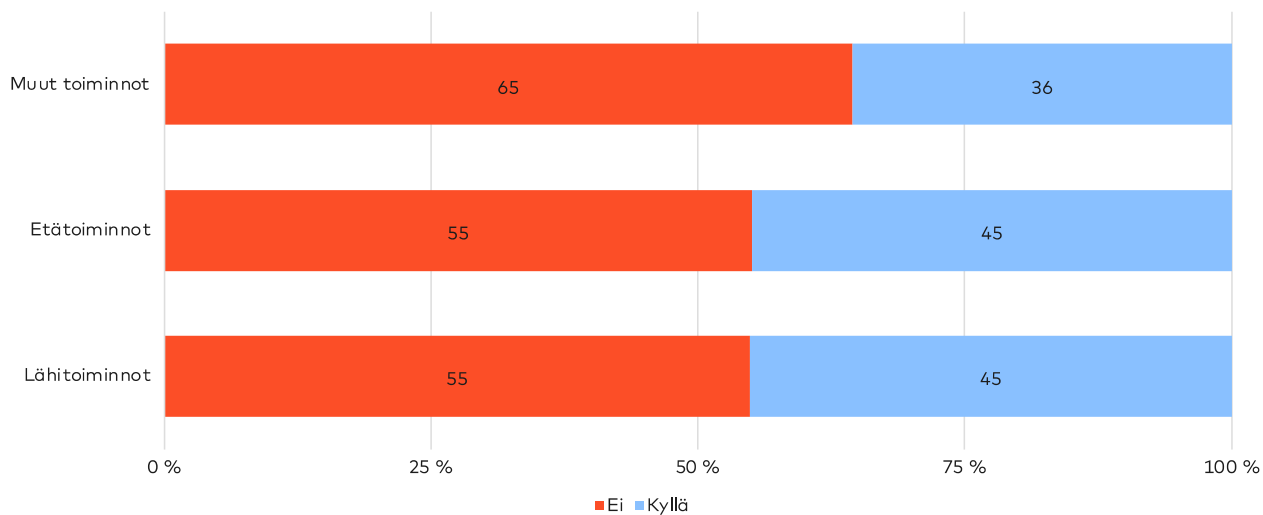
Kuva 67 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (järjestöluokka)

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

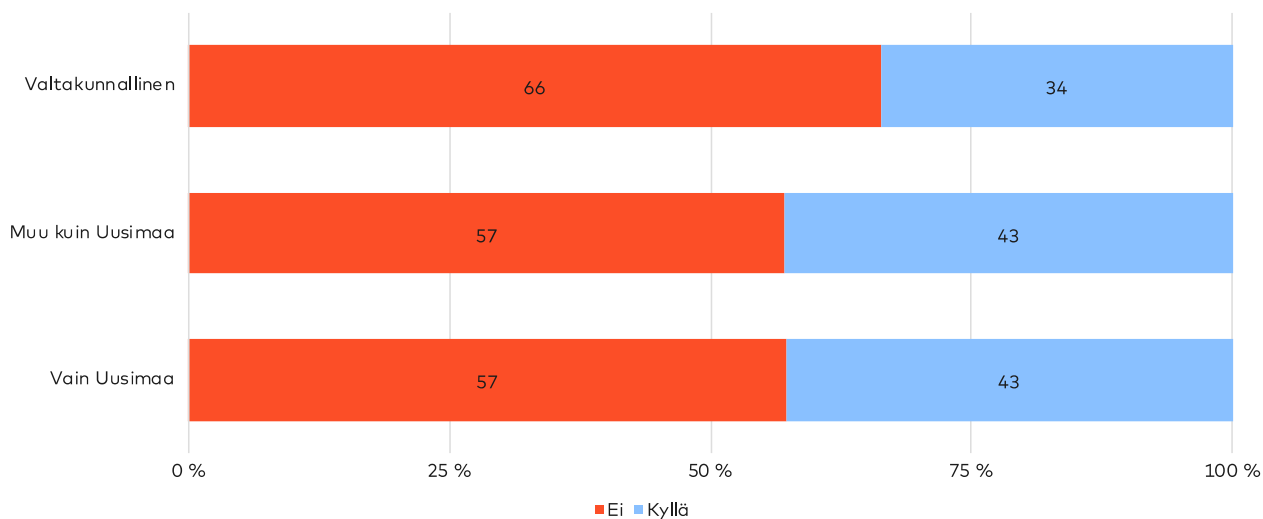
Kuva 68 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (päätoimintamuoto)

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

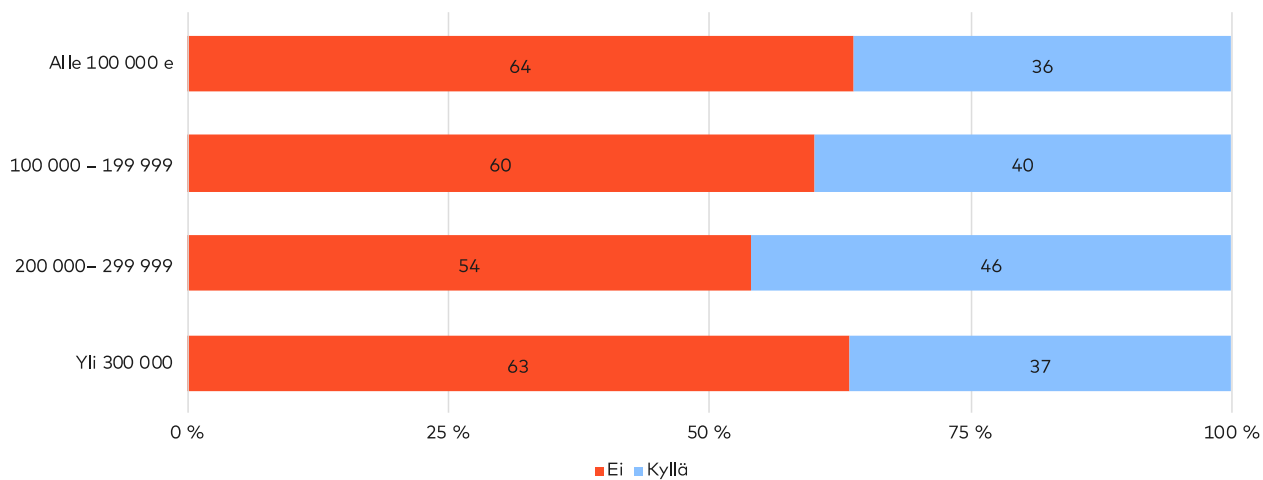
Kuva 69 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (toiminnan luonne)

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

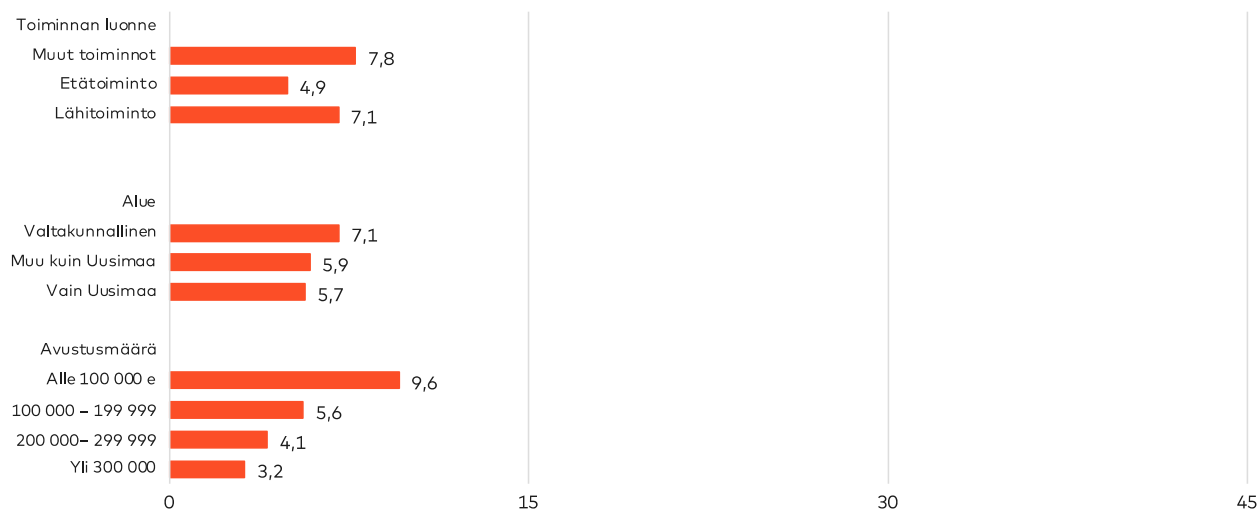
Kuva 70 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (alue)

Tuliko toimintaan pandemian aikana uusia vapaaehtoisia?

Kuva 71 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (avustuksen määrä)

Uusia vapaaehtoisia / 100 000 avustuseuroa (mediaani)

Kuva 72 Uudet vapaaehtoiset pandemian aikana (toiminnan luonne, alue ja avustusmäärä)

owalg^{||}group